DE

DELAVSKA ENOTNOST

5. 6. 1976 — ŠT. 22 - L. XXXV. — CENA 3 DIN

GLAVNI UREDNIK: VOJKO ČERNELČ

ODGOVORNI UREDNIK: BOJAN SAMARIN

Seja predsedstva RS ZSS

Na seji v sredo je predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije sprejelo stališča in sklepe o materialnem položaju vzgoje in izobraževanja, obravnavalo uresničevanje sklepa 8. kongresa ZSS o brezplačnih učbenikih na osnovnih šolah, spregovorilo o uveljavljanju enotnih meril za dodeljevanje družbenih stanovanj delavcem v TOZD in drugih delovnih skupnostih. Predsedstvo je zavzelo odklonilno stališče do gradiva za izdelavo „socialne kartice", ki ga je pripravila komisija predsedstva ZSJ za delovne in življenjske razmere.

Poročilo o seji predsedstva RS ZSS objavljamo na 2. strani.

M. G.

Sodobno urejen laboratorij za elektromeritve na visoki tehniški šoli v Mariboru omogoča študentom lažji in temeljitejši študij. Foto A. AGNIČ

V četrtek, 3. junija, je bilo v Ljubljani na republiškem svetu ZSS posvetovanje sekretarjev občinskih svetov Zveze sindikatov Slovenije.

V obsežnem dnevnem redu so najprej obravnavali vpisovanje javnega posojila za ceste. Ugotovili so, da ta akcija kljub podpori sindikata doslej še ni stekla tako, kot je bilo predvideno. O uresničevanju nalog sindikatov v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu pa je bila enotna ocena, da mora razprava čimprej med delavce. Ugotovili so namreč, da doslej poteka razprava le po forumih.

Sekretarji občinskih sindikalnih svetov so se seznanili tudi s potekom solidarnostne akcije za potresno območje. Dejstvo je, da je doslej že večina delovnih organizacij sklenila nakazati enodnevni zaslužek za Tolminsko, vendar še skoraj 200 prikolic, ki so sicer že na Tolminskem, ni plačanih, zanje je treba čimprej zbrati potrebna sredstva.

Ko so govorili o nadaljnjih nalogah sindikatov na področju organiziranega razvoja, so sekretarji ugotovili, da so nekatere osnovne organizacije še vedno številčno premočne in je treba delo sindikatov v njih organizirati po skupinah.

Razprava o pripravi samoupravnih sporazumov o minimalnih življenjskih standardih je razkrila, da na občinski ravni doslej še niso naredili skoraj ničesar.

PREDSEDSTVO RS ZSS O ZAGOTAVLJANJU BREZPLAČNIH UČBENIKOV VSEM UČENCEM OSNOVNIH ŠOL

Šolsko leto 1977-78 — zadnji rok!

V decembru 1974. leta so se slovenski sindikati na 8. kongresu v Celju zavezali, da si bodo skupaj z drugimi dejavniki prizadevali, da bodo najpozneje v treh letih vsem otrokom v osnovnih šolah zagotovljeni brezplačni učbeniki. Občinske in osnovne organizacije sindikata kot tudi občinske izobraževalne skupnosti so v zvezi s tem že vložile precej naporov, vendar je treba povedati, da gre še vedno za posamične akcije, ki brez bolj organizirane in aktivnejše vloge sindikatov na vseh ravneh in drugih družbenih ter samoupravnih dejavnikov v celoti ne bodo zagotovile izpolnitve kongresnega sklepa in zahteve sindikalnega članstva. Skratka, gre za to, da je potrebno zagotoviti precejšna sredstva za prve nakupe učbenikov, da pa bodo kasneje potrebna stalna, čeprav manjša sredstva za dokupovanje oziroma zamenjavo učbenikov. Ta sredstva bi seveda šele morali zbrati. Zato je Zavod za šolstvo SR Slovenije pripravil predlog ustreznega družbenega dogovora. O predlogu tega družbenega dogovora je razpravljalo tudi predsedstvo RS ZSS. Podprlo je stališče sveta za vzgojo in izobraževanje pri RK SZDL Slovenije in stališče svojega izvršnega odbora, ki sta podprla pobudo za sklenitev tega dogovora, imela pa sta več pripomb in pomislekov o njegovi zasnovi. Kakorkoli velja podpreti ukrepe in pobude zavoda za šolstvo, ki bi zagotavljali večjo stalnost učbenikov, enotnost zahtev glede učnih pripomočkov in racionalnejšo organizacijo pri preskrbi učencev z učbeniki in učnimi pripomočki, pa se ni mogoče strinjati s predlogi, po katerih bi razdeljevanje učbenikov in učnih pripomočkov prenašali iz trgovske mreže na šole ali na izobraževalne skupnosti, ki nimajo niti obratnih sredstev niti drugih možnosti, da bi prevzele te naloge.

Upoštevaje zlasti ta dejstva se je predsedstvo RS ZSS zavzelo, da bi v okviru SZDL čimprej izdelali nov predlog družbenega dogovora, ki bo zagotovil dosledno uresničitev sklepa 8. kongresa Zveze sindikatov Slovenije. Na podlagi tega dogovora bi nato izdelali operativni načrt za uresničevanje družbenega dogovora v organizacijah sindikata, s tem pa angažirali delavce v OZD, da bodo materialno podrli to akcijo. Sindikat delavcev vzgoje in izobraževanja Slovenije pa si mora še posebej prizadevati, da se bodo šole in izobraževalne skupnosti neposredno zavzele za to, da bodo v vsaki občini izdelali načrte, kako nameravajo usposobiti knjižnice za izposojanje učbenikov in kako zagotoviti postopno širjenje fonda knjig kot pogoja za postopno zagotovitev brezplačnih učbenikov vsem učencem. Šolsko leto 1977/78 po sklepu predsedstva slovenskih sindikatov velja kot zadnji rok.

M. G.

Seja republiškega sveta ZSS

Minuli ponedeljek so zasedali delegati republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. V prvi točki dnevnega reda so se seznanili z dosedanjim potekom javne razprave o osnutku zakona o združenem delu pa tudi s pripravami temeljev plana za naslednje srednjeročno obdobje ter z nekaterimi gospodarskimi gibanji. Republiškemu svetu sta poročala Ivan Kukovec, sekretar sektorja RS ZSS za samoupravljanje, in Janez Tršan, sekretar sektorja RS ZSS za ekonomsko politiko. V razpravo pa so posegli tudi mnogi delegati.

Na dnevnem redu seje sveta je bila tudi problematika oddiha in rekreacije delavcev. Republiški svet je po daljši razpravi sprejel več sklepov, ki naj pripomorejo k temu, da bodo lahko delavci učinkoviteje izkoriščali svoj prosti čas, predvsem pa svoje počitnice.

Slednjič je republiški svet sprejel poročilo o vplačani in obračunani članarini članov Zveze sindikatov Slovenije za minulo leto ter sprejel sklepni račun republiških organov sindikatov in zveze sindikatov za leto 1975.

Podrobneje poročamo o razpravi na seji republiškega sveta ZSS na 2. in 3. strani.

Zimzelen umetnikovega duha

STRAN 8

Direktor za študenta — delavci na cesto

STRAN 8, 9

Na slavnostni seji republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je generalna sekretarka RS ZSS Ivanka Vrhovčak podelila letošnja najvišja priznanja za uspešno delo sindikalnim organizacijam in posameznim sindikalnim delavcem — zlati znak slovenskih sindikatov.

To najvišje priznanje je letos prejelo deset sindikalnih organizacij in 49 posameznikov. Ob podelitvi je Ivanka Vrhovčak poudarila, da so to najvišje priznanje, ki ga letos podeljujejo že tretjič, dobile osnovne organizacije, ki že več let uspešno delujejo pri uresničevanju interesov delovnih ljudi. Prav tako pa tudi tisti sindikalni delavci, ki predstavljajo vse generacije našega sindikalnega gibanja, ki so ves svoj prosti čas in zavzetost posvetili uveljavljanju pravic delavcev in samoupravljanju. Na sliki: zlati znak je prejel tudi Niko Bricelj, VK mizar iz Ljubljane.

Foto: A. AGNIČ

KAJ SMO STORILI...

Dileme ni več!

Ocena slovenskih sindikatov, da smo v minulih letih storili marsikaj za dnevno in tedensko rekreacijo zaposlenih, ni pretirana. V primerjavi z včeraj imajo danes delavci mnogo več in tudi bolj pestre možnosti za prijetno in zdravo razvedrilo, ki jim v izdatni meri vrača to, za kar jih siromaši sodoben način življenja. Vse več je prepotrebnih športnih objektov, sredstva za rekreacijo v glavnem ne predstavljajo več nepremostljive ovire in storili smo pomemben korak naprej na izredno pomembnem področju – na področju vzgoje kadrov. Poklicnih in amaterskih . . .

V primerjavi z vsem tem pa nikakor ne moremo biti zadovoljni s tem, kar smo storili za letni oddih zaposlenih in njihovih svojcev. Ocena slovenskih sindikatov je, da smo storili premalo, veliko premalo in da nas čaka na tem področju še veliko dela. In ker smo doslej tako zelo zanemarili vprašanje rednih letnih dopustov naših ljudi, ker smo se očitno tako malo zavzeli za to, da bi imeli delavci v času svojih rednih letnih dopustov več možnosti oddiha in dopustovanja, so posledice očitne. In obenem zaskrbljujoče . . .

Tudi ta ocena slovenskih sindikatov je zelo realna in niti najmanj spodbudna. Dejstvo namreč je, da smo iz najrazličnejših vzrokov doslej močno zanemarjali problem dopustovanja naših ljudi in da smo se mnogo premalo zavzeli za to, da bi omogočili večini delavcev vsaj enkrat letno prepotrebne in obenem pošteno zaslužene počitnice, čeprav denimo le desetdnevne . . .

Pri vsem tem je zgovoren podatek, da nihče v Sloveniji ne razpolaga z vsaj približno natančnimi podatki o tem, kje so in kaj počno naši delavci v času svojih rednih letnih dopustov. To z drugimi besedami pomeni, da vse te stvari nikogar med nami ne zanimajo kaj prida. Vsaj toliko ne, da bi poskrbeli za registriranje in zbiranje omenjenih podatkov. Tako nam tudi danes ne preostane drugega, kot da govorimo bolj na pamet, da ugibamo oziroma se poslužujemo številk posameznih kolektivov, ki so kolikor toliko točne.

Sicer pa, z gotovostjo vemo dvoje: koliko naših delavcev in njihovih svojcev v času dopustov odhaja v lastne počitniške domove. Najmanj polovica zaposlenih ostane v času dopusta doma, ker druge možnosti pač nima. Tako po eni strani vemo bolj malo, po drugi pa več kot dovolj, da postanemo pozorni in da tudi nekaj ukrenemo.

Dileme, ali so nam potrebni počitniški domovi ali ne, ki je nekatere vznemirjala več let, danes ni več! Počitniške domove še kako potrebujemo. Pa tudi nove bomo morali graditi. Toda še preden se bomo odločili za gradnjo novih domov, novih počitniških naselij, bomo morali storiti marsikaj za to, da bomo kapacitete, ki jih že imamo, bolje izkoristili. Znano je namreč, da so naši počitniški domovi razmeroma slabo izkoriščeni. V poprečju le blizu dva meseca na leto. Tega pa si ne moremo in ne smemo privoščiti.

Poskrbeti moramo torej, da bodo počitniške kapacitete bolje izkoriščene. To bomo dosegli tako, da bomo domove, ki jih imamo, ustrezneje opremili in poskrbeli za to, da bodo mikavni tudi izven glavne počitniške sezone. In ko nam bo uspelo počitniške kapacitete ustrezneje izkoristiti, bodo storitve naših domov cenejše. Ko bodo počitnice cenejše, bodo marsikomu tudi dostopnejše. Vsekakor bolj, kot pa so bile doslej . . .

ANDREJ ULAGA

SEJA PREDSEDSTVA RS ZSS

SPOPAD Z VZROKI

Sprejeta strategija naj vpliva na izboljšanje materialnega položaja vzgoje in izobraževanja — Po enotnih merilih do stanovanj — V »socialni kartici« naj se odraža celovitost socialne politike

Materialni položaj vzgoje in izobraževanja je ne le zaskrbljujoč, ampak se še zaostruje; ne moremo še govoriti o svobodni menjavi dela na tem področju. Tako nekako bi lahko strnili izredno bogato razpravo o tem vprašanju na seji predsedstva RS ZSS. Zato se je predsedstvo zavzelo za dosledno uveljavljanje ustavnega določila o svobodni menjavi dela in sklenilo predlagati Izobraževalni skupnosti Slovenije, da čimprej izoblikuje ustreznejša merila za oblikovanje cene vzgojno-izobraževalnih storitev, kar je med drugim pot do usklajevanja razvoja tega področja s potrebami združenega dela. Predsedstvo je tudi pozvalo k nadaljnjim naporom, da bi presegli klasično delitev dela med gospodarske in družbene dejavnosti, kar še vedno otežkoča dogovarjanje o razvoju vzgojnoizobraževalnih dejavnosti in uresničevanje koncepta usmerjenega izobraževanja. Med sklepi, ki jih je predsedstvo še sprejelo, velja opozoriti še na naloge pri uveljavljanju načela dohodka družbenih dejavnosti, konkretno vzgoje in izobraževanja, kot to določa osnutek zakona o združenem delu, zavzemanje za enakopravnejšo družbeno vrednotenje pedagoškega dela, za spodbudnejšo delitev na osnovi kvalitete dela. Tako kot se je Izobraževalna skupnost Slovenije že pred časom zavzela za izvajanje stabilizacijskih ukrepov za področje vzgoje in izobraževanja, je tudi predsedstvo RS ZSS podprlo uresničevanje programa nalog s tega področja. Pri tem je zadolžilo sindikata delavcev vzgoje in izobraževanje oziroma znanosti in visokega šolstva, da se zavzemata za uresničevanje dogovorjenih ukrepov v vseh vzgojnoizobraževalnih organizacijah in izobraževalnih skupnostih.

Uresničevanje vseh teh nalog seveda ne bo povezano samo z napori za dejansko izboljšanje materialnega položaja vzgoje in izobraževanja, ampak predvsem z bojem proti uravnilovskim in drugim preživelim težnjam ter s politično akcijo za takšen razvoj vzgoje in izobraževanja, ki bo temeljil predvsem na družbenih potrebah, ne pa na osebnih nagnjenjih kandidatov za šolanje, kakor je bilo doslej.

PO ENOTNIH MERILIH DO STANOVANJ

Skoraj štiri petine od 58.500 stanovanj, zgrajenih v zadnjih petih letih, je v družbeni lasti, dobri dve tretjini stanovanj, ki jih nameravamo zgraditi v tekočem srednjeročnem obdobju, bo prav tako družbenih. Da bi se izognili težavam in problemom, ki so doslej nastajali zaradi dokaj različnih meril pri razdeljevanju družbenih stanovanj med vse kategorije prosilcev, je bil v sektorju za socialno politiko RS ZSS pripravljen predlog za enotna merila pri dodeljevanju družbenih stanovanj delavcem v OZD in v drugih delovnih skupnostih. Predlog upošteva najboljše doslej znane izkušnje TOZD, njegova uresničitev pa bi pomenila tudi izpolnitev enega od sklepov 8. kongresa ZSS, ki je zadolžil sindikate, da si bodo prizadevali za sistem dodeljevanja stanovanj vsem delavcem pod enakimi pogoji. O predlogu tega dokumenta bo tekla javna razprava do oktobra letos. Zlasti osnovnim organizacijam sindikata naj bi bil dokument, ko bo sprejet, pripomoček pri ocenjevanju dodeljevanja stanovanj delavcem na podlagi ustreznih samoupravnih aktov temeljnih in drugih organizacij združenega dela oziroma delovnih skupnosti.

KAKŠNA NAJ BO „SOCIALNA KARTICA"?

Na VII. kongresu ZSJ je tekla beseda tudi o tem, da bi v vsaki TOZD uvedli podatke za vse zaposlene o socialnem položaju njihovih družin, ki bi natančno pokazali, komu je treba dejansko pomagati, kakšno socialno politiko voditi in drugo. Te podatke so ponekod že začeli zbirati, poimenovali pa so jih s „socialno kratico". Komisija predsedstva ZSJ za življenjske in delovne razmere je že pripravila prvi osnutek za vodenje tovrstne evidence. Predsedstvo slovenskih sindikatov ga je ocenilo kot nesprejemljivega, ker ne upošteva celovitosti socialne politike in funkcije temeljnih samoupravnih subjektov kot tudi ne vloge SZDL. Predlagalo pa je, naj SZDL in sindikati na zvezni in na republiških ravneh na načelih, kot jih nakazuje osnutek zakona o združenem delu, ocenijo oziroma analizirajo socialno politiko ter pri tem še zlasti proučijo vplivov socialnih korektivov na odpravo neupravičenih socialnih razlik in na družbeno produktivnost dela. Na tej podlagi naj bi v občinskih skupnostih socialnega varstva uvedli sistem evidentiranja elementov za oceno stanja in vodenja celovite socialne politike do posameznika oziroma družine ali gospodinjstva. Pri tem bodo sindikati skupaj s SZDL in s skupnostmi socialnega varstva opredelili osnovne funkcije TOZD kot enega pomembnih nosilcev socialne politike in se dogovorili o racionalni organizaciji za to potrebnih evidenc.

M. G.

IZ OBČINSKIH ORGANIZACIJ

NOVO MESTO

Občinski svet ZSS je spodbudil akcijo, v kateri morajo izvršni odbori sindikalnih organizacij dati pobude, da v lastnem okolju opravijo politično oceno dosedanje dejavnosti na področju družbenega načrtovanja. To je pomembno zlasti zato, ker daje nova ustava delovnim ljudem in občanom pravico in dolžnost, da samostojno sprejemajo načrte in programe za delo in razvoj svojih organizacij in skupnosti ter da te programe usklajujejo med seboj in z družbenimi načrti družbenopolitičnih skupnosti. Prav tako morajo pripraviti pregled, do katere stopnje so pripravljeni ustrezni predlogi za osnutke samoupravnih sporazumov o osnovah planov v delovnih organizacijah. Skupaj z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami pa se morajo sindikati pripraviti tudi na razpravo o predlogih družbenega načrta do leta 1980 v Sloveniji in občini, ki mora biti sklenjena v juniju.

R. Š.

KOPER

Delegati Kraško-obalnega sveta ZSS so na zadnji seji med drugim obravnavali delovni načrt sveta in njegovih organov za letos.

Delovni načrt vsebuje najaktualnejše naloge sindikalnih organizacij na področju nadaljnjega razvijanja in uveljavljanja samoupravljanja, delegatskih odnosov in samoupravne delavske kontrole v temeljnih organizacijah združenega dela in drugih delovnih skupnostih. V programu je podrobno opredeljena aktivnost sindikatov na področju družbenoekonomskih odnosov in razvojne politike, spremljanje ureseničevanje stabilizacijskih programov, samoupravno družbeno planiranje, socialna in stanovanjska politika, izobraževanje, kultura, telesna kultura in rekreacija, sistem samoupravnega obveščanja delavcev, naloge na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite ter mednarodna dejavnost sindikatov. Delegati sveta so ta delovni načrt sprejeli s pripombami in dopolnitvami, ki zadevajo bolj konkretno določitev obveznosti in aktivnosti pri uveljavljanju samoupravnih odnosov na osnovi osnutka zakona o združenem delu, usmerjanja stanovanjske politike, izobraževanja, kulture in rekreacije delavcev. Zavzeli so se, da se je treba bolje organizirati in bolj usklajeno dogovarjati o skupnih političnih akcijah. Pri tem so poudarili, da so bili v zadnjih mesecih na področju gospodarske stabilizacije vloženi manjši napori in prizadevanja, zmanjšala pa se je tudi aktivnost občinskih koordinacijskih odborov, ki spremljajo gospodarska dogajanja in izvajanje letošnje resolucije o družbenoekonomski politiki.

M. SVANJAK

IZ REPUBLIŠKIH ODBOROV

SINDIKAT DELAVCEV KOVINSKE INDUSTRIJE: V Železarni Jesenice, Iskri ter v Litostroju je RO organiziral razpravo o usmerjenem izobraževanju. V Litostroju je bil tudi posvet o zdravstvenem varstvu, varstvu pri delu, socialni problematiki. Ena od tem: alkoholiki v proizvodnji.

SINDIKAT DELAVCEV KEMIČNE IDNDUSTRIJE: Republiški odbor je sprejel delegacijo steklarne iz zahodnonemškega mesta Immenhausen. To podjetje je edino v ZRN, ki je uvedlo samoupravljanje delavcev. Delegacija je obiskala slovenske steklarne, kjer sy je pogovarjala o samoupravljanju ter o možnostih za poslovno sodelovanje.

SINDIKAT DELAVCEV STANOVANJSKE IN KOMUNALNE DEJAVNOSTI: Skupaj z republiškimi odbori sindikata delavcev v gostinstvu in turizmu, sindikata delavcev trgovine ter sindikata obrtnih delavcev so organizirali – za predstavnike sindikata, samoupravne in strokovne delavce posameznih večjih podjetij teh strok razgovor o problemih zdravstvenega varstva. Ugotovili so: perečih problemov je še veliko, osrednji med njimi pa je visoko število boleznin.

SINDIKAT DELAVCEV GRADBENIŠTVA: Tričlanska delegacija RO se je minuli teden mudila na obisku pri pokrajinskem odboru sindikata gradbenih delavcev Vojvodine. Vzrok obiska: izmenjava stališč in izkušenj pri samoupravnem sporazumevanju ter uveljavljanju ustavne preobrazbe, poleg tega pa tudi seznanjanje z gospodarskim položajem industrije gradbenega materiala Vojvodine.

SINDIKAT DELAVCEV ZDRAVSTVA IN SOCIALNEGA VARSTVA: V psihiatrični bolnišnici Begunje je RO sodeloval pri urejanju slabih samoupravnih odnosov in slabega dela družbenopolitičnih organizacij.

SINDIKAT DELAVCEV LESNE INDUSTRIJE IN GOZDARSTVA: Komisija za samoupravljanje pri RO je obravnavala uresničevanje programa o aktivnosti sindikata v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu.

SINDIKAT DELAVCEV ENERGETIKE IN PREMOGOVNIŠTVA: Izvršni odbor RO je ocenil gospodarska gibanja v elektrogospodarstvu in premogovnikih v preteklem letu ter uresničevanje sklepov in stališč sindikatov Slovenije o oddihu in rekreaciji.

OB RAZPRAVAH O PROBLEMATIKI ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

ZAČETI PRI SEBI

Razprava o problematiki zdravstvenega varstva v OZD Novost, elitna konfekcija Ljubljana, ki jo je organiziral republiški odbor Sindikata obrtnih delavcev Slovenije v sodelovanju z občinsko organizacijo, je pokazala, kako so se delavci v tej organizaciji organizirano lotili ugotavljanja in odpravljenja svojih problemov na tem področju. Ob zaključnem računu za leto 1975 so ugotovili razloge, zakaj niso rezultati dela boljši, kot bi lahko bili. Ugotovili so med drugim visoko poprečno dnevno odsotnost z dela in izdelali analizo položaja. Ob poprečni starosti zaposlenih 32 let, kot je bilo stanje pred dvema letoma, se je kolektiv v zadnjih dveh letih s sprejemanjem novih mladih delavcev in delavk pomladil. Eden vzrokov večje poprečne dnevne odsotnosti z dela so torej na eni strani mlade delavke s porodnimi dopusti in odsotnostjo zaradi nege otrok, medtem ko starejši delavci in delavke izostajajo zaradi različnih pojavov alergije in hrbteničnih obolenj. Vendar ti vzroki odsotnosti, od katerih lahko nekatere tudi vnaprej predvidimo, niso zaskrbljujoči, kajti ugotovili so, da so resno bolni. Z urejenim družbenim varstvom otrok pa bi lahko omejili na minumum tudi izostanke zaradi nege otrok. Anomalijo in resno oviro za povečevanje produktivnosti dela pa predstavljajo eno do dvodnevne odsotnosti z dela, ki jih delavci izkoriščajo predvsem ob koncu tedna in pred prazniki. Tako odsotnost z deka si dovolijo predvsem delavci – delavke, ki nimajo več majhnih otrok, med mladimi pa tudi tisti, ki izredno študirajo.

Da lahko pride do takih pojavov, ki zavirajo razvoj organizacije združenega dela, je razlog na eni strani v pomanjkanju zavesti teh delavcev in njihove neodgovornosti do pridobivanja dohodka, na drugi strani pa v neodgovornem odnosu zdravnikov, ki priznavajo odsotnost „zaradi bolezni", čeprav dejanske bolezni niso ugotovili.

Delovna organizacija Novost Ljubljana je pripravila več ukrepov za odpravljanje problemov na področju zdravstvenega varstva in v tem neupravičenih odsotnosti z dela, med katerimi so predvsem pomembni: tekoče spremljanje položaja z analitičnimi ocenami in razpravami na organih samoupravljanja in sindikata, večja stimulacija vloženega dela ter poimensko javno obravnavanje (na zborih delavcev) tistih delavcev, ki izkoriščajo rezultate dela drugih in solidarnost.

S. A.

MEDOBČINSKI SVET ZSS ZA KOROŠKO

Ocena enoletnega dela

V središču pozornosti uresničevanje ustavnih določil in sklepov 8. kongresa ZSS

Pred letom dni ustanovljeni medobčinski svet Zveze sindikatov za Koroško je doslej posvečal posebno pozornost nalogam v zvezi z utrjevanjem samoupravljanja v združenem delu, organiziranju sodišč združenega dela, samoupravnemu planiranju in spremljanju gospodarskih gibanj, samoupravnemu sporazumevanju in uresničevanju sporazumov, socialni politiki in varnosti zaposlenih, izobraževanju sindikalnih aktivistov, celodnevni šoli ter kulturi in rekreaciji. To so naloge, na katere je opozoril že 8. kongres ZSS.

S sodelovanjem občinskih svetov Zveze sindikatov ter njihovih organov so v občini koroške regije z aktivnim vključevanjem osnovnih organizacij sindikata širili tudi dejavnost samoupravnih teles v organizacijah združenega dela, vse več zaposlenih se aktivno vključuje v razreševanje problematike delovnih organizacij, kvalitetnejše pa so postale razprave v samoupravnih interesnih skupnostih. Urejanje odnosov v regiji pa je šele na začetku.

Medobčinski svet Zveze sindikatov za Koroško si je zlasti prizadeval širiti zavest zaposlenih o nujnosti samoupravnega planiranja in izdelave stabilizacijskih programov. Ob tem niso pozabili na povezovanje temeljnih organizacij združenega dela in krajevnih skupnosti, posebej še pri zagotavljanju družbenega standarda povsod tam, kjer delavci žive.

Tako medobčinski svet Zveze sindikatov za Koroško kot občinski sveti Zveze sindikatov Dravograd, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem in Slovenj Gradec pa so namenili v zadnjem letu dni posebno pozornost uresničevanju ustavnih določil. Ugotavljajo, da bodo morali biti v prihodnje v teh prizadevanjih še bolj vztrajni, v osnovnih organizacijah sindikata pa še bolj organizirani. uveljavitev sindikalnih skupin in uspešno delo sindikalnih poverjenikov pa je nedvomno tudi v Dravski, Mežiški in Mislinjski dolini poroštvo, da bodo problemi hitreje odpravljeni in da bodo kar najbolj dosledno uveljavljena hotenja delavcev.

M. A.

PREDSTAVLJAMO VAM

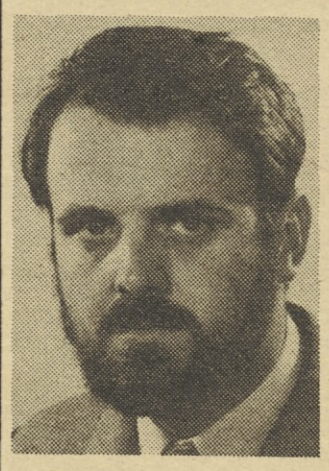

MATJAŽ VIZJAK, novi sekretar RS ZSS za obveščanje in politično propagando, je diplomiral na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo Ljubljanske univerze, je član ZK. Doslej je delal kot urednik v Državni založbi Slovenije, pred tem pa sodeloval pri Delavski enotnosti in Radiu Ljubljana.

O javni razpravi o »mali ustavi« so spregovorili na seji RS ZSS

Soočenje z razmerami ali zorenje samouprave

Na plenarni seji RS ZSS so spregovorili o dosedanjih rezultatih in pomanjkljivostih v javni razpravi o zakonu o združenem delu. V odločen boj z vsemi, ki onemogočajo uveljavljanje izvirnih pravic delavcev. V javno razpravo o osnutku zakona sodijo vsa vprašanja, ki opredeljujejo delavčev položaj

Že dober mesec je tega, odkar je skupščina SRFJ dala v javno razpravo delavcev v združenem delu in občanom osnutek zakona o združenem delu. Takoj zatem, so vse družbenopolitične organizacije, ki so povezane v enotni fronti SZDL, sprejele skupen dogovor o organiziranju in poteku javne razprave. Glede na ustavno funkcijo sindikatov so seveda dobili nalogo, da organizirajo javno razpravo z delavci v temeljnih organizacijah združenega dela. Skupaj s SZDL pa je sindikat dolžan opraviti tudi javno razpravo v samoupravnih interesnih skupnostih.

Zato je razumljivo, da so delegati RS ZSS na ponedeljkovem plenarnem zasedanju v osrednji točki dnevnega reda spregovorili o dosedanjih organizacijsko-političnih pripravah na javno razpravo, se seznanili s potekom in dosedanjimi rezultati javne razprave in hkrati tudi opozorili na pomanjkljivosti, s katerimi se srečujemo v tej pomembni politični akciji.

V svojem uvodnem poročilu o poteku javne razprave o „mali ustavi" je Ivan Kukovec, sekretar sektorja RS ZSS za samoupravljanje, še posebej poudaril, „da je javna razprava o osnutku zakona o združenem delu tudi spodbuda za vsebinsko bogatejše in nove družbenoekonomske odnose v procesu gospodarjenja in odločanja v združenem delu kakor tudi povezovanja oziroma združevanju dela in sredstev. Nič čudnega torej, če vztrajamo na tem, da morajo biti vse akcije, ki se jih lotevamo v družbi, vsebinsko povezane v celoto tako, da bomo hkrati uresničevali načrte, ki smo jih sprejeli pri gospodarski stabilizaciji in pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi nasploh, da bomo tokrat sprejeli takšen petletni načrt razvoja, ki bo zasnovan na novih ustavnih in zakonskih temeljih in, da bo hkrati zagotovljena resnična samoupravna oblast delavcev nad pogoji in rezultati svojega dela ter tokovi v družbeni reprodukciji. V javno razpravo o mali ustavi sodijo tudi novi sistemski zakoni, ki bodo dopolnjevali celotno družbeno aktivnost za temeljito vsebinsko preobrazbo družbenoekonomskih odnosov."

Seveda pa ta odgovorna politična naloga terja, da se sindikalni in drugi aktivisti temeljito usposobijo za razlaganje zakonskih določil, predvsem pa za spreminjanje sedanjih razmer v združenem delu in v družbi. Prav gotovo imajo pri tem še posebno odgovornost, člani zveze komunistov in njihove organizacije, za kar jih obvezujejo tudi sklepi 6. seje CK ZKS.

Ivan Kukovec je tudi dejal, da smo pripravljalno fazo na javno razpravo v glavnem uspešno zaključili. Blizu 8000 političnih aktivistov je usposobljenih za razlaganje osnutka zakona. Seveda pa bi bilo samo razlaganje jalovo poletje, kajti prav ti aktivisti morajo tudi neposredno pomagati pri razščiščevanju delem v slehernem samoupravnem okolju. Velja tudi poudariti, da je ustanovljenih pet tisoč odborov za vodenje javne razprave o „mali ustavi" pri osnovnih sindikalnih organizacijah, v katerih sodeluje kakih 50.000 najbolj odgovornih družbenopolitičnih delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela, delovnih organizacijah, v občinah, delegatov samoupravnih organov in strokovnih sodelavcev.

Lahko ugotovimo, da je v zadnjih štirinajstih dneh že stekla javna razprava v temeljnih samoupravnih okoljih. Iz razprav in poročil na plenarnem zasedanju RS ZSS lahko ugotavljamo velik interes delavcev, da bi obvladali vsebino osnutka zakona, in predvsem njihovo željo, da bi določila tudi čim prej uveljavili v praksi. Čeprav je za preprostega človeka in delavca besedilo osnutka zakona na prvi pogled teže razumljivo, pa je dovolj gradiva za globlje proučevanje njegove vsebine in pomena za nadaljnji razvoj samoupravljanja. S tem pa seveda ni rečeno, da ne bi bilo kazalo nekatere formulacije v osnutku zakona še poenostaviti in jih narediti razumljivejše. S tem bi se tudi izognili nekaterim samovoljnim razlagam zakonskih določil, do česar prihaja že zdaj, ko o zakonu šele razpravljamo.

Očitne so namreč težnje posameznikov ali skupin, ki želijo s svojimi formulacijami zamegliti samoupravni položaj delavcev, ohraniti stare odnose in svojih privilegirani položaj v temeljni organizaciji združenega dela ali v delovni organizaciji. Te sile so še vedno močne", pravi Ivan Kukovec v svojem uvodnem poročilu, „oplajajo pa se na protisamoupravnih ideologijah. Sicer pa se nosilci teh pojavov zavedajo, da pred delavci ne morejo odkrito nastopati in predvsem zato delujejo vse bolj prikrito, kajti zelo dobro vedo, da pomeni novi zakon o združenem delu močno in resnično orožje delavcev, da bodo laže odkrivali in politično onemogočali vse protisamoupravne težnje. Z nosilci takšne miselnosti in metod dela, ki še vedno ne morejo prebroditi tehnokratskega in birokratskega načina upravljanja, moramo obračunati v javni razpravi o osnutku zakona."

O POMANJKLJIVOSTIH

Smo torej v tisti fazi javne razprave o „mali ustavi", ko se delavci osebno izrekajo o predlaganih zakonskih rešitvah. Tam, kjer so kritično soočili lastne samoupravne razmere z določili osnutka, gotovo ne bo težav. Teže pa bo tam, kjer so pričakovali, da bo zakon „pokril" vse tisto, kar je po njihovem mišljenju dobro urejeno. Ni potrebno posebej govoriti o tem, da so marsikje ostali na pol pota in da jih čaka mnogo nalog pri spreminjanju dohodkovnih odnosov v temeljni organizaciji združenega dela, med njimi in v sestavljenih organizacijah združenega dela.

„Tega seveda", Pravi Ivan Kukovec v svojem poročilu, „ne priznavajo radi, kajti delavcem so doslej zatrjevali, da so že vsi odnosi in vse rešitve usklajene z ustavo. Ob tem pa seveda kaže opozoriti tudi na razočaranje tistih, ki so se zanašali, da bodo rešitve v zakonu take, da jih bodo lahko le prepisali v svoje samoupravne akte, ne da bi ob tem ocenili, podrobno analizirali ter spoznali dosedanje pomanjkljivosti v samoupravljanju. V takih primerih so konstituiranje opravili le formalno in njihov glavni cilj je bil registracija. Ne bo odveč poudariti, da gre predvsem za tiste primere, ko se je v vodilnih in poslovodnih organih zakoreninila miselnost, da je gospodarjenje eno, samoupravljanje pa drugo. Seveda pa moramo tudi povedati, da takšno vedenje ne vodi nikomor, kajti prav v takih delovnih organizacijah so se znašli v nezavidljivem gospodarskem položaju in vodilni delavci so odgovorni za to, da delavcem nalijejo čistega vina."

Omenimo naj še dve skrajnosti v javni razpravi. Na eno je v svoji razpravi opozoril predsednik mestnega sveta Zveze sindikatov Ljubljana. Gre za primere, ko nekateri, predvsem vodilni in strokovni delavci, razmišljajo in govore: na zborih naj delavci povedo, kaj je narobe v dosedanjih samoupravnih razmerah in normativnih aktih, mi v strokovnih službah pa bomo nato vse to uredili tako, kot mora biti. Druga skrajnost, pa se kaže v tem, da ponekod vodilni in strokovni delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in v delovnih organizacijah žele na hitrico prilagoditi dosedanje samoupravne akte določilom novega zakona. Gre v resnici za izigravanja javne razprave, kajti po navadi nove samoupravne akte pišejo ljudje zunaj delovne organizacije, ki premalo poznajo resnične razmere. Za temi primeri se očitno skriva hotenje nekaterih, da bi tudi v bodoče ohranili „svoj samoupravni red in disciplino."

O PLANIRANJU

Poročilo sekretarja RS ZSS za samoupravljanje Ivana Kukovca opozarja torej na številne pomanjkljivosti, ki jih je potrebno takoj odpraviti. Janez Tršan, sekretar sektorja RS ZSS za ekonomsko politiko, pa je še posebej poudaril, da je javna razprava o planiranju za naslednje srednjeročno obdobje sestavni del javne razprave o „mali ustavi", saj moramo zagotoviti, da bodo delavci resnično postali nosilci družbenega planiranja. Ob tem kaže poudariti, da le jasna analiza stanja v temeljni organizaciji združenega dela in njenih potreb daje resnično in sprejemljivo osnovo za povezovanje delavcev v temeljnih organizacijah in za povezovanje dela in sredstev. Da to ne more pomeniti zapiranja v „tozdovske meje" niti ne v podjetniške, je več kot očitno, kajti prav pri tem se srečujemo z nekaterimi demagoškimi stališči in tudi z vedenjem nekaterih organov, ki govore o družbeni nujnosti v procesu združevanja dela in sredstev, v praksi pa jih vedno znova zanikajo.

Janez Tršan je govoril tudi o nagrajevanju po delu, ki ga kljub poplavi besed še vedno nismo uveljavili. Tako se srečujemo s prevrednotenjem dela pri nekaterih kategorijah zaposlenih, kar velja predvsem za administrativna dela, medtem ko je v neposredni proizvodnji delo slabše ovrednoteno. Opozoril je tudi, da sodi celoten splet vprašanj o nagrajevanju po delu med najpomembnejša vprašanja v temeljnih organizacijah združenega dela, ki jih je treba uskladiti z ustavnimi določili in z določili zakona o združenem delu. Potrebno bo prelomiti z nekaterimi pogledi in tudi s prakso, da so osebni dohodki odvisni le od kvalifikacije, delovnega staža in morda še časa, ne pa od ustvarjalnega dela. Ob tem velja vnovič opozoriti, da tudi nagrajevanje po delu kaže na stopnjo razvoja samoupravnih in dohodkovnih odnosov v združenem delu.

Med delavci v združenem delu je torej nekaj zelo aktualnih osnutkov dokumentov, ki opredeljujejo njihov položaj. Zato je republiški svet v svojih sklepnih ugotovitvah poudaril, da je potrebno povezovati z javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu vsa tista vprašanja, ki opredeljujejo delavčev položaj, bodisi da gre za trenutne gospodarske probleme, ali pa vprašanja pri planiranju nadaljnjega razvoja.

MARJAN HORVAT

Ne moreš opraviti vsega, kar želiš

iz albuma sindikalnih delavcev

Venčeslav Satler sodi med tisto vrsto ljudi, ki se težko odpovedo začrtani poti. Pred osemintridesetimi leti se je rodil v Andražu nad Polzelo, od koder je po osnovni šoli krenil v celjsko gimnazijo. Po končani gimnaziji se je moral zaposliti. Odločil se je za občinsko upravo v Žalcu. Potem je nadaljeval študij na višji upravni šoli, nekaj časa delal v SIGMI in pred sedmimi leti prevzel funkcijo predsednika občinskega sindikalnega sveta v Žalcu. Kljub zahtevnosti dela na delovnem mestu v SIGMI in pozneje v sindikatih je nadaljeval študij in v Zagrebu končal drugo stopnjo visoke upravne šole.

„V življenju je mnogo svetlih in temnih trenutkov, vendar si mora človek vtisniti v spomin le svetle, ki ti potem služijo kot dodatna spodbuda," pravi, ko silimo vanj v odmoru med dvema sejama. „Najbolj me moti to, da ne moreš opraviti vsega, kar želiš in moraš, če hočeš opravičiti svoje poslanstvo. Preprosto, časa zmanjkuje."

Medtem ko govori, išče med vzorno zloženimi kupi aktov na mizi ustrezno gradivo za naslednjo sejo. Tisti, ki ga poznajo, vedo povedati o njem, da je vedno pripravljen prisluhniti človeku, se posvetiti tudi drugim problemom, da je sooblikovalec športne dejavnosti, da si v redkih prostih dneh gradi dom.

„Vključevanje sindikata v vsa področja družbene aktivnosti je nujno spremenilo tudi vsebino dela. Zlasti pa mora biti sindikat prisoten na področju ustvarjanja dohodka, za poglabljanje samoupravnih odnosov, ker sindikalna organizacija ni zunaj samoupravnega sistema, temveč je njegov življenjski del."

Na območju žalske občine je blizu devet tisoč članov sindikata. V glavnem gre za stara industrijska jedra, kot so Prebold, Liboje, Polzela in do pred nekaj leti tudi Zabukovica.

„Za našo občino je značilno, da posebnih pretresov ni doživljala. Imeli smo nekaj hudih problemov, kot je bila likvidacija rudnika v Zabukovici, vendar smo tudi ta problem, mislim na življenjske probleme tamkajšnjih ljudi, uspeli rešiti. včasih so ponekod nastala manjša trenja, pozneje smo ugotovili, da je v bistvu šlo za neobveščenost delavcev ali za neustrezen odnos vodilnih do delavcev. Mislim pa, da smo z ustrezno politično akcijo tako v sindikatu kot v drugih družbenopolitičnih organizacijah in skupščini občine že vnaprej preprečevali in onemogočali tovrstne pojave. Težave pa imamo z neustrezno strukturo gospodarstva, saj v industriji prevladuje tekstil, ki pa je v nenehnih težavah. Drug problem so kadri. Vse doslej se je le malo izobražencev vračalo v občino. Trdno pa sem prepričan, da ne moremo razvijati gospodarstva brez lastnih kadrov. Poseben problem je tudi kmetijstvo, ki predstavlja pomemben delež v gospodarstvu občine. Položaj kmetijstva pa še vedno ni dober predvsem zaradi naše usmeritve na kulturo, to je hmelj, ki zahteva izredno velike investicije, ki se obrestujejo šele čez dvajset ali več let. Toda kljub temu ugotavljam, da občina dosega dinamični razvoj tako v primerjavi z občinami v regiji kot v slovenskih razsežnostih.

Če govorim o sebi kot sindikalnem delavcu, lahko ugotovim, da nekih posebnih problemov doslej nisem imel, da sem se znal pravočasno izkopati iz težav ali morebitnih vplivov, ki jim je izpostavljen vsak mlad funkcionar. Moti me dejstvo, da prav v mlajših sindikalnih organizacijah pogosto naletim na premalo razvito zavest delavcev.

Pošteno povedano, s svojim delom nisem nikoli povsem zadovoljen. Nenehno me preganja občutek, da nisem uspel narediti vsega, kar bi lahko, če bi bile seveda tudi okoliščine drugačne. Poglejte, moti me, da ne morem vsega tistega, kar ocenjujemo kot nalogo, dodobra proučiti. Samo za primer: v teh dneh potekajo številne razprave o osnutku zakona o združenem delu. Mnogih se ne morem udeležiti, čeprav bi bila moja prisotnost potrebna. Žal se ne morem raztrgati. Toda to pač ne more biti razlog, da bi vrgel puško v koruzo. In to je bistveno. Mar ne?

VENČESLAV SATLER, predsednik občinskega sindikalnega sveta v Žalcu

Posredujemo odgovor

Nadaljujemo z objavo vprašanj, ki so jih zastavili razlagalcem osnutka zakona o združenem delu nekateri udeleženci dosedanjih posvetov o osnutku zakona o združenem delu. Žal odgovori niso avtorizirani, vendar sodimo, da bodo v pomoč pri razčiščevanju vprašanj. Bralce, osnovne sindikalne organizacije in druge pa vabimo, da nam pošljejo svoja vprašanja o osnutku zakona ali o posameznih določilih, mi pa si bomo prizadevali poiskati tiste, ki bodo lahko nanje čim bolj celovito odgovorili.

VPRAŠANJE:

Amortizacije ni možno pokrivati iz neto investicij. Katere investicije so neto investicije?

Na vprašanje je odgovoril Vlado Klemenčič, član izvršnega sveta skupščine SRS:

Z amortizacijo se ne morejo pokrivati neto investicije. Prav bo če opozorimo na terminologijo. Po ekonomski terminologiji so bruto investicije tiste, ki se zbirajo na osnovi zbranih sredstev amortizacije, in hkrati investicije, ki služijo za razširitev materialne osnove, za razširjeno reprodukcijo. Investicije, ki so namenjene za razširjeno reprodukcijo so neto investicije.

Naj to pojasnim še z drugimi besedami: zakon izhaja iz tega, da z amortizacijo pokrivamo oziroma nadomeščamo obrabo osnovnih sredstev. Z njo lahko nadomeščamo tudi moralno obrabo sredstev. Gre za primer, da je stroj še sposoben za proizvodnjo, vendar pa je na trgu že nov stroj, ki je tehnološko produktivnejši in ga je potrebno zamenjati s starim v proizvodnji, kajti s starim ne ustvarjamo več ustreznega dohodka. Osnutek zakona pa še posebej poudarja, da je treba amortizirati tudi industrijsko znanje, know-how, patente in druge materialne pravice.

Razširitev materialne proizvodnje pa pokrivamo iz sklada, ki se oblikuje na osnovi delitve čistega dohodka, ko se izločajo sredstva za to. Pri realnem prikazovanju določenih kategorij, ki jih srečujemo pri razporejanju in delitvi dohodka, se v praksi ne bi smelo dogajati, da v eni organizaciji amortizacijska sredstva vlagajo v nove investicije, drugje pa iz teh sredstev pokrivajo le nadomeščanje sredstev za delo oziroma njihovo obrabo. V tem je namen določil v osnutku zakona in ne v destimuliranju razširjanja materialne osnove dela.

VPRAŠANJE:

Kakšen naj bo sestav delegacij v organizacijah združenega dela. Marsikje bi bile stalne delegacije koristne za racionalno delo. Ali so možne fleksibilne delegacije?

Odgovarja Mitja Švab, sekretar republiškega sveta za družbenopolitični sistem:

Fleksibilne delegacije niso možne. Če, denimo, izvolimo v delavski svet temeljne organizacije združenega dela neposrednega proizvajalca, ki konkretno dela ob nekem stroju, potem pa namesto njega pošljemo na sejo delavskega sveta drugega, se delavca ne bosta specializirala vsak za svoje področje, temveč sta vselej odvisna od dogovora s svojim delegatskim okoljem. Tu ni analogije s skupščinskim sistemom. Delavec v funkciji delegata prevzema tudi odgovornost, da bo zastopal interese svojega delegatskega okolja, ki ga lahko tudi odpokliče. Fleksibilne delegacije bi bile v delovnih organizacijah celo nevarne, saj obstaja možnost, da bi prihajali na seje tisti delegati, ki bodo odločali tako, kot to želijo vodilni delavci o neki zadevi.

VPRAŠANJE:

Kateri organ ureja pravice iz medsebojnih razmerij? Doslej so to urejali odbori za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu.

Mitja Švab: Po 157. členu osnutka lahko to ureja izvršna komisija ali izvršilni odbor delavskega sveta. Toda le-ti ne odločajo, temveč opravljajo samo tiste naloge, ki jim jih delavski svet prepušča. Ni več vzporednih organov z delavskim svetom. Odloča torej delavski svet.

VPRAŠANJE:

Ali so lahko člani odbora samoupravne delavske kontrole tudi delavci, ki ne delajo v neposredni proizvodnji?

Na vprašanje je odgovoril Peter Toš, predsednik komisije pri predsedstvu CK ZKS za družbenopolitični sistem in samoupravljanje:

Politično stališče glede oblikovanja organov samoupravne delavske kontrole se ni spremenilo. Osnutek zakona v 534. členu, ki govori o sestavi teh organov, izključuje iz njih vse tiste delavce, ki po določilih osnutka zakona ne morejo biti člani, potem izvoljeni za delegate v delavski svet OZD, izključuje tudi člane delavskega sveta in njegovega kolektivnega izvršilnega organa. Pri tem pa je potrebno ločevati izvolitev v organ delavske kontrole v temeljni organizaciji in v delovni organizaciji. Velja analogija kot za sestav delavskega sveta oziroma za volitve v delavski svet. Pri izvolitvi v delavski svet in s tem tudi v odbor samoupravne delavske kontrole v temeljni organizaciji združenega dela je omejitev ostrejša: vanj ne morejo biti izvoljeni niti individualni poslovodni organi, ne predsednik kolegialnega poslovodnega organa, ne njegovi člani ali drugi vodilni delavci. Prav tako pa ne morejo biti izvoljeni v ta organ tudi tisti delavci, ki so nosilci posebnih pravic in obveznosti. K tej omejitvi pa še moramo dodati, da člani organa samoupravne delavske kontrole ne smejo biti tudi delegati, ki so izvoljeni v delavski svet ali v njegov kolektivni izvršilni organ. Vse to velja za raven temeljne organizacije združenega dela.

Na ravni delovne organizacije pa ne morejo biti člani odbora samoupravne delavske kontrole člani delavskega sveta, poslovodni organi in predsedniki ter člani kolegialnih poslovodnih organov temeljnih organizacij.

POGOVOR O »MALI USTAVI« — POGOVOR O »MALI USTAVI« — POGOVOR O »MALI USTAVI« —

OD PROBLEMA DO PROBLEMA

V Slovenijacestah zelo kritično obravnavajo dosedanje samoupravne razmere. Dohodkovni odnosi — samoupravna organiziranost — krepitev vloge sindikata so temeljna vprašanja v javni razpravi o »mali ustavi«

Ljubljanska organizacija združenega dela Slovenijaceste sodi med tiste, ki so se javne razprave o osnutku zakona o združenem delu temeljito lotile. Povezali so jo z podrobnim ocenjevanjem dosedanjih samoupravnih razmer in tudi z oceno uresničevanja stabilizacijskih načrtov, ki so jih sprejeli delavci v temeljnih organizacijah združenega dela. Takšen celovit pristop nedvomno zagotavlja, da bodo tudi rezultati v javni razpravi dobri in da bodo sedanje samoupravne odnose resnično spreminjali v skladu z določili „male ustave".

SPREGOVORITI O VSAKEM PROBLEMU KONKRETNO

„Z akcijo smo začeli že v aprilu," nam je dejal sekretar konference osnovnih organizacij sindikata Franjo Vinko. „Takrat smo namreč začeli pripravljati analizo in oceno sedanjih samoupravnih razmer v naših temeljnih organizacijah in v delovni organizaciji. V vseh trinajstih osnovnih sindikalnih organizacijah so imenovali odbore za izvedbo javne razprave ter ustanovili tudi koordinacijski odbor pri konferenci osnovnih organizacij. Prvo oceno samoupravnih razmer, ki smo jo na sejah političnega aktiva ter v osnovnih sindikalnih organizacijah že soočili z rešitvami v osnutku zakona, smo prav na teh sestankih dopolnili, zdaj je ta analiza razmer v javni razpravi."

Dilem, potreb po prilagajanju samoupravne organiziranosti določilom „male ustave" in po drugačnem urejanju dohodkovnih odnosov je mnogo. Za vsak problem so našli dovolj časa, da ga obdelajo in da v javni razpravi seznanijo delavce s sedanjim in z možnimi rešitvami.

Karel Moerec, dipl. oec., ki je zadolžen, da spremlja usklajevanje dohodkovnih odnosov z določili zakona, o združenem delu, nam je dejal, da so bile temeljne organizacije v pretežni meri usmerjene neposredno na tržišče, kar zadeva pridobivanje dohodka. Vendar obstajajo možnosti za ureditev takšnih dohodkovnih razmerij, kot jih predvideva osnutek zakona. Gre za ureditev teh odnosov v tistih primerih, ko pri pridobivanju dohodka sodelujeta temeljni organizaciji za visoke gradnje in nizke gradnje, nato pri opekarnah in gradbeni operativi, pri mehaničnih obratih in gradbeni operativi ter pri temeljni organizaciji družbeni standard. Pomembno je tudi uveljavljanje dohodkovnih odnosov v novih integracijskih povezavah.

„V naši organizaciji združenega dela," je nadaljeval Karel Moerec," se bodo ti odnosi spremenili že z ustanovitvijo več temeljnih organizacij. Kriterij za delitev ustvarjenega dohodka in čistega dohodka je lahko samo vloženo živo in minulo delo in to na podlagi dogovornjenih meril med temeljnimi organizacijami združenega dela."

NEUSTREZNA SAMOUPRAVNA ORGANIZIRANOST

V Slovenijacestah je zaposlenih 2800 delavcev. Od tega jih je bilo kar 1200 organiziranih v temeljni organizaciji združenega dela nizke gradnje.

„Že dosedanja razprava o osnutku zakona je opozorila," pravi Franjo Vinko, „da obstajajo vsi pogoji, da v tej naši največji TOZD konstituiramo več temeljnih organizacij. V javni razpravi bomo torej izoblikovali predlog, kako konstituirati temeljne organizacije v nizki gradnji. Razmišljamo o dveh možnostih, ali da uveljavimo teritorialno načelo ali pa tehnološko. Če bi uveljavili prvo, bi v bodoče bile temeljne organizacije za nizke gradnje v Ljubljani, v Portorožu in v Mariboru. Morebitno uveljavitev tehnološkega načela pa bomo razčistili v razpravi.

S tem seveda naloga še ni opravljena. Obstaja tudi več predlogov za konstituiranje temeljnih organizacij namesto dosedanjih sektorjev v skupnih službah, kot je to denimo laboratorij, center za avtomatsko obdelavo podatkov, projektivni biro in druge, dokončne rešitve bo izoblikovala razprava, saj je tudi v zakonu natančno določeno, da imajo delavci pravico in dolžnost organizirati svojo temeljno organizacijo združenega dela, če imajo za to pogoje.

V SINDIKATU DRUGAČE

Do pred dvema letoma se je sindikalna organizacija v Slovenijacestah ukvarjala v glavnem z organiziranjem športnih iger in športnega življenja v kolektivu. Razmere so se spremenile in lahko rečemo, da so delavci spoznali, kakšno moč in odgovornost ima v temeljni organizaciji sindikat. Določila osnutka zakona o združenem delu, ki govore o vlogi in pomenu sindikata, so nedvoumna.

„V zadnjih dveh letih," pravi tajnik konference osnovnih organizacij sindikata v Slovenijacestah, „so postale sindikalne organizacije nosilci novih pobud tako na področju gospodarjenja, samoupravljanja, medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu itd. Prevzele so torej naloge, ki so jim bile naložene s kongresnimi sklepi in z ustavo. Seveda tudi pomanjkljivosti ne manjka, kajti s sedanjo ravnijo delovanja organizacij sindikata nismo zadovoljni, poleg tega pa se še vedno borimo s preveč forumskim delovanjem. V osnutku zakona je tudi določeno, da sindikat usklajuje stališča in interese delavcev, kar pa nam je doslej že marsikje uspelo. Sindikalne organizacije so bile nosilci usklajevanja med temeljnimi organizacijami združenega dela pri dodeljevanju najemniških stanovanj, regresov za dopust, kriterijev za dodelitev mest v počitniških domovih in drugih podobnih vprašanjih. Sindikat se je uveljavljal tudi pri razreševanju različnih sporov, vendar pa lahko rečem, da ne vselej dovolj učinkovito. Ugotavljamo še druge pomanjkljivosti, ki jih v bodoče ne bomo smeli dovoljevati. Sindikat še vedno v praksi premalo nastopa kot zaščitnik delavčevih pravic, poleg tega je premalo tvorno vključen v organiziranje javne razprave o tistih vprašanjih, ki so pomembna in o njih odločajo samoupravni organi."

Kritično in samokritično je spregovoril Franjo Vinko o sindikatu v Slovenijacestah. Dosedanje pomanjkljivosti niso le posledica premajhne prizadevnosti, temveč tudi tega, da doslej vloga in naloge sindikata še niso bile tako podrobno opredeljene, kot je to zdaj, z zakonom o združenem delu. Ta določila so za vsakega sindikalnega aktivista opora pri delu in za delavce poroštvo, da bo sindikat v bodoče še bolj postal njihova organizacija.

Spregovorili smo le o treh temeljnih vprašanjih, ki so v javni razpravi v Slovenijacestah in katerim tudi trenutno v javni razpravi posvečajo največ pozornosti. Sedaj teče javna razprava v delovnih skupinah – bogastvo idej in kritičnih pripomb pa obeta, da bo javna razprava v tem delovnem kolektivu tvorna in učinkovita.

M. HORVAT

Ne samo sodobna mehanizacija, tudi notranja organiziranost in povečan vpliv delavcev zagotavljajo uspešnejše delo.

KOLEDAR NALOG

V prihodnjem tednu bo v Sloveniji več tematskih javnih razprav za „okroglimi mizami" o osnutku zakona o združenem delu, ki jih pripravljajo republiški odbori sindikatov. Znano je že, da bodo take razprave v Celju, Kopru in Mariboru, in sicer: o organiziranosti temeljnih organizacij združenega dela v zdravstvu in o razvoju delegatskih odnosov v občinskih samoupravnih interesnih skupnostih za zdravstveno varstvo (bolnišnica Celje), o naložbah tujega kapitala glede na neodtujive pravice delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela (Cimos – Koper) in o samoupravnem planiranju v temeljnih organizacijah kot podlagi za združevanje dela in sredstev ter za ugotavljanje skupnega dohodka ter njegovi delitvi ob skupnem riziku (Metalna – Maribor).

Hkrati z nadaljevanjem javne razprave o osnutku zakona o združenem delu pa se nadaljuje v osnovnih in drugih organizacijah sindikatov in zveze sindikatov ocenjevanje gospodarskih gibanj v letošnjem letu, uresničevanje samoupravnih sporazumov o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke v letošnjem letu ter uresničevanje letošnje sindikalne liste.

PONEDELJEK, 7. JUNIJA

– Na redni tedenski seji sekretariata RS ZSS za vodenje javne razprave o osnutku zakona o združenem delu bodo ocenili potek javne razprave in se dogovorili na nujne nadaljnje akcije.

TOREK, 8. JUNIJA

– Na seji izvršnega odbora RO Sindikata delavcev kovinske industrije Slovenije bodo ocenili, kako v kovinski industriji uresničujejo določila samoupravnih sporazumov o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in sredstev za osebne dohodke, kako se uresničuje določila letošnje sindikalne liste. Spregovorili bodo še o osnutku samoupravnega sporazuma o temeljnih razvojnega načrta slovenskih železarn za obdobje 1976 – 1980 in o razultatih javne razprave o preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje.

– Na skupni seji komisij za samoupravljanje RO sindikata delavcev trgovine, sindikata delavcev tekstilne in usnjarske industrije in sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije bodo razpravljali o osnutku samoupravnega sporazuma za ustanovitev samoupravne interesne skupnosti za področje prometa s stranskimi proizvodi klavniške dejavnosti.

SREDA, 9. JUNIJA

– Na seji predsedstva RS ZSS bodo razpravljali o statutih visokošolskih temeljnih organizacij združenega dela in o načrtu ukrepov za vračanje delavcev, ki so na začasnem delu v tujini.

ČETRTEK, 10. JUNIJA

– Na seji sindikata delavcev energetike in premogovništva Slovenije bodo ocenili letošnja gospodarska gibanja v slovenskem elektrogospodarstvu in premogovništvu, razpravljali o samoupravnem sporazumu o urejanju medsebojnih odnosov na področju razvoja proizvodnje in porabe premoga v letih 1976 – 1980, o samoupravnem sporazumu o združevanju sredstev za financiranje graditve objektov po samoupravnem planu energetike za obdobje 1976 – 1980 ter o družbeni aktivnosti republiškega odbora v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu.

V okviru dejavnosti sindikatov v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu je sindikat delavcev znanosti in visokega šolstva Slovenije ob koncu prejšnjega tedna pripravil v domu družbenih organizacij v Mariboru problemsko razpravo o uresničevanju samoupravljanja in uresničevanju dohodkovnih odnosov v svobodni menjavi dela v visokošolskih organizacijah združenega dela. V razpravi so sodelovali predsednik RO Mitja Zupančič, Miro Potrč, Janez Šinkovec, dr. Iztok Winkler, dr. Vladimir Bračič, dr. Avguštin Lah, dr. Franc Černe, Franci Pivec, dr. Bogdan Volavšek, Franc Cvetaš, Albin Igličar in Mik Rebernik. Obširneje bomo o tej razpravi spregovorili v prihodnji številki.

Foto: A. AGNIČ

V SOZD »GORENJE« VELENJE ZDRUŽUJEJO RAZPRAVO O OSNUTKU ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU Z OBRAVNAVO PRIHODNJE PETLETNE RAZVOJNE USMERITVE:

Povezovanje interesov

V delovnih organizacijah v okviru sestavljene organizacije združenega dela Združenih industrijskih podjetij „Gorenje" Velenje so te dni že začeli z javno razpravo o razvojni usmeritvi ZIP „Gorenje" Velenje in reprodukcijske celote „DOM". Gre za kar najširšo verifikacijo predlagane razvojne usmeritve za obdobje prihodnjih petih let.

Prvotni koncept, ki je izhajal iz marketinških aspektov z vsemi analizami, so dopolnili z določili novega zakona o združenem delu, posebej kar zadeva dohodkovne odnose in povezanost. Razvojna usmeritev SOZD „Gorenje" Velenje pa bo, kot posebej poudarjajo v Velenju, solidna osnova za nova vključevanja v ZIP „Gorenje" Velenje ter v reprodukcijsko celoto „DOM"!

Nadaljnji razvoj te velike SOZD predstavlja razvojna usmeritev reprodukcijske celote „DOM", v kateri želijo še bolj povezati vse tiste proizvodne zmogljivosti, ki so že vključene vanjo, pritegniti pa tudi druge. Program „DOM" je torej interes celotne obstoječe proizvodnje delovnih organizacij ZIP „Gorenje" ter poroštvo za uresničevanje razvojnih načrtov. Tej perspektivni usmeritvi je podrejena tudi najnovejša reorganizacija Tovarne gospodinjske opreme „Gorenje" Velenje in ZIP „Gorenje" Velenje.

Gre torej za oblikovanje nove fiziognomije celotne SOZD oziroma reprodukcijske celote, v kateri so jasno vidni programi in razvojne usmeritve ne samo sleherne delovne organizacije v ZIP „Gorenje", pač pa vseh temeljnih organizacij združenega dela oziroma slehernega delavca. Program pa je podrejen prizadevanjem vsega našega gospodarstva za stabilizacijo, ki naj bi se na novih samoupravnih osnovah v prihodnje še bolj povezalo, s čimer naj bi zagotovili tudi boljše izkoriščanje obstoječih proizvodnih zmogljivosti.

Razpravo o prihodnji razvojni usmeritvi pa v ZIP „Gorenje" Velenje povezujejo z obravnavo osnutka zakona o združenem delu. Ob tem, ko naj sleherni zaposleni verificira srednjeročni razvojni načrt do leta 1980, si mora prizadevati zagotoviti pogoje za dosego želenih ciljev. Posebej podrobno bodo med javno razpravo proučili dohodkovne odnose na vseh ravneh, da bi tako ustvarili solidno osnovo za odločitve o prihodnjem razvoju.

P. O.

JAVNA RAZPRAVA O OSNUTKU ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU V ZKGP KOČEVJE

Kritična analiza razmer

V javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu se je vključilo tudi ZKGP Kočevje, v katerem združuje svoje delo blizu 1400 delavcev.

Z vsebino in pomenom tega zakona ter z okvirnimi cilji in programom javne razprave so se seznanila vsa vodstva družbenopolitičnih organizacij v združenem podjetju že na posvetih in seminarjih, ki so bila organizirana v občini v začetku maja. V sestavljeni organizacije ZKGP Kočevje pa je koordinacijski odbor osnovnih organizacij sindikata sklical politični aktiv 17. maja. Dogovorili so se za enotno akcijo v združenem podjetju, dogovorili so se, da mora imeti sleherni član našega združenega podjetja možnost seznaniti se z vsebino osnutka zakona o združenem delu in da bo imel v organizirani razpravi vsakdo možnost povedati svoje predloge in pripombe o dosedanji razvitosti samoupravnih odnosov.

Nosilec javne razprave v vseh delovnih okoljih je sindikat. Na ravni delovnih organizacij so imenovali sedemčlanske odbore in vanje poleg aktivnih družbenopolitičnih delavcev vključili tudi strokovne delavce. Osnovna naloga teh odborov je, da pripravijo analizo samoupravnih odnosov od TOZD do SOZD. Analize bodo najprej ocenile družbenopolitične organizacije, nato pa jih bodo obravnavali še zbori delavcev hkrati z razpravo o osnutku zakona o združenem delu.

Na osnovi ugotovitev analiz in predlogov iz javne razprave bodo nato samoupravni organi sprejeli konkretne načrte za potrebne samoupravne postopke za uresničevanje pobud delavcev.

Z javno razpravo bodo v ZKGP Kočevje zaključili 15. julija, kot je to predvideno v akcijskem programu družbenopolitičnih organizacij v občini Kočevje.

D. Š.

MNENJA IN STALIŠČA

Dohodkovni odnosi v sistemu samoupravnega načrtovanja

Sindikalne organizacije so že dlje tvorno angažirane pri uresničevanju koncepta za samoupravno urejanje vseh dohodkovnih odnosov v združenem delu. Lahko trdimo, da so politične organizacije in združeno delo Slovenije opravili pionirsko delo na tem področju. Ni nujno, da se pri ocenjevanju doseženega v celoti strinjamo – sam mislim, da so glede na celotne razmere rezultati zelo dobri – toda pomembno je, da skupaj usmerimo nadaljnjo aktivnost. Mislim, da dosežena raven samoupravnega sporazumevanja omogoča, ustavni odnosi pa terjajo, da v sistemu samoupravnega sporazumevanja o dohodkovnih razmerjih naredimo korak naprej.

Sedanji sistem samoupravnega sporazumevanja o dohodkovnih vprašanjih je v nekakšnem dohodkovnem medprostoru; lebdi v nastajajoči in vse bolj izraziti dohodkovni soodvisnosti – tudi sam je k temu močno pripomogel – toda nima niti zadostnih korenin v neposrednem vrednotenju dela delavca v TOZD, niti ni organsko vgrajen v celotni sistem, ki opredeljuje pridobivanje, ustvarjanje dohodka. Zaradi tega moramo v bodoče sedanji sistem samoupravnega sporazumevanja izpopolniti. Namenoma pravim, da moramo sistem izpopolniti, ker so pred časom bile (in deloma še vedno so) razširjene ideje, da moramo sedanje samoupravno sporazumevanje zamenjati z nečim drugim, denimo s samoupravnimi sporazumi po tako imenovanih reprodukcijskih celotah oziroma skupnostih združenega dela za medsebojno plansko in poslovno sodelovanje. Mimogrede: ideja sama je lahko dobrodošel prispevek v iskanju boljšega, njena, denimo lepotna napaka pa je v tem, da so nosilci praviloma iz tistih okolij, ki bi jim generalna sprememba služila za pokrivanje neaktivnosti.

Mislim torej, da moramo najprej okrepiti aktivnost pri posodabljanju interne delitve, ker se na tej točki, v osebnem dohodku delavca, izraža in potrjuje delavčeva združenost v združeno delo in njegova soodgovornost za skupne rezultate samoupravnega gospodarjenja, in drugič, predpostavke in merila, od katerih je odvisno razporejanje dohodka in čistega dohodka, že zasledimo v gospodarskih načrtih TOZD, toda bolj kot tu, kjer bi morala biti, jih zasledimo v samoupravnih sporazumih panog o razporejanju dohodka. To so določbe, v katerih udeleženci samoupravnega sporazuma z enim ali več kazalci opredelijo v skladu s svojimi razmerami, normalni poslovni uspeh. Temu tako imenovanemu normalnemu uspehu poslovanja ustreza dogovorjeni obseg sredstev za osebne dohodke. Mislim, da moramo delovati tako, da bodo taka (in še bolj konkretizirana) razmerja, ki vplivajo na pridobivanje in razporejanje dohodka in čistega dohodka, planirali predvsem na ravni TOZD in v delovnih organizacijah. Kljub neustaljenim pogojem gospodarjenja moramo težiti vsaj k srednjeročni veljavnosti teh kazalcev in meril.

Tretjič, svojo pozornost moramo, bistveno bolj kot doslej, usmeriti v združevanje dela in sredstev v delovni organizaciji. Je že prav, da so v samoupravnih sporazumih o združevanju v delovnih organizacijah podrobno opisane pravne formalnosti o delovni organizaciji, toda nezadovoljni moramo biti z njihovo nedorečenostjo o dohodkovnih razmerjih. Ni dobro, da je več dogovorjenega denimo o firmi, registraciji in podobnem kot pa o tem, kakšne medsebojne dohodkovne obveznosti izhajajo iz dosedanjega razvoja, kako in s kakšnimi posledicami bodo združene TOZD sodelovale v bodočem razvoju. Preveč pogosto so dohodkovna razmerja nedorečena ali kar naravnost prepuščena kasnejšemu dogovarjanju. To hromi dejanski samoupravni položaj delavcev v TOZD, kar smo ugotovili tudi pri srednjeročnem planiranju.

Četrtič, zdaj je naša osrednja pozornost usmerjena v usklajevanje in sprejemanje srednjeročnih planskih dokumentov. Ni težko razumeti, da smo se pri tem delu opirali na najrazličnejše oblike sodelovanja organizacij združenega dela. Nekatere teh oblik so organizacijsko tako rahle, da bo potrebno veliko naporov, da bi v taki povezanosti zagotovili uresničenje sprejetih obveznosti. Del problematike iz samoupravnih sporazumov o osnovah planov je tesno povezan s samoupravnim sporazumevanjem o dohodkovnih vprašanjih. Točneje rečeno; moral bi biti tesno povezan! Toda tako kot pri delovnih organizacijah, je tudi v planskih dokumentih več produkcijskih kvantifikacij, kot pa dohodkovnih razmerij. Planski odnosi so dohodkovni odnosi. Če v sporazumih o skupnem planiranju ne uredimo dohodkovnih razmerij, potem so to katalogi kupoprodajne narave. In prav to trgovsko-računarsko, dohodkovno razparcelirano logiko hočemo in moramo odpraviti. Možnost vidim v tem, da obstoječe in nastajajoče skupnosti za plansko in poslovno sodelovanje vključimo v celovit sistem samoupravnega sporazumevanja, kjer bi zlasti opredelili samoupravno dogovorjene odgovornosti in pravice pri pridobivanju dohodka.

Naš sedanji sistem samoupravnega sporazumevanja opredeljuje osnove in merila le za razporejanje dohodka, ker so udeleženci iz iste grupacije ali panoge, kjer so zlasti podobne tehnološko pogojene potrebe za reprodukcijo, organskih sestav sredstev, kadri, naravni in tako imenovani zunanji pogoji gospodarjenja. Te podobnosti vplivajo na razporejanje dohodka v TOZD in zaradi tega so koristne osnove in merila iz panožnih sporazumov. Toda sistem lahko in moramo izpopolniti navzgor – tako, kot združujemo delo in sredstva.

Ta vprašanja so aktualna zaradi dograjevanja sistemov delitve sredstev za osebne dohodke. Ni dvoma, da je spodbujanje dela odločilnega pomena za doseganje dogovorjenih ciljev razvoja. Za tekoče srednjeročno obdobje, v katerem moramo doseči bistven okrepljen vpliv produktivnosti dela na rast družbenega proizvoda, je ob počasni rasti realnih osebnih dohodkov zaposlenih v prvih letih obdobja spodbujanje boljšega dela dokaj zahtevna naloga. Toda osebni dohodek ne bo pomenil niti dohodkovne vezi niti celovite ekonomske spodbude, lahko bi rekli, da bo ostal na robu mezdnosti, če celotna dohodkovna veriga – od pridobivanja dohodka do tehnike merjenja dela – ne bo prispevala k povečevanju produktivnosti. Zaradi tega moramo delovati v obeh smereh dopolnjevanja sistema, pri čemer smo glede aktivnosti za delitev po delu v sindikatih že začeli z delom.

STJEPAN ŠAUBERT

V PODLISTKU
(Piše Janez Šinkovec)

TEMELJNI PROBLEMI VOLITEV V OZD

V številnih organizacijah združenega dela je potekel mandat izvoljenim organom in potekajo priprave za volitve. V zvezi s tem nastaja v OZD vrsta vprašanj, ki niso razrešena s predpisi, čeprav bodo ti morali iziti. Sindikalne organizacije imajo pri volitvah, predvsem pa v kandidacijskem postopku pomembno vlogo ter morajo zato funkcionarji poznati temelje volilnega prava. V našem feljtonu opozarjamo na nekatere probleme, pri čemer jih razrešujemo neposredno z ustavnimi določbami ali pa z analogijo iz splošnih volilnih predpisov. Upoštevamo pa veljavne zakone, kakor denimo zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu, ker se na osnutek zakona o združenem delu sklicujemo le na pojasnila.

AKTIVNA VOLILNA PRAVICA

Aktivna volilna pravica pomeni – preprosto rečeno – pravico do volitev. Zato imajo volilno pravico vsi delavci, ki združujejo svoje delo v TOZD s polnim ali nepopolnim delovnim časom za nedoločen čas (trajno). Izjemoma bi imeli aktivno pravico tudi delavci, ki združujejo svoje delo za določen čas, če je ta daljši in traja nakaj mesecev. Posebej pa je treba urediti aktivno in pasivno volilno pravico sezonskih delavcev, ki naj izvolijo svojo delegacijo za čas sezone, tako da lahko razrešujejo v delavskem svetu svoje specifične probleme (nastanitev, prehrana, delovni čas, preračunavanje delovnega časa v pokojninsko dobo).

Učenci v gospodarstvu imajo volilno pravico v organe upravljanja. Ob tem velja poudariti, da volijo tudi v šolske organe, kjer se poklicno izobražujejo. S tem pa ni kršeno načelo enake volilne pravice. V OZD uveljavljajo z volitvami svojo pravico iz dela, v šoli pa iz ustavne pravice do izobraževanja.

Aktivna volilna pravica gre tudi tujim državljanom; bistveno je, da nekdo združuje svoje delo. Tako ne more biti v tem primeru nobenih razlik (problem splošne in enake volilne pravice).

PASIVNA VOLILNA PRAVICA

Pasivna volilna pravica – preprosto rečeno – pomeni pravico biti izvoljen v organe upravljanja. Skladno s pravilom, da nihče ne more biti član tistega organa, do katerega nastopa kot predlagatelj ali pa mu je odgovoren za izpolnjevanje sklepov, je pasivna volivna pravica v našem sistemu omejena. Torej se aktivna in pasivna volilna pravica ne pokrivata. Naj naštejemo primere, ko je pasivna volilna pravica omejena:

V delavski svet ali drug neposredno izvoljeni organ (samoupravne delavske kontrole, organ za medsebojna razmerja v združenem delu) ne more biti izvoljen:

– individualni poslovodni organ (direktor),
– člani kolegialnega poslovodnega organa,
– vodilni delavci, ki so kot taki opredeljeni v statutu,
– delavci na odgovornih delovnih mestih, ki nastopajo do takega organa kot predlagatelji sklepov, izvrševalci sklepov, ali imajo širša pooblastila in odgovornost, kar vse je potrebno v splošnem aktu (statutu) jasno opredeliti. V to kategorijo lahko uvrščamo vodje sektorjev (čeprav formalno niso določeni kot vodilni delavci, obratovodje, poslovodje in druge, ker so nosilci širših delovnih ali planskih zadolžitev),
– tisti, ki so že bili dvakrat zapored izvoljeni v isti organ.

Posebej velja opozoriti, da ni združljivo, da bi bil nekdo hkrati član delavskega sveta in organa samoupravne delavske kontrole, ker gre za nezdružljivost funkcij s stališča delitve dela.

Prav tako ni združljivo, da bi bil nekdo hkrati član organa za medsebojna razmerja v združenem delu in organa samoupravne delavske kontrole, ker gre prav tako za nezdružljivost funkcij, ker samoupravna delavska kontrola preizkuša pravilnost drugega organa.

Če je delavski svet v splošnem aktu določen kot organ, ki preizkuša zahtevo delavca za varstvo njegovih pravic (rešuje pritožbo) glede na organ za medsebojna razmerja v združenem delu, je razumljivo, da je nezdružljivo članstvo v obeh organih.

Ni pa nezdružljivo članstvo v delegacijah TOZD za družbenopolitično skupnost (skupščino občine, republike, zveze) ali za samoupravno interesno skupnost in v organih TOZD.

Poseben problem predstavljajo delegati v samoupravne interesne skupnosti v domu uporabnikov, kadar se le-ti volijo v krajevnih skupnostih. Pogosti so namreč primeri, da so voljeni v delegacije delavci, ki sicer opravljajo določeno dejavnost: zdravstveni, prosvetni in drugi podobni delavci. Tako prihaja pogosto do pojavov, da sta dom uporabnikov in izvajalcev sestavljena iz delavcev, ki delajo na področju, ki ga obravnava določena SIS. S tem pa so seveda v marsičem izmaličena pričakovana razmerja in bi kazalo v takih primerih pasivno volilno pravico omejevati, čeprav res ni mogoče trditi, da v konkretnih primerih tudi ti delavci ne nastopajo tudi kot uporabniki.

Prav tako s pravnega stališča ni nezdružljivo opravljanje vodilnih funkcij v organizaciji združenega dela pri družbenopolitičnih organizacijah in članstvo v organih upravljanja.

Zadnja dva problema sta politične narave – kopičenje funkcij v eni osebi ni zaželeno. Prav tako lahko privede kopičenje samoupravnih funkcij in funkcij v družbenopolitičnih organizacijah do zlitja struktur, kar prav tako ni priporočljivo.

Ta problem postaja posebej aktualen, ker sindikalna organizacija nastopa pri številnih odločanjih kot poseben dejavnik, kot denimo pri: sprejemanju samoupravnih sporazumov s področja medsebojnih razmerij v združenem delu; sporazumov s področja delitve dohodka in osebnih dohodkov; odločanju o zahtevah delavcev za varstvo pravic (mnenje ob reševanju „pritožbe" itd.).

(Nadaljevanje prihodnjič)

Kopičenje problemov in nedelavnost

V največji mariborski delovni organizaciji TAM so člani zveze komunistov potegnili črto pod večletnimi zapleti in zdrahami, ki so botrovale razdorom med posameznimi temeljnimi organizacijami oziroma deli delovne organizacije. V svojih osnovnih organizacijah so ustanovili tovariška razsodišča, ki so obravnavala posamezne primere in posameznike ter za krivce predlagala vzgojne ukrepe pa tudi izključitve iz svojih vrst. O posameznih primerih je razpravljalo tudi častno razsodišče občinske konference ZK in soglašalo s posameznimi ukrepi tovariških razsodišč osnovnih organizacij ali pa jih je tudi zaostrilo.

Komunist za DE

Kopičenje večletne problematike je v preteklosti dušilo aktivnost komunistov. Vodstva ZK, predvsem svet ZK, so bila sicer tudi v preteklosti aktivna, vendar sklepov, ki so jih sprejemala, niso uresničevala. To ni bilo mogoče, ker se sklepi niso porajali med članstvom, ampak so nastajali „na vrhu", kjer so se tudi razblinili. Zdaj, predvsem v obdobju razčiščevanja nakopičenih problemov, so bile osnovne organizacije ZK izredno aktivne, saj se sestajajo tudi po dvakrat mesečno. Vključujejo se tudi člani, ki so prej stali ob strani, bili razočarani ali „se jim je zdelo bolj pametno molčati". Šeststo članov ZK, kolikor jih je v TAM, je tako strnilo svoje vrste. Sprejemajo tudi nove člane, prav pred kratkim so jih sprejeli devetdeset. Tudi opominjani oziroma kritizirani člani so delavni, vsak v svoji organizaciji ali drugje.

Novo vodstvo zveze komunistov v TAM se je lotilo dela z novim poletom in izkušnjami.

Takšen je epilog „zadeve TAM". Najbrž lahko ugotovimo, da je poučen, vendar ne le za komuniste, ki so bili v njej posredno ali neposredno udeleženi, temveč za vse nas. Pove nam, na primer, da ne smemo dopustiti kopičenja in zaostrovanja problemov, da je delo v „bazi" ne le geslo, temveč nujnost, če hočemo uspeti in biti učinkoviti. To je ena izkušnja, druga pa je: kdor dela, greši in stori tudi napake, največja napaka pa je neaktivnost. Zaradi tega je dopuščanje neaktivnosti v organizacijah, nerazčiščevanje zadev nedopustno in ga moramo kritizirati.

Poglejmo še na kratko, česa so bili predvsem obdolženi oziroma krivi člani ZK v TAM, ki so bili izključeni iz ZK (dva), prejeli zadnji opomin (dva), opomin (en) ali kritiko (štirje).

Člani zveze komunistov oziroma člani vodstev ZK predvsem niso skrbeli za to, da uresničijo sklep o združitvi TAM in TŽV Boris Kidrič, ki so ga sprejeli z referendumom delavci obeh delovnih organizacij že 8. septembra leta 1970. Še več, nekateri komunisti so delovali celo dezintegrativno. Nagovarjali so k osamosvajanju posameznih delov delovne organizacije in dosegli tudi cepitev organizacije ZK ter drugih družbenopolitičnih organizacij. Posamezniki, ki so sodelovali pri izdelavi elaborata o integraciji, tudi niso poskrbeli za objektiven prikaz razmer, kar je kasneje povzročalo hudo kri in tudi pripomoglo k negativnim težnjam. Člana, ki sta izključena iz ZK, sta tudi moralno odgovorna za nekatera dejanja, ki nimajo zveze s povezavo obeh organizacij.

SONJA TRAMŠEK

REKLI SO

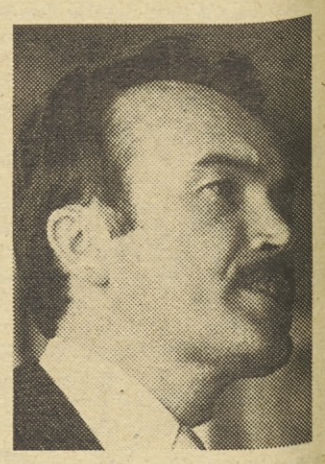

ZVONE DRAGAN, podpredsednik republiškega izvršnega sveta, na 7. seji CK ZKS:

Vsa povojna leta je jugoslovansko tržišče omogočalo široko ekspanzijo slovenske proizvodnje. Slovenska industrija je lahko izkoristila svojo nadpoprečno produktivnost in poslovnost. To pa je hkrati vodilo nekatere dejavnosti v ekstenzivni razvoj, v sedanjih razmerah sicer relativno uspešen, ki pa je pustil za seboj tudi številne probleme, kot so relativno zaostajanje tehnične, tehnološke in komercialne narave, preveč poudarjeno vlogo nekaterih panog in podcenjevanja drugih itd. Celotna Jugoslavija pa se tudi naglo industrializira in povsod je čutiti močno težnjo po proizvodnji višje stopnje predelave na podlagi lastnih surovin in reprodukcijskih materialov. Tako je v letu 1974 znašal delež predelovalne industrije v družbenem proizvodu celotnega slovenskega gospodarstva 43 odstotkov, v Bosni in Hercegovini pa tudi že blizu 33 odstotkov, v Makedoniji 34,5 odstotka, v ožji Srbiji 33,2 odstotka in tako dalje.

Vsi ti premiki so objektivno dejstvo in terjajo intenzivnejša usklajevanje programov, delitev dela in združevanje dela in sredstev znotraj enotnega jugoslovanskega trga.

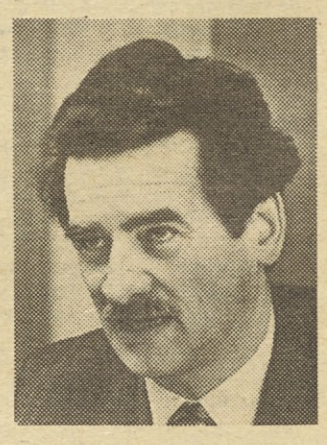

BORIS MIKOŠ, republiški sekretar za urbanizem, na seji delegatov zbora združenega dela in zbora občin republiške skupščine:

Obseg potresa v Posočju je po moči in območju, ki ga je prizadel, hujši od tistega pred dvema letoma na Kozjanskem. V občinah Tolmin, Nova Gorica, Idrija, Radovljica, Škofja Loka in Jesenice je poškodovanih blizu 9 tisoč objektov, prizadeti pa so tudi nekateri objekti zunaj teh občin. Močno je poškodovan Kobarid, večina vasi v breginjskem kotu in v dolini Soče med Žago pri Bovcu ter vasmi v Goriških Brdih.

Trenutno dela 35 strokovnih gradbenih ekip, ki so doslej registrirale 7.696 poškodovanih stanovanjskih objektov, 918 gospodarskih poslopij v zasebni lasti, 94 družbenih gospodarskih objektov, 32 poškodovanih osnovnih in srednjih šol ter dijaških domov, 7 otroških vrtcev, 6 kulturnih ali zadružnih domov, eno močno poškodovano zdravstveno postajo, 18 trgovin ter 76 drugih družbenih objektov. Od tega je doslej označenih za rušenje ter 76 družbenih objektov in 416 stanovanjskih poslopij. To pa trenutno pomeni manj kot polovico stavb, ki so po približni oceni planirane za rušenje.

KJE SI, KJE, MLADOST BRIGADIRSTVA?

Na idiličnem prostoru ob kopališču pri Tovarni avtomobilov na Teznem so se zbrali nekdanji brigadirji severovzhodne Slovenije, udeleženci zveznih, republiških in občinskih delovnih akcij. Starostna razlika med najmlajšim udeležencem in najstarejšim veteranom je bila skoraj petdeset let, vendar pa je vse preveval isti, še danes neizgoreli mladostni plamen.

Leo Čopič, večkratni brigadir in udarnik je obudil spomine na dni, ko so bile mladinske delovne brigade nosilec nove miselnosti, ki je danes že tako vsakdanja praksa, da izzveni kot zgodovina. Gre za dejstvo, da so brigade od Šamca, prek Brčkega, Kopra, Zagreba, Skopja, Pohorja, Kozjanskega ali Brkinov, prek vseh občinskih ali lokalnih delovnih akcij vnašale prve zametke gospodarskega in kulturnega razvoja, ki se je v teh tridesetih letih razrasel v vsesplošni napredek, v nekdaj komaj sanjano življenje, ki ga danes že živimo.

Ne glede na starostne razlike, ne glede na življenjske poti, ki so jih posamezni udeleženci v teh treh desetletjih doživeli, je prostor ob bazenu za nekaj ur zaživel v pravem, tistem enkratnem mladostnem vzdušju, ki je bilo tako zelo značilno za vsako mladinsko delovno akcijo. Od tistih, ki so potekale še v času napadov izgubljenih sovražnih skupinic, pa do teh, ki se po življenjskih razmerah bistveno razlikujejo.

Zdenko Mali, sekretar RK ZSMS, ki je tudi spregovoril zbranim brigadirjem, je orisal pomen in vrednost mladinskih delovnih akcij, šol tovarištva, političnih šol za mlade aktiviste, ki so se pozneje razvili v trdne nosilce socialističnega razvoja, v sooblikovalce ustave in samoupravnega sistema.

Miro Posega, brigadirski veteran, je prebral pozdravno pismo predsedniku Titu, v njem so zborovalci poudarili, da so mladinske delovne akcije bile in bodo visoka šola bratstva in enotnosti, šola življenja, ki je vplivalo na miselnost mladih.

Srečanje se je sprevrglo v nepozabno doživetje nekoč mladih, sicer še vedno mladostnih brigadirjev, ki so se medtem prerodili iz dijakov in vajencev v kvalificirane delavce, inženirje, zdravnike, strokovnjake, vendar so po skromnosti ostali enaki kot pred desetletji, ko so si delili vedro vode, enolončnice ali samokolnice, ki so bile dolga leta najpogostejši delovni pripomoček, s katerim so premikali gore in prestavljali rečno ali morske bregove.

J. S.

MARIBORSKO LETALIŠČE ŽE NARED

OKNO V SVET

Prva redna letalska zveza — Upravičena pričakovanja mariborskega gospodarstva in poživitev turizma

Več tisoč občanov severovzhodne Slovenije, med njimi so bili tudi ugledni predstavniki družbenopolitičnega življenja republike in JLA, se je udeležilo slavnostne otvoritve novega mariboskega letališča. Novo letališče je veljalo 140 milijonov dinarjev, vzletno-pristajalna steza je dolga 2.500 metrov in je usposobljena za vzlete ter pristajanje letal, ki danes lete na srednjih progah. Poleg letališke ploščadi ima letališče restavracijo, skladišča, veliko parkirišče ter potrebne prostore in službe za potniški, blagovni ter mednarodni promet.

Po nekajdesetletnih razpravah in načrtovanjih je Maribor končno dobil svoje sodobno letališče, ki po mnenju strokovnjakov sodi med letališča z najugodnejšimi vremenskimi razmerami.

Pri gradnji letališča je prispevalo levji delež mariboško gospodarstvo, ki je primaknilo 80 milijonov dinarjev, preostali del pa predstavljajo krediti in prispevek JLA. Letališče prva leta svojega obratovanja sicer ne bo prinašalo dobička, vendar je po mnenju mariborskih gospodarstvenikov pomen letališča za gospodarstvo severovzhodne Slovenije izredno velik, saj se bo že v kratkem vključilo v prometno infrastrukturo, katere uspeh pa je seveda odvisen od pripravljenosti in odnosov prevoznikov, da se vključijo v novo letališče.

Z otvoritvijo letališča so odprli tudi prvo redno letalsko potniško linijo, ki bo vsako jutro povezovala Maribor z Beogradom. Na večer se bo letalo vračalo v Maribor. Za novo letališče kažejo interes tudi turistične organizacije, ki bi jim naj mariborsko letališče predstavljalo nov most med tem delom republike in Jadranom, morju bi približali predvsem velika zdraviliška centra, Radenci in Rogaška Slatina ter več manjših, doslej sicer odmaknjenih, vendar dobro obiskanih zdravilišč in toplic od Laškega, Dobrne pa do Moravskih toplic in lendavskih Term. Načrtovalci tega razvoja upravičeno računajo tudi na že doslej izpričan interes turistov in turističnih agencij iz sosednje Avstrije.

-ez

SREDNJEROČNI RAZVOJNI NAČRT OTROŠKEGA VARSTVA V SLOVENIJI

Potrebe terjajo svoje

Preprostim, cenenim oblikam otroškega varstva in pospeševanju varstva na manj razvitih in obmejnih območjih naj velja največja pozornost

Razvojni načrti otroškega varstva v republiki se zadovoljivo vključujejo v osnutek dogovora o temeljih družbenga plana za srednjeročno obdobje do 1980. leta. Kljub temu pa so na zadnji seji izvršilnega odbora republiške zveze skupnosti otroškega varstva bistveno dopolnili 25. člen osnutka dogovora, ki govori o socialni varnosti delavke ob rojstvu otroka (podaljšan porodniški dopust) in skuša zdaj postopoma razširjati to obliko varstva tudi na kmetijske proizvajalke, ki smo jih predolgo ločevali od drugih delavk. Omenjeni člen zagotavlja najmanj sedanjo realno raven denarnih dajatev družinam za vzdrževanje otrok. Ob tem bomo morali v Sloveniji pospeševati razvoj vseh oblik otroškega varstva, tudi na manj razvitih in obmejnih območjih, več pozornosti pa bo treba v bodoče posvetiti tudi tistim oblikam družbenega varstva otrok, ki so bila zadnja leta najbolj zanemarjena.

V razpravah o pospeševanju vseh oblik družbene vzgoje in varstva otrok v Sloveniji zlepa ne moremo mimo dejstva: v republiki je ta čas med vsemi zaposlenimi že 43 % žensk in med njimi jih je dobre tri četrtine starih od 20 do 40 let, torej v dobi največje rodnosti. Če bomo torej terjali od njih še uspešnejše vključevanje v družbeno življenje kot doslej in če bomo od zaposlenih žensk zahtevali enakopraven prispevek k rasti produktivnosti dela, bodo morale občinske skupnosti otroškega varstva zagotoviti do konca 1980. leta najmanj 22.000 novih mest v vzgojnovarstvenih ustanovah, hkrati pa usposobiti 4000 vzgojiteljic in 1500 varuhinj za potrebe zasebnega varstva. V prihodnjih štirih letih bo treba omogočiti dnevno varstvo še za najmanj 5000 otrok, mlajših od treh let. Tako bo do konca srednjeročnega obdobja zajeto v družbeno organizirano varstvo že kakih 67.000 predšolskih otrok.

S temi prizadevanji pa še zdaleč ne bomo krili vseh potreb po dnevnem varstvu, kajti v republiki je še vedno 10.000 otrok, ki ne morejo dobiti prostora v vrtcih. Najmanj še dvakrat toliko pa je takih, ki niso deležni niti najmanj zadovoljivega varstva. Zato bo treba čimprej poiskati še druge, preprostejše oblike varstva, pri čemer velja posebej opozoriti na spoznanje, da bi lahko precejšnje število otrok vključili v dnevno družinsko varstvo.

I. V.

OD SOBOTE DO SOBOTE

Na čvrstem tiru

Čeprav zunaj meja ožje slovenske domovine, je vsekakor bila v središču politične in gospodarske pozornosti otvoritev proge Beograd–Bar, po kateri je zdrčal prvi vlak „dolgoletnih sanj" z najdražjim potnikom maršalom Titom. Zanimanje za novo prometno pot, ki povezuje Srbijo in Črno goro z morjem in z osrednjim predelom Jugoslavije, je bilo veliko ne le doma, ampak tudi v tujini. Številni tuji dopisniki so v besedi in sliki te dni predstavili to mojstrovino gradbeništva, ki je premagala divje soteske in skalnate rebri, z velikim poudarkom in obširno so opisali gospodarski pomen nove proge in turistične privlačnosti krajev in področij, skozi katere teko nove tirnice. Seveda je tako pri nas kot na tujem veljala pozornost Titovim besedam, ki jih je izrekel na velikem mitingu v Baru. Naše ljudstvo ve, kaj hoče, Jugoslavija je bila in bo pomemben temelj neuvrščenega sveta, trdna in enotna bo snovala svojo socialistično podobo v samoupravljanju, navkljub vsem, ki bi jo želeli ovirati in ki sta jim tako samoupravljanje kot neuvrščenost v napoto. Bratstvo in enotnost se vselej potrjujeta z dejanji, a takšno dejanje je tudi ta proga, ki odpira nove poti v svet. Kar je ustvarjeno, je čvrsto kot železo in beton, Jugoslavija ima svojo pot in svojo trdno perspektivo. To je nekaj misli, ki jih je predsednik Tito poudaril v svojih pozdravnih nagovorih vzdolž nove proge in še posebej tisočglavi množici na končni postaji v Baru.

V tem času pričakuje Slovenija ob progi Brežice–Celje–Maribor vlak bratstva in enotnosti s tisoči nekdanjih gostiteljev in njihovih svojcev ter mladino iz Srbije. Tudi ta vlak utira pot novim vrednotam in utrjevanju bratskih in prijateljskih vezi med Slovenci in nesebičnimi gostitelji v najtežjih dneh vojne.

Dogodkov, ki so v minulih dneh izstopali, je bilo v Sloveniji kar precej. Naj omenimo podelitev zlatih odličij v sindikatih in izročitev priznanj v ZSMS ter množičen zbor nekdanjih pripadnikov mladinskih brigad s širšega območja severovzhodne Slovenije v Mariboru. Obračun o svojem delu in bodočih nalogah je polagalo tudi slovensko zdravniško društvo; še posebej je bila poudarjena moralna in etična vloga zdravnikovega dela, ki jo je potrebno utrjevati v novih samoupravnih odnosih na tem pomembnem družbenem področju. Ob materialnih in finančnih razmerjih v svobodni menjavi dela je namreč potrebno poglobiti etične in moralne vrednote, jih nikakor krniti ali podrejati, pač pa postaviti na prvo mesto.

Pomemben delež k razjasnjevanju manjšinske problematike je dal tudi posvet uglednih znanstvenih in političnih delavcev iz vse Jugoslavije, ki sta ga pripravila Institut za narodnostna vprašanja v Ljubljani in Zavod za migracijo in nacionalnosti iz Zagreba. Ljubljanski posvet, ki ga je z uvodnim govorom odprl Josip Vidmar, se je ukvarjal predvsem s položajem slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji ter s pritiski nanje. „Nasilni prastrah", ki se kot prazno opravičilo skriva za poskusi germanizacije in asimilacije, je tako doživel znanstveno kritiko, ki se je te dni okrepila tudi pri pomembnih zgodovinarjih in publicistih v Avstriji. Pomenil je torej pomoč naprednim silam v Avstriji, da bi manjšinsko vprašanje končno začeli reševati v duhu državne pogodbe, helsinške deklaracije in drugih dokumentov OZN, ki zadevajo pravice narodnostnih in etničnih skupin.

Kot trajna politična naloga dobiva tudi razprava o osnutku zakona o združenem delu čedalje bolj konkretne oblike. V minulih dneh je zajela tudi številna interesna področja, kot denimo slovenske pravnike in druga interesna združenja, društva, krajevne skupnosti in delovne organizacije. Z osnutkom zakona so se ukvarjali tudi delegati zbora združenega dela slovenske skupščine. Še posebej je bila zanimiva razprava o združevanju dela in sredstev ter dohodkovnih odnosih, kjer bi očitno morali osnutek zakona še dopolniti in preoblikovati nekatera določila, ki bi jasneje utrdila in sankcionirala družbeni interes v povezovalnih in združevalnih procesih, ki očitno, kot kažejo analize, še močno zaostajajo in doživljajo nezaželene izpeljave, lokalizme in pritiske.

–GOK

LUKA KOPER PRED POMEMBNIMI RAZVOJNIMI NAČRTI

RAST MED NAJVEČJE

Če bo kolektiv Luke uresničil zastavljeni srednjeročni načrt razvoja, se bo pristanišče razvilo v eno največjih luk pri nas

Koprska luka postaja vse pomembnejše okno v svet jugoslovanskega, posebej pa še slovenskega gospodarstva. Promet prek njenih dokov in skladišč narašča iz leta v leto v tempu, ki obeta, da se bo Luka Koper postavila ob bok največjim lukam pri nas in pri sosedih. Zavoljo dokaj ugodnih poslovnih rezultatov, ki jih niso pretirano prizadeli niti izjemno težki pogoji gospodarjenja v minulem letu, kolektiv Luke Koper pričakuje, da bo zastavljeni srednjeročni razvojni načrt, zlasti pa načrt razvoja za letošnje leto tudi uresničil.

V srednjeročnem obdobju naj bi namreč v Luki Koper povečali pretvorne in skladiščne zmogljivosti: zgradili naj bi drugi luški pomol, kjer bodo zgrajeni tudi terminali za les, za razsute tovore in za nafto. Da bi lahko ta načrt uresničili, bodo morali letos začeti graditi tako imenovano infrastrukturo za terminale: železniški in cestni priključek s premostitvami Rižarne ter poglobiti tretji bazen. Za ta dela bo podjetje predvidoma porabilo 31 milijonov dinarjev. Pri financiranju naj bi jim pomagale tudi delovne organizacije, članice SIS za železniški in luški promet.

Gospodarstvo, združeno v omenjeni SIS, naj bi sofinansiralo tudi gradnjo železniškega tira med tretjo in četrto vrsto stalnih skladišč, ki bi služil za javni promet generalnega tovora prek javnih skladišč in bodoče hladilnice. Seveda kolektiv ni bil povsem brez skrbi. Ob tem, ko se je lani boril s težavami, ki jih je povzročil splošen zastoj v gospodarstvu, se je zataknilo tudi pri gradnji hladilnice, ki bo eden pomembnih gospodarskih objektov v luki. Graditi naj bi jo začeli že lani, vendar kolektiv kljub naporom ni uspel zagotoviti lastnih sredstev za ta namen, čeprav je šlo za sorazmerno nizko vsoto 2 milijona dinarjev. Kolektiv je zdaj zaprosil Ljubljansko banko, da mu posodi manjkajoča sredstva, in računa, da bodo bagri začeli riti v zemljo še letos.

Težave s finančnimi sredstvi so kolektiv „prisilile", da je del za lani predvidenih investicij prenesel v letošnje leto. Tako bodo letos dokupili najnujnejšo opremo za prenašanje konterjnerjev v skladišču in kontejnersko obalno dvigalo, prav tako pa bodo morali zamenjati viličarje v skladiščih ter druga naprave za notranji transport. Sredstva za te „nakupe" bo kolektiv deloma prispeval iz lastnih skladov, deloma pa najel posojila pri banki ali pri dobaviteljih. Tako bo kolektiv v letošnjem letu iz lastnih virov vložil v dograditev lani začetih del ter za novogradnje dobrih 25 milijonov din, članice SIS za železniški in luški promet bodo prispevale 54 milijonov, banka jih bo posodila skupno dobrih 70 milijonov, dobavitelji opreme pa 28 milijonov dinarjev.

Podlaga za tako obsežno investicijsko dejavnost v Luki Koper je njen široki gospodarski pomen, hkrati pa tudi uspešno poslovanje, ki zagotavlja, da bo v prihodnje podjetje lahko prenašalo bremena poslovanja in odplačevanja posojil. Da se je podjetje krepko utrdilo pri domačih in tujih poslovnih partnerjih, dokazuje stalno naraščajoči promet, ki je celo lani, ko je večina jugoslovanskih luk pretovorila manj blaga kot leto poprej, narastel za pet odstotkov, celotni prihodek pa zavoljo povečanja cen storitev kar za dobro polovico. Podobna, čeprav ne tako izrazita gibanja je kolektiv predvidel pri planu za letošnje leto. Obseg prometa naj bi se povečal za enajst odstotkov ter dosegel 1,68 milijona ton blaga, promet z nafto pa za tretjino in naj bi spet dosegel raven iz predlanskega leta, ko so v luki prečrpali pol milijona ton nafte. Zavoljo višjih tarif pa se bo v letošnjem letu – ob omenjeni ravni prometa – celotni prihodek povečal za četrtino, dohodek za 23 odstotkov in ostanek dohodka za 16 odstotkov. Seveda pa so vsi ti načrti odvisni še od stopnje naraščanja cen, za katero pa ni moč zatrditi, da ne bo večja od predvidene.

R. B.

Racionalizacija v pisarnah

GOSPODARSKI KOMENTAR

V izumiteljstvu in uporabi izumov v praksi krepko zaostajamo za drugimi industrijskimi državami. Kolikšen je pomen uporabe lastnega znanja v proizvodnji, v tehnoloških procesih, ni treba posebej poudarjati. Pa vendar: izjemno zgovoren je primer Leka. Lekovi strokovnjaki so namreč sami razvili tehnološki postopek za pridobivanje izvlečkov iz rženih rožičkov, ki so osnova za izdelavo mnogih zdravil. Lek je eden redkih proizvajalcev v svetu, ki je sposoben proizvajati te izvlečke, s čimer se mu odpirajo široke možnosti za prodor tako na zahodni trg kot tudi na trge dežel v razvoju, ki jim razvite dežele marsikatere licence ne marajo prodati, da bi jih držale v tehnološki odvisnosti. Nakup tujega znanja (licence) je praviloma drag, poleg tega pa kupcu licence prodajalec točno določi, kje lahko izdelke prodaja. Leku je tako praktično odprt ves svet.

Z drugimi besedami: lastno znanje je najdražje, zlasti če ga nimate. Pri nas ga sicer ni premalo, čeprav imamo marsikje neugodno strukturo kadrov. Ne znamo pa ga prav spodbuditi niti uporabiti in še manj – prodati. Resda je prodaja znanja na naša doslej tradicionalna tržišča – zahodna, v industrijsko močno razvite dežele – dokaj težavna zavoljo mnogih vzrokov, zato pa se nam odpira trg dežel v razvoju, kjer potrebujejo ob finančnih sredstvih predvsem tehnologijo. Seveda so lastne inovacije zelo potrebne tudi doma, zlasti pri pridobivanju novih tehnoloških rešitev z uporabo domačega reprodukcijskega materiala in surovin. To je pomembno ne le zavoljo surovinske krize v svetu, temveč tudi zavoljo tankih deviznih rezerv Jugoslavije.

V zadnjem času posvečamo vprašanjem in problemom inovacijske dejavnosti znatno več družbene pozornosti, dokopali smo se tudi že do nekaterih rešitev. Pri tem najbolj tvorno delujejo sindikati in gospodarska zbornica – skupaj! V pripravi je predlog družbenega dogovora o inovacijah, ki bo osnova za nadaljnje delo obeh institucij, pravzaprav bolje povedano, sindikatov in združenega dela. Naslednji korak po sprejetju družbenega dogovora bo oblikovanje samoupravnega sporazuma, v katerem naj bi se združeno delo dogovorilo o ustvarjanju pogojev za dejanski razmah inovacijske dejavnosti pri nas. Zbornica in Zveza sindikatov bosta pripravili osnutek, jasno pa je, da se bodo sindikati zelo tvorno vključili v javno razpravo o sporazumu, ki bo seveda kar se da konkretna. Združeno delo bo določilo načine za spodbujanje novatorjev, racionalizatorjev, izumiteljev in drugih delavcev, ki lahko s svojimi ustvarjalnimi sposobnostmi in znanjem bistveno prispevajo gospodarskemu razvoju.

Ko omenjamo dosedanje ukrepe za oživljanje inovacijske dejavnosti, ne smemo mimo sila pomembne podrobnosti: dogovor in sporazum dajeta inovacijski dejavnosti v prihodnje vlogo in pomen sestavnega dela delovnega procesa in stalnega dejavnika reprodukcije. Dajeta ji torej pomen, ki ga doslej ni imela.

Hkrati in ko omenjamo konkretna merila za nagrajevanje izumiteljev, novatorjev in racionalizatorjev, velja ponoviti naslednjo misel: inovacijska dejavnost se je vse doslej vrtela le v tovarniških halah, izumi, racionalizacije so zadevali le proizvodne procese, avtorji so bili zaposleni v neposredni proizvodnji, razvojnih oddelkih. Ni pa bilo izumov, ki bi pomenili racionalizacijo dela v pisarnah. V tujini tudi temu posvečajo veliko pozornost. V glavnem posnemamo tuje metode in kupujemo drage stroje, pri tem pa pogosto zelo slabo izkoriščamo drago plačana spoznanja tujcev. Zavoljo tega bi ne škodilo, če bi snovalci samoupravnega sporazuma znali in uspeli spodbuditi izumiteljsko dejavnost tudi v pisarnah.

B. RUGELJ

ZAOSTAJANJE DROBNEGA GOSPODARSTVA NA DOLENJSKEM

Težave pri vzpodbujanju

Premalo obrtnikov, zastarela oprema, pomanjkanje investicijskih sredstev in tekoče gospodarske težave ovirajo večji razmah obrti na Dolenjskem

Na Dolenjskem ugotavljajo, da dejavnosti drobnega gospodarstva močno zaostajajo tako za potrebami kot za drugim gospodarskim in družbenim razvojem. Družbenega sektorja obrti skorajda ni, zasebni obrtniki pa se srečujejo s številnimi težavami, čeprav so se v zadnjem času pogledi na samostojno osebno delo že močno spremenili.

V vseh štirih dolenjskih občinah je premalo obrtnikov, zlasti še storitvenih dejavnosti. Delovne priprave in tehnična opremljenost obrtnih delavnic so precej zastarele, denarja za vlaganja v modernizacijo proizvodnje in storitev pa ni. Pri kreditiranju drobnega gospodarstva je sicer dosežen skromen napredek, vendar višina posojil in odplačilna doba ne ustrezata. Šestmesečni odplačilni rok za ta posojila je namreč prekratek. Zdaj se nekateri obrtniki srečujejo še z novimi težavami, ker so njihove terjatve izpadle iz obvezne poravnave dolgov. Obrtniki, ki delajo za delovne organizacije, imajo še od lani neporavnane račune, sami pa morajo plačati vse vnaprej.

V Novem mestu je zlasti letos čutiti večje zanimanje za odpiranje novih obrtnih delavnic, vendar so prav tu največje težave z ustreznimi delovnimi prostoro in lokacijami za obrtne dejavnosti. V Novem mestu so namreč že večkrat spremenili lokacijo tako imenovane obrtno-komunalne cone in so morali tudi tisti, ki so že začeli graditi svoje poslovne prostore, iskati drugo lokacijo. Veliko pripomb imajo obrtniki tudi na delovanje upravnih organov in davčnih služb pri posameznih občinskih skupščinah, ki je na Dolenjskem precej različno. Kaže, da je še najbolje urejeno v novomeški občini. Obrtniki opozarjajo tudi na samovoljo posameznih davčnih inšpektorjev in na druge pojave, ki kažejo, da ponekod v občinah še niso dojeli pomena, ki ga v zadnjem času dajemo razvoju drobnega gospodarstva.

Na Dolenjskem je prepočasno tudi povezovanje samostojnega osebnega dela med seboj in z združenim delom, medtem ko je do pogodbenih organizacij združenega dela še precej nezaupanja. Več pa bo treba storiti tudi za vključevanje zdomcev v dejavnosti drobnega gospodarstva in to zlasti na manj razvitih območjih.

R. Š.

Ribniška kovinska industrija RIKO je pred dnevi predstavila nekatere nove stroje iz svojega bogatega proizvodnega programa, prve te vrste v državi. Na demonstraciji so pokazali obiskovalcem kosilnico za vzdrževanje bankin (na sliki) in stroj za vzdrževanje mostovnih ograj in prometnih znakov. Te stroje smo doslej uvažali, zdaj pa so podjetni Ribničani v sodelovanju z dansko tovarno Epoce poskrbeli, da jih bo dovolj tudi na domačem trgu. — I. V.

NAGRAJEVATI PO IZOBRAZBI ALI PO DELU?

Le delo naj bo merilo

V mnogih OZD je strokovna izobrazba odločilen, ponekod pa celo edini kriterij in merilo pri delitvi sredstev za osebne dohodke; nekateri samoupravni akti pa predvidevajo tudi avtomatsko zmanjšanje OD za delavca, ki dela na delovnem mestu, za katerega nima ustrezne izobrazbe. Medtem ko nekatera ustavna sodišča menijo, da je takšno obravnavanje strokovne izobrazbe v skladu z ustavnim načelom o delitvi po delu, pa so druga, med njimi tudi Ustavno sodišče Jugoslavije, nasprotnega mnenja.

Zagovorniki teze, da je odločujoča strokovna izobrazba, izhajajo iz pravic delavcev, da imajo – v skladu s svojimi samoupravnimi pooblastili – pravico urejati delitev OD in da lahko kot odločilen kriterij upoštevajo tudi strokovno izobrazbo. Kot argument navajajo tudi, da pomanjkanje drugih meril in kriterijev za delitev omogoča in prav spodbuja takšno obravnavanje strokovne izobrazbe, da to spodbuja delavce k pridobivanju višje kvalifikacije, v mnogih OZD pa to tudi opravičujejo s slabo kvalifikacijsko strukturo in dejstvom, da je praksa že sprejela strokovno izobrazbo kot odločilno merilo pri določanju višine osebnega dohodka.

Ustavno sodišče Jugoslavije pa izhaja iz ustavne določbe, da delavcu pripada osebni dohodek, ki „ustreza rezultatom njegovega dela in osebnemu prispevku, ki ga je s svojim živim in minulim delom dal k povečanju dohodka temeljne organizacije". Strokovna izobrazba kot odločilen ali izključni kriterij pri delitvi ne prispeva k dejanski uporabi načela delitve po delovnih rezultatih, je pa lahko resna ovira pri porastu produktivnosti dela. Strokovna izobrazba je odločilna pri sistemizaciji delovnih mest in je pogoj, da je delavec lahko razporejen na določeno delovno mesto. Stopnja strokovne izobrazbe vpliva, razumljivo, tudi na višino OD, odvisno od odgovornosti in strokovnosti, potrebe za opravljanje določenih nalog; pri končnem obračunu OD pa je odločilen dejanski delovni prispevek, ne pa morebitno potencialno delo na osnovi pridobljene strokovne izobrazbe.

Nerazvita delitev dohodka po delu in rezultatih dela, dajanje prednosti diplomi oziroma formalni kvalifikaciji v vrednostni lestvici delitve ipd. so prav tako pomembni dejavniki, ki spodbujajo težnje po zapuščanju dela v materialni proizvodnji in prizadevanja za dosego formalne kvalifikacije. Tako se množijo delovna mesta v pisarnah in v nematerialni proizvodnji, kar je tudi eden pomembnih vzrokov inflacije.

V. BLATNIK

MARIBOR

Gospodarstvo povečuje izvoz

Sodeč po podatkih za prvo letošnje četrtletje, bo mariborsko gospodarstvo plan izvoza za leto 1976 doseglo, če ne celo preseglo. V prvem trimesečju so mariborski gospodarski kolektivi izvozili na tuja tržišča za več kot 26 milijonov dolarjev blaga in storitev, kar je za 9,8 odstotka več kot v istem lanskem trimesečju. V prvih treh mesecih so tako dosegli že četrtino letnega plana izvoza, ki predvideva krepkih 107 milijonov dolarjev izvoza; res pa je, da je letošnji plan za približno 12 % nižji od lanskih izvoznih predvidevanj. Gospodarska recesija v svetu je narekovala, da so za letošnjo plansko napoved opredelili nekoliko nižje številke.

Najmočnejši mariborski izvoznik je Tovarna avtomobilov in motorjev – skupnost cestnih vozil, ki je v treh mesecih izvozila za blizu 7 milijonov dolarjev vozil. Na drugo mesto se uvršča Tovarna dušika Ruše, ki je ustvarila za 3,6 milijona dolarjev izvoza, močnejši izvozniki v mariborski industriji pa so tudi MTT, Mariborska livarna, Elektrokovina, Hidromontaža, Metalna, Sladkogorska in drugi. Med neindustrijskimi kolektivi ustvarja največ deviz Špedtrans, ki je opravil v prvih treh mesecih za 1,6 milijona dolarjev storitev za tuje naročnike.

O. V.

LJUBLJANA

Zakaj slabo poslovanje

Komisija za družbeni nadzor skupščine občine Center je na osnovi analize 20 majhnih in srednjih OZD ugotovila, da so najpomembnejši vzroki za slabo poslovanje majhnih delovnih organizacij poslovanje brez samoupravnih aktov, osebni interesi, karierizem in familiarnost. Večina teh OZD posluje stihijsko, brez načrtov ali pa samoupravni akti niso usklajeni z ustavo in zakoni. Zapisniki o sejah organov upravljanja v nekaterih OZD so pogosto formulirani tako, da omogočajo ribarjenje v kalnem. Ponekod z zakasnitvijo odkrivajo vzroke slabega poslovanja in krivce iščejo predvsem zunaj delovnih organizacij. Organi samoupravljanja zelo redko kličejo krivce na odgovornost. Po ugotovitvah komisije tudi družbenopolitične organizacije v teh OZD niso dovolj aktivne.

V. B.

Cankar danes, včeraj in jutri

ZIMZELEN UMETNIKOVEGA DUHA

Letošnji teden Komunista, vsakoletno široko zastavljeno kulturno manifestacijo, ki jo tokrat vsebinsko opredeljuje geslo „Človek, delo, kultura“, je uredništvo slovenske izdaje Komunista povezalo z jubilejnim Cankarjevim letom. Tako je v tem tednu v prostorih CK ZKS potekal dvodnevni simpozij na temo „Cankar – umetnik in borec“, ki je za okroglo mizo zbral slaviste, literarne zgodovinarje ter kritike iz vse Jugoslavije. S tem srečanjem je želelo uredništvo Komunista, kot je povedal njegov glavni urednik Vlajko Krivokapić, počastiti spomin na velikega rojaka in s konfrontacijo različnih osvetlitev Cankarjevega dela prispevati k celovitejšemu razumevanju in popularizaciji tega fenomena, hkrati pa mu določiti koordinate v slovenskem in zlasti v jugoslovanskem prostoru.

Okrogle mize, ki je poskušala v obliki referatov in diskusij odkriti v pisateljevem pomenu ter v odzivnosti današnjega dne nove, zanimive in kritične razsežnosti, so se udeležili Josip Vidmar, Marja Borštnik, Franc Zadravec, Aleksander Spasov, Dimitrije Vučenov, Jaro Dolar, Rudolf Golouh, Franc Petre, Jozo Puljizević, Jože Javoršek in drugi.

Obširni referati skoraj dvajset avtorjev bodo ob zaključku jubilejnega tedna izšli v posebni publikaciji, s katero želi uredništvo Komunista seznaniti javnost, še posebej pa mlado generacijo, s celotno vsebino okrogle mize na temo Cankar – umetnik in borec.

Ker pa sta vsebina in tematika obsežnih referatov preobširna, da bi jo na tem mestu v celoti predstavili, smo se odločili vsebino in ugotovitve posredovati v povzetku, s poudarkom na tistih skupnih izhodiščih in idejnih stičiščih, ki so dala simpoziju svežino in obogatila naše vedenje o različnih aspektih Cankarjevega fenomena.

Prispevki uglednih slovenskih in jugoslovanskih kulturnih delavcev so v glavnem izhajali iz treh vsebinskih izhodišč: Cankar – umetnik, Cankar – politik ter Cankarjeva prisotnost v jugoslovanskem kulturnem prostoru, kar je bila seveda zanimiva tema predvsem udeležencev iz drugih republik.

Odnos do Cankarja – umetnika je razkril pravo pahljačo novih, izvirnih spoznanj. Franc Zadravec je obširneje spregovoril o Cankarjevem odnosu do ideje in tendence v literaturi.

„Pri Cankarju mora tendenca v pripovedi, drami in komediji razkrivati resnico, imeti pa mora tudi etično podlago ter biti izdelana s silnimi sredstvi resnice. In lepote.“

Radojica Bošković iz Črne gore je s samosvojim pristopom k Cankarjevi prozi osvetlil problem doživljanja sreče Cankarjevih junakov, ki zanj pomeni osebno zmago nad socialno krivico in zapostavljenostjo.

Franc Petre je v referatu „Cankarjev izziv družbi“ poudaril, da je „Cankar izšel iz sproletarizirane družine in je nosil v sebi prekletstvo odtujenosti, sprejemal je revolucionarno ideologijo kot stvar, ki je zrasla prav iz tega družbenega razreda . . . Edina je kazala pot v bodočnost, nista je kazala ne krščanstvo ne liberalizem.“

Predavanje Dušana Moravca o neločljivosti Cankarja umetnika in kulturnopolitičnega delavca je soočilo obe globoko intimno povezani področji pisateljeve angažiranosti. Z ugotovitvijo, da „v Cankarjevem pripovedništvu in še posebej dramskem delu najdemo zelo številne in nič manj značilne misli, ki se pogosto skorajda enačijo z izjavami, na kakršne naletimo pri prebiranju njegovih političnih člankov, javnih govorov in predavanj,“ je Moravec odprl pot drugemu tematskemu krogu: Cankar – politik.

Rudolf Golouh, Cankarjev tržaški sodobnik in živa priča pisateljevega političnega angažiranja, je prijatelja Cankarja predstavil kot človeka z izrednim socialnim in političnim posluhom, kot bistrega poznavalca takratnih političnih gibanj ter preroka novega sveta, ki bo za Slovence in druge južne Slovane prišel po zlomu Avstro-ogrske v enakopravni, samostojni državi Jugoslaviji.

Na to memoarsko osvetlitev je Janko Liška navezal svoj referat o Cankarjevih pobudah za ustanovitev delavskih izobraževalnih društev ter o daljnosežnem vplivu teh društev še v času NOV.

Z dokaj samosvojega aspekta je o Ivanu Cankarju spregovoril koroški pisatelj Janko Messner.

„Mislim, da bi se moralo naše vprašanje ob Cankarjevi stoletnici glasiti takole: Kaj bi dejal Ivan Cankar danes . . .? Dejal o današnji morali svoje ljubljene doline šentflorjanske . . ., o situaciji na Koroškem. Ali ne bi pozval svoje rojake na obeh straneh Karavank, naj varujejo najdragocenejše, kar so pridobili s krvjo svojih rojakov v zadnji vojni: svobodo in enakost? “

Nazadnje pa naj posebno pozornost posvetimo tretjemu vprašanju, ki se je spontano razvilo v konfrontaciji slavistov in drugih kulturnih delavcev s celotnega jugoslovanskega teritorija: Kaj pomeni danes Cankar sodobnemu Jugoslovanu? Kakšno mesto zavzema v jugoslovanskem kulturnem prostoru in ne nazadnje, kaj so naši bratje iz drugih republik storili, da bi Cankarjev duh tudi v njihovi kulturi zavzemal mesto, ki mu gre in kako so se ga spomnili ob stoletnici njegovega rojstva?

Dimitrij Vučenov iz Beograda je udeležencem predstavil historiat prevajanja Cankarjevih del v srbščino. Že leta 1907 so bile prevedene njegove Vinjete, Moša Pijade pa je še za časa Cankarjevega življenja načrtoval, da bi njegove članke objavil v takratnih beograjskih listih. Profesor je poudaril, da je Cankar danes v Srbiji dobro znan in bran avtor. Cankarjevo delo je postalo del jugoslovanske kulture.

Zagrebški gledališki kritik Jozo Puljizević je v svojem referatu opozoril na razmere v idejnoprogramski politiki hrvaških (in jugoslovanskih) kulturnih ustanov, ki z zapostavljanjem domače kulturne dediščine ter s hlastanjem po zahodnjaškem kozmopolitizmu postajajo filiale velikih evropskih središč. Posledica tega je izgubljanje stika z domačo ustvarjalnostjo, kar je za Puljizevića tudi vzrok za dokajšnje negiranje Cankarjeve umetnosti v hrvaškem kulturnem prostoru in še posebej v gledališču.

V sklepnem delu simpozija je Josip Vidmar povzel nekatere izrazitejše diskusijske teme v zaokrožene, poglobljene zaključke. Z vidmarjevsko širino je spregovoril o problemu idejnosti v Cankarjevem delu in življenju:

„Cankar se je navezal na socializem, mislim pa, da socializem sodi med sekularne ideje. Prav gotovo je, da bo Cankar prej ali slej, ko bo socializem resnično realiziran, ostal samo še spomin, ne bo pa živa intenzivna sila nekega življenja, ampak bo časten spomin tega, kar je bilo. Tisto v Cankarju, kar bo postalo pogonska sila, pa je nekaj drugega. Tudi takrat, ko bo socializem že na primeren način realiziran, pa bo tisto, kar je nujno povezano z vsakim resničnim človeškim napredkom, in to je notranja kulturnost vseh ljudi. K tej notranji kulturnosti pa je Cankar ogromno prispeval s svojim umetniškim instinktom, ki je za vse nas odprl nove poglede v moralno življenje človeka. V tej sferi bo Cankar ostal živ, dokler bodo ljudje še to, kar smo mi, dokler ne bodo prešli v prihodnjo stopnjo, ki ne vem, kakšna bo.“

BREDA BERNETIČ

Neslavni konec slavne POZD Schmidt v Žalcu

Direktor za študenta — delavci na cesto

Od velikih načrtovanj ene prvih POZD v Sloveniji je ostalo samo na kupe neporavnanih računov — Kako rešiti večmilijonsko vrednost strojev, surovin in naprav, ki zdaj propadajo — Medtem ko je bilo ob poroki privatnika Schmidta v POZD obilo svatov, je na sedmini le 25 delavcev, ki so ostali brez plač in iščejo drugo službo — Kje so zdaj botri, ki so Schmidtu omogočili nakup drage opreme in surovin, čeprav zaradi neporavnanega dolga družbi ni imel niti osnovne možnosti za ustanovitev POZD

V sorazmerno kratkem obdobju gospodarstvenike žalske občine znova boli glava zaradi neverjetne naivnosti. Pred leti so namreč verjeli megalomanskim načrtom „nadobudnega“ gospodarstvenika, ki je v Kovu na Vranskem hotel zgraditi tovarno in je ustvaril za takratne razmere kar lepo izgubo, zdaj pa se je ponovila skoraj za las podobna zadeva s POZD, ki jo je v Žalcu ustanovil nekdanji obrtnik Oskar Schmidt, doma iz Celja. Omenjena POZD, ena prvih v Sloveniji, je bila v začetku ponos in slava žalske občine. O njej je pisalo dnevno časopisje, ustanovitelje smo lahko gledali na malih ekranih in poslušali, kako se bo v pol leta Žalčanom cedil med in teklo mleko. Na uho, prav takrat so delavci te POZD prekinili delo in razpošiljali delegacije na vodstva družbenopolitičnih organizacij in na občino, da bi jim pomagali najti denar vsaj za minimalne osebne dohodke. Kakorkoli že, danes je omenjena POZD v – likvidaciji. Ustanovitelj in direktor Oskar Schmidt doma študira komercialo, 24 delavcev pa pritiska na najrazličnejše kljuke uradov in ustanov, da bi dobilo za nekaj mesecev plače. Strokovno ocenjena vrednost surovin, strojev in objektov v lastni POZD je ocenjena na blizu pol stare milijarde, skoraj toliko pa je tudi terjatev, ker je vodstvo POZD gradilo in nakupovalo surovine ter stroje – brez denarja . . .

TRESLA SE GORA – RODILA IZGUBA

Žalska občina je bila vedno pripravljena dati domovinsko pravico in pomagati ljudem, ki so bili pripravljeni bogatiti njeno gospodarstvo. Med temi je bil tudi strojni tehnik OSKAR SCHMIDT, doma iz Celja, obrtnik kovinske stroke, ki je nekaj let kar uspešno vodil svojo obrt. Sprva sta bila združena z bratom, ki pa mu je obrnil hrbet in postal direktor gradbenega podjetja.

Kot danes ugotavljajo v Žalcu, obrtniku Oskarju Schmidtu vendarle ne bi smeli tako, za današnje razmere skoraj prenaivno verjeti. Mož je resda zaposloval pet delavcev in sedem vajencev, resda je „vihtel“ neverjetno lepe razvojne programe, s katerimi bi naj, tako je vsaj prepričeval gospodarstvenike in politike v občini in jih – kot kaže – tudi prepričal, da je prava škoda za občino, če mu ne bi omogočila večji razvoj. To je bilo v času ustanavljanja POZD. Po nekajmesečnem prepričevanju so v Žalcu ugotovili, da imajo med prvimi v Sloveniji vse možnosti za ustanovitev POZD. Ocenili so in po mnenju nekaterih celo precenili vrednost Schmidtovega kapitala, postavili Schmidta za direktorja in ustanovili POZD. Dejstvo, da pred ustanovitvijo POZD pet Schmidtovih delavcev ni dobilo že dalj časa rednih plač, da Oskar Schmidt do družbe ni poravnal svojih obveznosti je zvodenelo ob nedobudnih programih, ki naj bi okvirjeni v POZD v manj kot letu dni prinesli občini skoraj tristo starih milijonov dohodka . . .

„Nisem bil proti in nikoli ne bom proti katerikoli obrti ali gospodarski dejavnosti, ki temelji na zakoniti in s tem pošteni osnovi. Res pa je, da sem opozarjal, da obrtnik Oskar Schmidt zaradi neporavnanih obveznosti do družbe nima niti zakonske osnove za ustanovitev POZD. O tem smo pismeno obvestili oddelek za gospodarstvo, vendar je tudi svet za finance kljub vsemu podprl idejo o ustanovitvi in tako smo dobili POZD,“ pojasnjuje JOŽE ZAGORIČNIK, pomočnik načelnika davčne uprave Skupščine občine Žalec. „Po mojem mnenju je Schmidt poskušal nekaj pridobiti na račun inflacije, če se že ni z ustanavljanjem POZD poskušal v celoti izogniti plačilu obveznosti. Ob podpori nekaterih je verjetno predvideval, da mu davčna uprava v POZD ne bo upala rubiti. Možakar je zagotavljal, da bo s svojim proizvodnim programom že v pol leta ustvaril tolико dohodka, da bo pokril obveznosti do družbe. Zato so plačilo tudi odložili.“

„Imel sem upravičene pomisleke ob ustanavljanju te POZD,“ pravi MILAN ZABAVNIK, načelnik davčne uprave, „ker sem vedel, da je Schmidt nesoliden davčni zavezanec. Do družbe je imel skupaj z zamudnimi obrestmi blizu 23 milijonov starih din dolga. Ko sem videl cenilni zapisnik njegovih proizvodnih sredstev, sem ugotovil, da je ta sila ugoden za obrtnika, saj je bilo knjižno stanje proizvodnih sredstev in surovin realno manjše kot pa v omenjenem zapisniku. Danes so dejstva znana, POZD je v likvidaciji, delavce smo nekako uspeli zaposliti, dragoceni stroji pa propadajo. O tem, kdo je podpiral nakupe dragocenih strojev in surovin ter gradnjo velike proizvodne hale, ne vem, dejstvo pa je, da so nakupovali in gradili brez denarja, saj je terjatev za več kot štiristo starih milijonov . . .“

RAJE BI KUPIL LETALO . . .

„Po pravici vam povem, da se danes ne vem, zakaj je šlo vse k vragu,“ pojasnuje OSKAR SCHMIDT po telefonu. „Priznam, da sem bil naiven in sem nasedal žalskim funkcionarjem, ki so me spodbujali, naj kar gradim in razvijam. Potem pa je prišel inšpektor in me prijavil sodniku za prekrške.

Poglejte: V POZD sem vložil 132 starih milijonov vrednosti od zemljišča do objektov, strojev in reprodukcijskega materiala. Meni je šla obrt zelo dobro. Zato sem rekel, da bi bilo škoda, če je ne bi naprej razvijali in ji dali širši razmah v obliki POZD . . .“

– Delavci, ki so bili zaposleni pri vas kot obrtniku, so nam povedali, da že takrat niso dobivali rednih plač in da ni bilo dela, saj so dneve in dneve ob strojih kartali . . .

„To ni res. To je bilo pozneje, ko je začelo škripati, ko so ob nekem sestanku ta sestanek proglasili za prekinitev dela. Potem je nastala stavka, nihče več ni nikogar ubogal, nihče ni delal. Skoraj sem se raztrgal ko sem iskal naročila, ki pa jih zaradi nedisciplине potem nismo mogli opraviti. Zato pozneje naročil niti nisem iskal več.“

– Kako da ste začeli z gradnjo novih proizvodnih prostorov, ki jih cenijo na 100 starih milijonov, kako da ste nakupovali stroje, čeprav ste vedeli, da je žiro račun prazen?

„Na občini so mi obljubili kredite za obratna sredstva. Glede na predvideni razvoj in vrednost naročil je bila gradnja prostorov in nakup strojev upravičena. Vse bi šlo, če se ne bi nekdo od zunaj vmešal in delal zgago. Povem vam, da mi je žal, kolikor imam las na glavi, da si nisem raje kupil jadralnega letala, kot da sem ustanavljal POZD. Mislil pa sem, zakaj ne bi omogočil nekaj deset delavcem pošten in dober zaslužek, zakaj ne bi družbi prinesli nekaj dohodka, ki se je kar sam ponujal . . .“

– Poznavalci trdijo, da gre za približno štiristo milijonov terjatev, da je 25 delavcev ostalo na cesti, da . . .

„Stečajna vrednost je ocenjena na 580 starih milijonov. Torej na mnogo več, kot je terjatev. Povem vam, da me srce boli, ker propadajo dragoceni stroji, katerih vrednost presega 70 starih milijonov, da proizvodnja stoji. Delavci niso na cesti. Vsi so zaposleni. Boljši so si našli sami zaposlitev, nekaterim sem jo poiskal sam. Ko je začelo škripati, sem ponudil vso zadevo SIGMI, vendar ne vem, zakaj ni prišlo do pripojitve.“

ŽALOSTNI EPILOG VELIKEGA NAČRTOVALCA

Oskar Schmidt, kot sam pravi, ne računa na svoja vložena sredstva, ker gre razprodaja slabo. Pravi, da se je vpisal med študente komerciale in da se bo po končanem študiju zaposlil. V veliki, z lastnimi rokami delavcev POZD zgrajeni dvorani pa propadajo dragoceni stroji, med njimi tudi dva elektronsko vodena varilna aparata, veliko dokončanih in nedokončanih izdelkov, delavci pa razmišljajo, kako bi le prišli do že pred meseci zasluženih osebnih dohodkov.

Delavci, ki so zdaj zaposleni v različnih podjetjih in pri privatnikih, trdijo, da Oskar Schmidt ne govori resnice, saj niso dobivali rednih osebnih dohodkov. Nekaj mesecev so morali živeti samo od obljub. Trdijo, da je Oskar Schmidt deloval kot velik organizator in komercialist, da je zaposlil hčerko, ki mu je bila nekaj mesecev osebni šofer, ko so mu odvzeli vozniško dovoljenje, da je zaposlil tudi hčerkinega zaročenca, da je bilo v režiji zaposlenih kar osem ljudi, da pa je bilo za resnično delo malo ljudi. Priznavajo, da so navzven delovali izredno lepo, da so imeli vse samoupravne organe in potrebne komisije, celo delavsko kontrolo. Obenem pa pravijo, da niso nikoli imeli vpogleda v dejansko poslovanje, saj je imel Schmidt računovodstvo kar v svojem stanovanju v Celju, da je nosil s sabo celo hranilno knjižico solidarnostne blagajne, v katero so delavci, kdo ve zakaj, vsak mesec od plače prispevali del denarja in ga šele po večkratnih glasnih intervencijah dobili nazaj. Kakorkoli že, 25 delavcem, ki so zaupali in delali za obljubljeni lep kos kruha, je zdaj ostal v ustih grenak okus po neizpolnjenih obljubah, nekaterim gospodarstvenikom v žalski občini pa meglena slika z malega ekrana o tem, kako uspešen POZD imajo.

JANEZ SEVER

Otroška letovanja med Scilo in Karibdo večnih pričakovanj

Morje le v sanjah otrok?

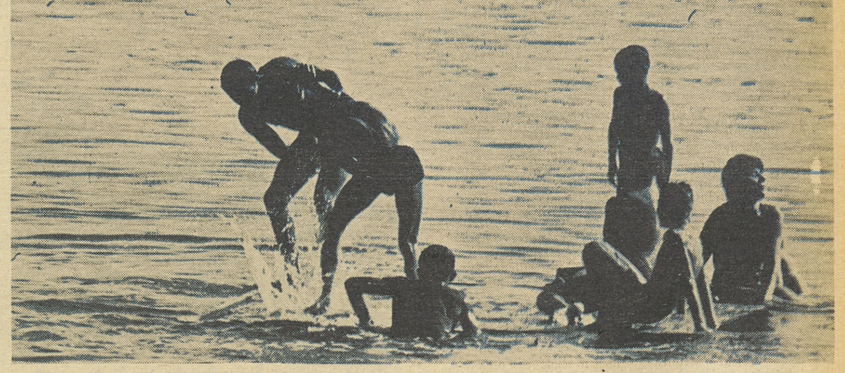

Od 330.000 slovenskih otrok jih vsako leto letuje ob morju ali v planinah komaj nekaj tisoč — Sindikati bi morali podpreti akcijo zveze prijateljev mladine za izgradnjo novih počitniških objektov, saj so letovanj najbolj potrebni otroci iz delavskih in socialno ogroženih družin

Ugotovitvi Marije Modec, sekretarke komisije za letovanja pri republiški zvezi prijateljev mladine, skoraj ni bilo moč oporekati:

»Čeprav si pri nas male šole, podaljšano bivanje, šole v naravi in celodnevna šola vedno bolj utrjujejo svoje mesto v sistemu vzgoje in izobraževanja, se zlepa ne moremo otresti vtisa, da še vedno krepko zaostajamo za potrebami. To potrjuje stagnacija in delno nazadovanje števila in obsega počitniških rekreativnih oblik, namenjenih otrokom. Dejstvo je, da v naši republiki še nismo rešili problema organiziranega celotnega otroškega varstva, kar je nedvomno posledica zapostavljenosti teh vzgojnoizobraževalnih oblik. Težav pa je še veliko več...«

V Sloveniji se zadnja leta ukvarja z letovanji šolskih in predšolskih otrok veliko organizacij, ustanov, upravnih organov občin, društev in zavodov, nobena od teh pa se ne loteva celovitega reševanja problematike otroških letovanj. Prisluhnimo dr. Fini Dovečar z zavoda SRS za zdravstveno varstvo...

»Verjetno ne bom povedala nič novega, če povem, da sta v sodobnem času tudi za otroke vedno večjega pomena primerna počitniška rekreacija in letovanja. Potemtakem naj bi vsak otrok, mestni ali podeželski, vsako leto med počitnicami za nekaj časa spremenil okolje, podnebje, način prehrane in življenja nasploh. Za zdravega otroka pomeni taka sprememba počitek, za šibkega, socialno ogroženega ali bolnega pa poleg tega tudi stalno zdravstveno nadzorstvo. Pa še kaj več od vsega tega...«

Dr. Dovečarjeva pripoveduje iz lastnih izkušenj, da zdravniki svetujejo najmanj tritedenska letovanja ob morju ali v planinah, praksa pa kaže prav nasprotno — otroci letujejo največ 14 dni, in še to samo tisti, ki imajo največjo srečo pri vsakokratni izbiri za počitnice ob morju, sem in tja pa tudi v planinskih krajih.

»...Morda še samo to: vsi, ki se ukvarjamo s počitniškimi oblikami dela z otroki, vemo, da so letovanja domala za vse otroke tudi logično nadaljevanje vzgojnega procesa, pomagajo jim, da se navadijo rekreacijskih navad, da se vživijo v družbo svojih vrstnikov... In ne nazadnje, z organiziranimi letovanji izravnavamo tudi socialne razlike med otroki.

OBLJUBA DELA DOLG!

O letovanju naših otrok razpravljajo vsi republiški dejavniki iz leta v leto, obljubljajo pri tem, da se bodo slednjič z vso resnostjo lotili reševanja problemov na tem področju, vendar ostaja kot vedno zgolj pri obljubah. Prihodnost je letovanjem pred časom obljubljala celo republiška skupščina, a kaj... Dejstva govore, kakor nas je z vso resnostjo opozorila tovarišica Modic, da je večina naših otrok (podatki kažejo celo 70 %) med poletnimi počitnicami brez smotrno organizirane družbene vzgoje, varstva in rekreacije, pa tudi brez zadovoljive prehrane, da organizirano letuje le kakih 10—15 odstotkov od 330.000 otrok, kolikor jih je ta čas v Sloveniji.

»Morda jih je med nami,« nadaljuje tovarišica Modic, »nekaj takih, ki jih ti odstotki ne bodo spravili v slabo voljo. Toda v Kočevju, denimo, odhaja na letovanja le vsak petdeseti otrok od tistih, za katere sta zdravstvena in socialna služba ugotovili, da bi bili počitnic ob morju še kako potrebni. V Ljutomeru znaša ta odstotek 2,9, v Litiji 2,8, v Ptuju in Radgoni 3,8... Kranjčani pa so s 30 % daleč pred drugimi občinami.«

KAKO IZ ZAGATE?

Domala vse raziskave o otroških letovanjih v Sloveniji ugotavljajo, da njihova organizacija ni enotna, da je razdrobljena, da bi potrebovali predvsem učinkovito koordinacijsko telo in da občinske skupščine marsikje za letovanja sploh ne prispevajo denarja. Od strani pa prizadevanja republiške zveze prijateljev mladine, da bi naposled prekinila dosedanjo prakso otroških letovanj, »opazujejo« tudi skupnosti otroškega varstva!

Ob tem in drugih problemih je očitno, da smo se v Sloveniji zaradi nenačrtnosti, organizacijske neusklajenosti in dvotirnosti v delu odgovornih organov in organizatorjev letovanj (vsak dela in snuje letovanja pač po svoji najboljši presoji...) znašli v začaranem krogu, iz katerega vsaj zaenkrat ne vidimo izhoda.

IVO VIRNIK

Združeno podjetje elektrogospodarstva Slovenije

ELEKTRARNA BRESTANICA

čestita vsem občanom občine Krško za občinski praznik in jim želi še veliko delovnih uspehov

novice iz organizacij

EMO CELJE

Pred odgovorno nalogo

Že pred javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu je osnovna organizacija sindikata v delovni skupnosti EMO opozorila delavce, da bodo z zakonom dohodkovni odnosi, o katerih v podjetju zadnja leta toliko govorijo in pišejo, slednjič postavljeni na trdna tla. Doslej smo se vedli tako, pravijo predstavniki sindikalne organizacije, da nas je zelo malo ali nič skrbelo, kako živi tisti, ki nam prodaja reprodukcijske materiale, ali tisti, ki skrbi za naše zdravje, znanje in za telesni razvoj. Pomembno je bilo le to, da smo prišli do „svojega". Vendar pa je ta nerazvita dohodkovna povezava povzročila, da smo bili v prenekaterem primeru prisiljeni „nagrajevanje po delu" dati v narekovaje. V delovni organizaciji EMO novega načina nagrajevanja doslej še nimajo urejenega, kajti samoupravni sporazum o delitvi dohodka in sredstev za osebne dohodke še ni sprejet, prav tako pa tudi ne sistemizacija delovnih mest.

ELEKTROKOVINA MARIBOR

PRIPRAVE NA JAVNO RAZPRAVO

V tovarni elektrokovinskih izdelkov Elektrokovina Maribor je osnovna sindikalna organizacija opravila zadnje organizacijske priprave za izvedbo javne razprave o osnutku zakona o združenem delu. Zdaj, ko v tej delovni organizaciji prehajajo na vsebinsko zasnovo javne razprave v sindikatu, posebej poudarjajo, da morajo biti vsi delavci podrobno seznanjeni s pomenom zakona, hkrati pa jim je treba omogočiti, da bodo v javni razpravi lahko dajali svoje pripombe in predloge za morebitno kvalitetno izboljšanje male ustave. Tvorno sodelovanje delavcev pričakujejo tudi pri analizi dosedanjega uveljavljanja samoupravnih odnosov v Elektrokovini, ki ji bo v javni razpravi veljala posebna pozornost.

ZLIT TRŽIČ

PRISRČNA SLOVESNOST

Osnovna sindikalna organizacija v tržiški Združeni lesni industriji, ki zadnja leta sodi med najbolj prizadevne v občini, je pred dnevi pripravila prisrčno slovesnost. Na njej so najzaslužnejšim in dolgoletnim sindikalnim delavcem v podjetju podelili posebna priznanja. Priznanj in zahval sindikata pa so bili deležni tudi vsi tisti delavci v podjetju, ki so dolgoletni darovalci krvi. Ob tem velja povedati, da so mnogi delavci Združene lesne industrije v Tržiču v zadnjih letih že 10, 20, nekateri pa tudi večkrat darovali svojo kri.

PLANIKA KRANJ

Vpis posojila za ceste

Pred dnevi se je na pobudo osnovne organizacije sindikata v Planiki sestala konferenca osnovne organizacije ZK TOZD Planika, tovarna obutve Kranj in TOZD Prodajna služba. Komunisti so se dogovorili, da bodo skupaj z osnovno sindikalno organizacijo sodelovali pri akciji za vpis posojila za modernizacijo slovenskih cest in pri organizaciji javnih razprav o osnutku zakona o združenem delu. Za uresničitev teh nalog sta odgovorna sekretariata OOS in OO ZK.

Sindikat v Planiki je bil tudi med prvimi v kranjski občini, ki je takoj po potresu v Posočju namenil pomoč prizadetim krajem. Tako je OOS kot prvo pomoč nakazala prizadetemu prebivalstvu 18.000 dinarjev.

CELICA POD DROBNOGLEDOM

Vsi za enega, eden za vse

Predvsem s krepitvijo delegatskih odnosov so v ljubljanskem podjetju Novost po 8. kongresu ZSS poživili delo samoupravnih skupin, ki predstavljajo nepogrešljivo vez med vodstvom sindikata in članstvom

Pred dnevi smo se ustavili v Elitni konfekciji Novost v Ljubljani. Naš obisk je bil vse prej kot naključen, saj so konfekcionarji iz Čopove ulice prejeli pred praznikom dela visoko priznanje – srebrni znak sindikatov občinskega sveta ZSS Ljubljana-Center.

„Lepo, da ste se naposled odločili pisati tudi o našem sindikalnem delu. Z veliko pozornostjo spremljamo, kako delajo drugje . . .", nas je namesto z nasmeškom nagovoril Stane Prelovšek, predsednik izvršnega odbora osnovne sindikalne organizacije.

Od leve proti desni: Stane Prelovšek, predsednik izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata podjetja Novost, Rafael Miklavec, predsednik delavskega sveta, Tone Bertoncelj, član IO OOS in predsednik komisije za rekreacijo in izlete

Prijetno presenečeni nad odmevnostjo naše nove rubrike, kjer teden za tednom pišemo o delu in življenju osnovnih sindikalnih organizacij, smo začeli pogovor o organiziranosti sindikata v tej delovni organizaciji. Poleg predsednika Prelovška so se nam pridružili še Helena Petric, dolgoletna sindikalna delavka, Rafael Miklavec, predsednik delavskega sveta, in Tone Bertoncelj, član IO OOS in predsednik komisije za rekreacijo in izlete.

ZA NOVOST NIČ NOVEGA

Prvo vprašanje je najprej veljalo predsedniku osnovne organizacije sindikata. Takole se je glasilo:

„Kako ste v praksi uresničili sklepe 8. kongresa slovenskih sindikatov in statutarni dogovor o delovanju sindikata? "

„V naši organizaciji združenega dela imamo več obratov, ki so raztreseni po mestu. Vendar nas to ni motilo, da v vsakodnevni samoupravni praksi ne bi dosledno spoštovali kongresnih sklepov. Rad bi poudaril, da dokumenti celjskega kongresa niso bili za našo sindikalno organizacijo nič novega. V kakšnem smislu . . .? Poglejte, tudi poprej smo imeli po obratih več samoupravnih skupin – danes jih je sedem – ki so z aktivnim delom članstva opravičile svoj obstoj, zato jih seveda nismo želeli nadomeščati z drugimi oblikami. Toda če smo ohranili samoupravne skupine, s tem še zdaleč ni rečeno, da smo poldrugo leto po kongresu delali po starem . . . Daleč od tega. Že pred časom smo po delegatskem načelu izvolili 14-članski izvršni odbor osnovne organizacije, v katerem je polovica žensk. Še bolj kot prej pa smo okrepili vlogo in mesto samoupravnih skupin. Vse za učinkovitejše delovanje sindikata na ravni podjetja," je na kratko pojasnil Stane Prelovšek.

Sindikat v delovni organizaciji Novost se je s krepitvijo delegatskih odnosov in s tvornim, vsebinsko jasno opredeljenim delom samoupravnih skupin po obratih že lepo uveljavil. Po zatrdilu Rafaela Miklavca v podjetju ni več pomembnejše stvari, o kateri ne bi razpravljali bodisi na izvršnem odboru osnovne organizacije ali v samoupravnih skupinah.

„Tako se lahko vsak član našega sindikata sproti seznani s problematiko, ki jo obravnavamo, pa naj gre za reševanje poslovnih ali življenjskih problemov zaposlenih. Sleherni, še tako majhen problem skušamo takoj spraviti z dnevnega reda . . . In v tem, vsaj za sedaj tudi uspemo," je dodala Helena Petric, ki so ji, kot pravnici v delovni organizaciji, kakor je zatrdila, člani izvršnega odbora OOS v veliko oporo, zlasti pri pripravi internih aktov.

„Pri nas je namreč navada," je povedala, „da pred pripravo samoupravnih aktov prisluhnemo najprej mnenju sindikalnega članstva. In skoraj ni bilo primera, da po sestankih samoupravnih skupin, izvršnega odbora sindikata, samoupravnih organov in vodstva podjetja ne bi upoštevali njihovih predlogov, pripomb ali dopolnil."

BLIŽE DELAVCU

V Elitni konfekciji Novost so posebej zadovoljni, ker zdaj aktivno dela v sindikalni organizaciji veliko več članov kot pred leti.

„Predvsem smo zadovoljni," pripoveduje Tone Bertoncelj, „da dela v sindikatu tudi več žensk. To je še posebej pomembno, ker je pač v našem podjetju med zaposlenimi največ žensk. Ženske niso aktivne samo v izvršnem odboru, marveč tudi v organih upravljanja in v družbenopolitičnih organizacijah, komisijo za medsebojna razmerja pa sestavljajo izključno ženske."

Se mnenje Staneta Prelovška: „Kljub temu, da smo dovolj kritični do svojega dela, moram vendarle reči, da je sindikat sedaj povsod tam, kjer se naši delavci sestajajo kot samoupravljavci in ko odločajo o svojih problemih. Kljub težavam, ki nas spremljajo, lahko trdim, da se danes v vsakodnevni samoupravni praksi uveljavljajo vsi dobri in umestni predlogi delavcev. To je nedvomno zasluga krepitve delegatskih odnosov, aktivnosti samoupravnih skupin in hitrega, sprotnega obveščanja. Seveda pa se o vseh skupnih akcijah na ravni organizacije združenega dela pogovorimo najprej v družbenopolitičnem aktivu, potem pa prepustimo zadnjo odločitev o stvareh delavcem."

Preden krene serija ženske konfekcije na svojo »zadnjo pot« med kupce, je treba pogledati, ali je vse v najlepšem redu

SINDIKAT POVSOD, KJER JE TREBA

Zadnja leta se je sindikat v podjetju Novost zavzeto lotil tudi nalog na drugih področjih. Tako, denimo, so lani na pobudo sindikalne organizacije, ZK in samoupravnih organov precej popravili osebne prejemke zaposlenim.

Rafael Miklavec: „Socialne probleme smo tako docela odpravili. Toda to še ne pomeni, da je bilo s tem že konec akcij sindikata. Naj omenim le nekatere: po vseh obratih smo poskrbeli za družbeno prehrano, rešili smo vse pereče stanovanjske probleme zaposlenih, vsako leto simbolično obdarujemo žene ob njihovem prazniku, dajemo sredstva za humanitarne namene . . . Še bi lahko našt eval, pa vendar . . ."

Tisti „vendar" pomenijo za izjemno prizadevno sindikalno organizacijo v podjetju Novost prostori in spet – prostori.

„Ko bomo prišli do lastne strehe nad glavo," nam je za konec dejala Helena Petric, „bo naše zadovoljstvo popolno. Takrat bodo naši ljudje še veliko bolj kot danes poprijeli za delo, čeprav smo tudi s tem, kar smo napravili zadnja leta, lahko več kot zadovoljni."

IVO VIRNIK

Kot v drugih obratih so v zadnjih letih tudi v obratu likalnica poskrbeli za dobro delovno počutje zaposlenih

ZALOŽBA ČZP DELAVSKA ENOTNOST SPOROČA, DA IMA NA ZALOGI:

1. V knjižnici SINDIKATI:
— Slavko Grčar: **ORGANIZIRANOST IN DELOVANJE SINDIKATOV, št 2 — cena 20.— din**
— Olga Bručan in Slavko Grčar: **FINANČNO POSLOVANJE V SINDIKATIH, št. 3 — cena 20.— din**
— **SAMOUPRAVNO UREJANJE DOHODKOVNIH ODNOSOV V ZDRUŽENEM DELU, št. 6 — cena 40.— din**
— **AKTUALNE DRUŽBENOPOLITIČNE NALOGE SINDIKATOV DANES, št. 7 — cena 30.— din**
— **LJUDSKA OBRAMBA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA — temeljna naloga sindikatov, št. 8 — cena 30.— din**
— Bogdan Kavčič: **SAMOUPRAVLJANJE V ZDRUŽENEM DELU, št. 9 — cena 30.— din**
— Roman Albreht: **NOV KORAK PRI GRADITVI TEMELJEV SOCIALISTIČNE SAMOUPRAVNE DRUŽBENE UREDITVE** (Pogledi na nekatera idejnopolitična vprašanja zasnove osnutka zakona o združenem delu in nadaljnje družbene preobrazbe na ustavni podlagi), **št. 10 — cena 20.— din**

2. **INVENTIVNA DEJAVNOST V ZDRUŽENEM DELU — cena 150.— din**
3. **HIERARHIJA** (Mednarodna raziskava) — **cena 179.— din**
4. Najdan Pašič: **NACIONALNO VPRAŠANJE V DANAŠNJEM OBDOBJU — cena 130.— din**
5. Vinko Trinkaus: **VELIKA STAVKA — cena 150.— din**
6. Rado Štoka in Tomaž Kožuh: **NAVTIKA — cena 170.— din**
7. V založbi **ZKPO:**
— gledališke publikacije
— filmske publikacije
— klubske publikacije
— glasbene publikacije
— Koledar spomina — **cena 30.— din**
— Priročnik za organizatorje kulturnega življenja — **cena 15.— din**
— Ivan Cankar: **V ARENI ŽIVLJENJA SEM STAL — cena 12.50 din**
— Rdeči atom (Izbor svetovne revolucionarne poezije) — **cena 20.— din**

Vse omenjene publikacije, knjige in brošure lahko naročite na naslov ČZP DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4/II. Na naročilnici navedite plačilne pogoje.

PREOBRAZBA SREDNJEGA ŠOLSTVA V USMERJENO IZOBRAŽEVANJE

Delavci podprli predlog reforme

Člani skupine, ki so jo republiški odbori sindikatov imenovali za vodenje javne razprave o preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje, so na svojem zadnjem sestanku prejšnji torek poročali o poteku javne razprave v posameznih republiških odborih

Razprava je bila organizirana prek vseh republiških odborov sindikatov in je zajela širok krog delavcev, predvsem sindikalnih voditeljev in delavcev v kadrovskih in izobraževalnih službah, delegatov SIS ter članov samoupravnih organov.

Čeprav so na razpravo vplivale nekatere trenutne težave, ki so zlasti pereče v nekaterih gospodarskih dejavnostih, bi lahko ugotovili, da je večina razprav izzvenela v podporo predlaganemu konceptu preobrazbe. Zato ga je treba čimprej osvojiti kot osnovo za nadaljnjo izdelavo celovitega modela usmerjenega izobraževanja, ki mora zajemati vse faze izobraževanja po osnovni šoli.

Doslej še ni izdelana popolna nomenklatura in klasifikacija poklicev; prav zaradi tega dejstva je bila razprava nekoliko okrnjena. Delavci v posameznih delovnih organizacijah namreč niso mogli dajati dovolj konkretnih predlogov za izobraževanje v posameznih panogah.

Kljub temu pa so se tudi že izoblikovala specifična vprašanja v posameznih dejavnostih – predvsem tam, kjer se bodo mladi delavci leto kasneje vključili v delo. To so gradbeništvo, trgovina, gostinstvo in podobno. Obstaja strah, da se bo še manj mladine odločalo za poklice v teh dejavnostih. Medtem ko so v gradbeništvu predlagali, da bi njihovi učenci ohranili status učenca v gospodarstvu, so v gostinstvu in turizmu ter v obrtnih dejavnostih take predloge že v razpravi zavrnili. Saj se zavedajo, da se bolj splošno izobraženi učenci hitreje specializirajo.

Tudi v zdravstvu so model načelno podprli, zdaj pa bi bilo treba uveljaviti konkretne rešitve. Za dva ali tri profile so že oblikovali nekoliko bolj podrobni programi, vse premalo pa so govorili o poklicu zdravnika oziroma o načinu izobraževanja za ta poklic.

Na vseh razpravah so poudarili, da je treba zagotoviti v novem sistemu izobraževanja več tehničnega pouka in proizvodnega dela. Žal pa še niso povsod enotna mnenja, kaj naj bi to praktično pomenilo. Torej bo treba najprej točno določiti, kaj naj proizvodno delo za posamezna področja konkretno pomeni.

Konkretnih predlogov se je že veliko nabralo, predvsem so plod razprav v velikih delovnih organizacijah, kot so Železarna Jesenice, Litostroj, Iskra. Veliko zanimanje vlada v gospodarstvu tudi za izobraževanje ob delu, ki naj bi postalo enakopravni del sistema.

Sedanja razdrobljena mreža srednjih šol ne ustreza novemu sistemu, zagotoviti bi bilo treba vpliv gospodarstva pri razvoju mreže centrov za usmerjeno izobraževanje. Hkrati s tem pa je treba poskrbeti tudi za dijaške in študentske domove.

Teze, ki jih je obravnavala skupina za vodenje razprave, bodo oblikovali v stališča in predloge in jih posredovali Republiškemu svetu Zveze sindikatov Slovenije. Le-ta bo na svoji naslednji seji, ki bo 17. junija, obravnaval poročilo o javni razpravi o preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje in o ustanavljanju posebnih izobraževalnih skupnosti.

STANKA RITONJA

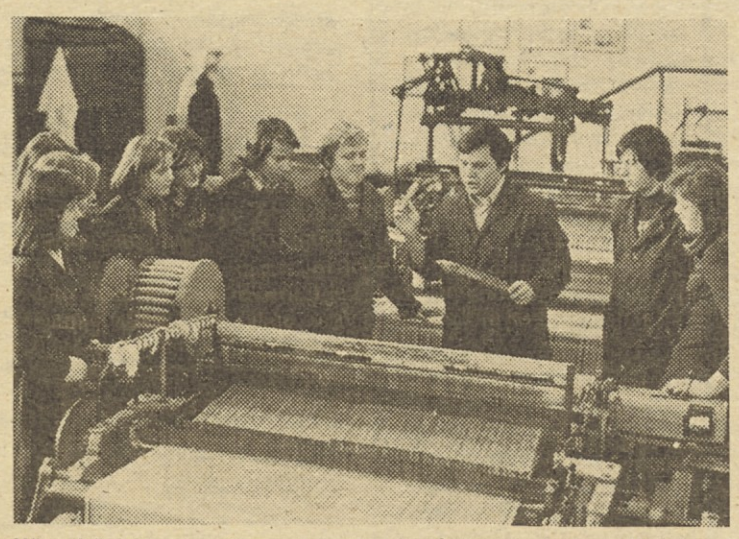

Učenci šolskega centra za tekstilno in obutveno stroko v Kranju pri praktičnem pouku. Na sliki: učenci oddelka tekstilne stroke

IZ RAZPRAVE O MARIBORSKEM GOSPODARSTVU

Obvezno proizvodno delo

Uresničiti načelo, da je delo nezamenljiva sestavina vzgojno-izobraževalnega procesa

S tem, da usmerjeno izobraževanje postaja sestavni del združenega dela, dozoreva tudi spoznanje, sicer ponekod le počasi, da so dobri delovni rezultati močno odvisni predvsem od strokovne usposobljenosti delavcev. V najkrajšem času bodo morale temeljne in druge organizacije združenega dela v skladu s programi, ki jih ponekod že imajo – v Mariboru v sedmih delovnih kolektivih – izdelati tudi natančen program izobraževanja oziroma potreb po določenih kadrih. Ti bi sicer morali biti že dokaj jasno opredeljeni v osnutku planov srednjeročnega razvoja.

Razprave o preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje so bile v tako veliki industrijski občini, kot je mariborska, usmerjene predvsem v odpravljanje periodičnega pouka in že zastarelega in neustreznega vajenskega sistema. Nesprejemljivo je tudi dejstvo, da v mariborskih srednjih strokovnih šolah poučuje kar 70 odstotkov honorarcev. Gre torej za veliko kadrovsko stisko, da o kvaliteti pouka ob tem posebej ne govorimo. Centri usmerjenega izobraževanja morajo prepletati srednje in visoko šolstvo brez pregraj, je bilo poudarjeno v razpravah, pedagoška akademija pa se mora organizirati tako, da bo vzgajala kadre tudi za potrebe strokovnih šol, za naloge posebnega izobraževanja, kar bo v korist združenega dela.

Bolj kot doslej pa se morajo zganiti tudi v srednjem šolstvu, kjer je še vedno premalo pobud za združevanje v centre usmerjenega izobraževanja. Mimo agroživilstva, ki predlaga, da bi imeli v Sloveniji dva centra (v Ljubljani in Mariboru), od drugod ni konkretnih predlogov. V dosedanjih razpravah o programski strukturi reformiranega srednjega šolstva so v Mariboru predlagali dva popravka predloženega elaborata Zavoda za šolstvo, in sicer: takoj je treba predložiti enotno programsko zasnovo prve faze usmerjenega izobraževanja, z enotnimi zasnovami učnega načrta za prvo in drugo leto šolanja. S tem bi delno odpravili sedanje razlikovanje med posameznimi vrstami. In drugič, v skupni programski osnovi moramo takoj dodeliti proizvodno-tehničnemu pouku pet ur tedensko v prvem letu in pet ur tedensko v drugem letu šolanja v usmerjenem izobraževanju. Ob koncu prve faze bi morali obvezno določiti proizvodno delo za vso mladino. Tako bomo zares pripravili mlade ob enakih pogojih za delo, obenem pa zagotovili in uresničili načelo, da je delo učenje in nezamenljiva sestavina vzgojnoizobraževalnega procesa.

J. U.

ZDRAVSTVO MARIBORSKE REGIJE SE JE DOBRO VKLJUČILO V RAZPRAVO

Šolstvo daleč od prakse

Zdravstvo mariborske regije po petnajstih letih upa, da bodo z usmerjenim izobraževanjem omilili občutno pomanjkanje kadrov in zdravstvenim delavcem omogočili dopolnilno strokovno izobraževanje

Na sobotnem posvetovanju zdravstvenih delavcev mariborske regije je bilo jasno, da so tamkajšnji zdravstveni delavci z vso resnostjo obravnavali predloženo zasnovo preobrazbe srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje. Predstavniki posameznih zdravstvenih dejavnosti poklicnih profilov so na posvetovanje prišli s predlogi in pripombami; največ pripomb je bilo izrečenih na rovaš sedanje razdvojenosti šolstva in prakse. Žal pa tudi tokrat ni bilo predstavnikov zavoda za šolstvo in sekretariata za prosveto, ki bi pojasnili, v kolikšni meri je šolstvo sposobno in pripravljeno na predvideno usmerjeno izobraževanje. Udeleženci posveta v glavnem soglašajo s predlaganim načrtom, vendar imajo nekatere upravičene pomisleke na rovaš sedanje šolske reforme!

Med najosnovnejša vprašanja v zvezi s predvidenim usmerjanim izobraževanjem se je tudi na mariborskem posvetovanju nenehno pojavljal problem, kako čimhitreje omiliti pomanjkanje določenih profilov zdravstvenih delavcev, ki jih, kot je znano, tudi v mariborski regiji občutno primanjkuje. Takoj za tem problemom so udeleženci posvetovanja opozorili na strokovno usposabljanje zdravstvenih delavcev. Gre za vprašanje, ali naj se bodoči zdravstveni delavci strokovno v bodoče usposabljajo ob delu in ob delu selekcionirajo in kako v bodoče omogočiti že zaposlenim delavcem v zdravstvu dodatno usposobljanje. Gre namreč za dejstvo, da so morali ob sedanjem sistemu šolanja nekateri profili zdravstvenih delavcev opravljati delo, za katerega niso bili dovolj usposobljeni, po drugi strani pa so manjvrednostna dela zaradi enakega vzroka opravljali visoko usposobljeni strokovnjaki.

Po besedah Lucije Tekavc, glavne sestre mariborske bolnišnice – to so poudarili tudi drugi udeleženci posvetovanja – je deficitarnost kadrov v mariborskem zdravstvu že tolikšna, da ogroža normalno delo v nekaterih oddelkih posameznih ustanov in zavodov. Da je absurd večji, te ustanove in zavodi dvakrat plačujejo šolanje. Prvič, ko v obliki prispevka za šolstvo izločajo sredstva, in drugič, ko zaradi pomanjkanja kadrov plačujejo šolanje že zaposlenim. Številke zgovorno dokumentirajo nevzdržne razmere. Pri tem ena sama šola za višje medicinske sestre v republiki ne more zadovoljiti potreb po teh kadrih za vso republiko.

Vprašanje je tudi, kako urediti status tistih delavcev, ki so doslej končali šolanje, kaj so zdaj ti delavci in kaj bodo kadri, ki bodo proizvod tokrat reformiranega šolstva. Z drugimi besedami: kateri papir (beri: spričevalo), bo zdaj več vreden.

Dr. Mestinič, ki je govoril o problemih zobozdravstva, je poudaril, da je v tej dejavnosti veliko nerešenih vprašanj o strokovni usposobljenosti. Denimo stomatologa in višjega dentista. Če opravlja delo stomatologa višji dentist, potem eden od obeh profilov ni potreben ali pa bi morali višjim dentistom omogočiti dokvalifikacijo, ne pa da so ostali ti kadri na pol poti in zdaj v večini zdravstvenih ustanov za te kadre nimajo sistemiziranih delovnih mest. Po drugi strani pa bi z nadaljnjim izobraževanjem srednjega medicinskega kadra lahko zmanjšali potrebe po visokokvalificiranih kadrih. In drug primer: medicinska sestra s srednjo šolo ob sedanji organizaciji dela pogosto opravlja administrativno delo, ki bi ga z lahkoto opravljala administratorka z nižjo stopnjo strokovne usposobljenosti.

Dr. Ovčin je orisal probleme, ki povzročajo izreden osip kadrov in beg iz poklicev zdravstvenih delavcev. Po mnenju delovnih organizacij ti kadri bežijo zaradi finančnih pogojev in težkega dela. Mladi v šolah, ki so po splošnem mnenju sila odmaknjene praksi, niso seznanjeni z resnično težavnostjo dela, z nego bolnika itd. Podoben problem je tudi pri farmacevtih, katerih delo ni bilo primerno ovrednoteno, niti v zavodih niti v bolnišnicah ali farmacevtskih tovarnah.

Vprašanje zase je bodoče usmerjanje v poklice in nadaljnje usposabljanje teh kadrov. Udeleženci posveta so menili, da predloženi načrt ustreza, vendar bi morala nadaljnja selekcija potekati ob praksi, razen pri tistih zdravstvenih kadrih, ki se morajo – gre za zdravnike – usposabljati neposredno, vendar po potrebah regije. S tem bi se izognili velikemu pomanjkanju kadrov na posameznih območjih, medtem ko jih je v nekaterih centrih preveč.

J. SEVER

KAJ MI POMENI KULTURNO DELO?

Poseben način gledanja na pokrajino

Slikarja Igorja Dolenca, po poklicu litografskega risarja, smo v našem časopisu že predstavili pred približno letom dni. Prve njegove slike so bile objavljene v mladinski reviji Mlada pota, leta 1960 pa je imel – kot komaj devetnajstleten slikar – prvo samostojno razstavo v Klubu poslancev v Ljubljani. Tej razstavi je sledil večdesetletni „molk". V tem času pa je v njem dozorelo svojevrstno doživljanje pokrajine, ki jo zdaj upodablja, Sorškega polja in Poljanske doline s plešastim Blegošem, odkoder je Igor Dolenc doma.

Zdaj živi in dela v Ljubljani, toda pogosto zaide v Poljansko dolino, kjer vsakokrat v divji in čisti naravi odkrije kaj novega.

Ko sva se lani pogovarjala o njegovem delu, o tem, kako in kdaj slika, je dejal:

– Sprehodi v zgodnjih jutranjih urah ali zvečer me navdušujejo, saj narava takrat pokaže svoje najlepše barve. Videti bi morali tiste meglice, ki se zgodaj zjutraj vlačijo po dolinah.

Včasih delam tudi več slik hkrati, skiciram jih, potem pa jih dopolnjujem, znova in znova nanašam barve, dokler ne čutim, da je to tisto, kar sem začutil v naravi . . .

Po letu 1960 je prvič razstavljal spet leta 1974 v Lipici, Kranjski gori in v Ljubljani, razstavljal pa je tudi na občnem zboru Slovenskega zdravniškega društva na Bledu in v tovarni Lek. Ob mojem lanskem obisku pri njem se je pripravljal na novo razstavo v Klubu kulturnih in znanstvenih delavcev v Ljubljani, potem pa je razstavljal še v Portorožu.

In kaj hoče doseči s svojimi slikami, kaj mu pomeni slikanje?

– Na prenekateri razstavi sem z veseljem ugotovil, da moje slike res dajejo ljudem tisto, kar sem jim hotel dati – malo miru. Ob slikanju pa se tudi sam spočijem, pomirja me!

Tokrat pa si dela slikarja Igorja Dolenca lahko ogledamo na razstavi v galeriji loškega gradu v Škofji Loki. Razstavo, ki je bila odprta 28. maja letos, sta organizirala Loški muzej in Zveza kulturno-prosvetnih organizacij občine Škofja Loka. Pokroviteljica razstave je Tiskarna Slovenija, ki je ob tej priložnosti izdala tudi katalog. V uvodu v katalog je tovariš Andrej Pavlovec, direktor Loškega muzeja, takole označil Dolenčevo delo:

– Po letu 1974 srečujemo Dolenčeve slike na vse pogostejših razstavah, s katerimi se skuša uveljaviti in dokazati samosvoj pristop in poseben način gledanja na pokrajino. Za osnovo si je izbral ploskovit način podajanja z včasih naravnost skopimi slikarskimi sredstvi. Namreč, od danega motiva hoče izluščiti samo najvažnejše značilnosti, a vendar tako, da je pokrajina še vedno spoznavno zasidrana v rodni Poljanski dolini. Izogiba se barvitosti in snuje v tonih ali celo v barvnih izvlečkih, kot bi to delal v tiskarni za barvni kliše: pred nami so naenkrat pokrajine v temnih rjavih tonih s svetlim ozadjem, s skopim inventarjem. Tu in tam poživljata sliko, ki je grajena v dveh ploskvah, drevo ali osamlje kozolec, večkrat se mu oko ustavi na zahajajočem soncu, s katerim osvetli robove hribov, in vsa slika je sestavljena iz samih golih, nerazgibanih ploskev. V zadnjem času ostre robove med plani slike omili z meglicami, ki so tako značilne za dolino in s tem slikar svoje prvotno ostrorobato risanje preliva v bolj slikovito pripovednost. Tudi osnovni ton večkrat spreminja, zdaj je vijoličast in drugič zamolklo zelen. Vedno pa komponira krajino z veliko osamljeno in prazno osprednjo ploskvijo, ki ji slede cezure pred ono zadnjo, kjer se v ozadju pnejo kvišku zobljeni vrhovi hribov ali pa se spušča mračen zastor neba in kjer se ob stičišču svetlika obzorje, slikarsko mikaven trik, ki poživlja vso sliko.

Igor Dolenc je v zadnjih delih pokazal velik napredek prav s tem, ko se je znal srečno izogniti vsem sladkobnim primesem, kakršne bi lahko iz dane pokrajine prevzel in postal razgledničarski prepisovalec narave . . .

STANKA RITONJA

Igor Dolenc: V grapi, jutro; olje

ZVEZNI ODBOR SINDIKATA DELAVCEV INDUSTRIJE IN RUDARSTVA JUGOSLAVIJE O GOSPODARSKIH GIBANJIH

Ne le zaloge...

Zaradi velikih zalog, manjših obratnih sredstev in izgub se soočamo z zapletenimi gospodarskimi razmerami — Nagrade za inovacije s področja varstva pri delu in izboljševanja delovnih razmer

„RAD", GLASILO ZSJ, PIŠE:

Zvezni odbor Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije je prejšnji teden obravnaval uresničevanje resolucije o gospodarskem razvoju v prvem polletju letos in izvajanje novega obračunskega sistema. Franc Godina, sekretar zveznega odbora, je v uvodni besedi ugotovil, da je položaj v gospodarstvu pa tudi v industriji zelo zapleten. Pozitivni premiki so bili doseženi v zunanji trgovini in na področju cen. V industriji ugotavljajo največje povečanje izvoza lesna industrija, ladjedelništvo, gozdarstvo in kovinska industrija. Cene industrijskih proizvodov v prvih štirih mesecih letos so se v primerjavi z decembrom lani povečale le za 1,3 odstotke. V zamudi pa je medrepubliški družbeni dogovor o cenah.

Najtežji in največji problem v tekočih gospodarskih gibanjih je vsekakor upadanje rasti industrijske proizvodnje, še zlasti v papirni industriji ter lesni in kemični industriji. Povečanje proizvodnje, predvideno z resolucijo, je dosegla le predelava nafte. Razlogi za takšno stanje so številni, najpomembnejši pa so upadanje povpraševanja po nekaterih industrijskih proizvodih, manjši nakup trgovine zaradi novega sistema plačevanja, manjša kupna moč prebivalstva in nakopičene zaloge. Če k temu dodamo tudi slabo izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti in njihovo predimenzioniranost glede na možnosti za prodajo blaga v Jugoslaviji in nekonkurenčnost na tujem tržišču, potem postane problem zalog še bolj očiten. Na manjšo proizvodnjo je vplivalo tudi pomanjkanje električne energije, surovin, reprodukcijskega materiala, rezervnih delov in opreme ter neselektivno izvajanje ukrepov za omejevanje uvoza ter seveda upadanje cen na svetovnem tržišču.

Člani zveznega odbora so tudi ugotovili, da je izvajanje zakona o zagotovitvi plačila med uporabniki družbenih sredstev uvedlo več reda in finančne discipline v delovnih organizacijah, da pa so pri izvajanju zakona nastale tudi nekatere težave. Mnogi kolektivi namreč niso bili pripravljeni na novi obračunski sistem kot tudi ne na sistem plačila pa tudi multilateralna poravnava ni dala pričakovanih rezultatov. Problemi nastajajo tudi tam, kjer ni dovolj obratnih sredstev, imajo pa tudi velike zaloge, izgube ali nepokrite investicije. Izgube, ki jih je vedno več, je treba sanirati, in sicer z združevanjem sredstev rezerv organizacij združenega dela in z bančnimi sredstvi za sanacijo, vendar samo pri tistih delovnih organizacijah, ki imajo pogoje in možnosti za razvoj.

Vse temeljne organizacije združenega dela morajo čimprej analizirati lastne proizvodne programe, ugotoviti zaloge in oceniti njihovo strukturo, da bi lahko vedele, kako naj spremenijo proizvodni program. Nujna je tudi usmeritev v večji izvoz in v zagototitev sredstev za kreditiranje prodaje opreme in ladij. Programe stanovanjske graditve je treba hitreje uresničevati, saj so prav na tem področju zamrznjena znatna sredstva. Cene reprodukcijskega materiala in električne energije je treba dolgoročno reševati s samoupravnimi sporazumi med porabniki in proizvajalci.

SPODBUDA INVENTIVNI DEJAVNOSTI

Ko so obravnavali naloge sindikata v letu tehnoloških inovacij, so člani zveznega odbora ugotovili, da pri nas doslej nismo najbolje izkoriščali ustvarjalnih možnosti inventivne dejavnosti. Glede na to, da ima razvoj te dejavnosti strateški pomen za dolgoročni razvoj in razreševanje številnih gospodarskih problemov, se je zvezni odbor zavzel za množičen razvoj inventivne dejavnosti in za uresničevanje prej sprejetih sklepov o tej problematiki. Sprejel je sklep, da bo podelil denarne nagrade najboljšim racionalizatorjem in novatorjem za najuspešnejše rešitve na področju izboljšanja delovnih razmer in varstva pri delu. Prva nagrada bo znašala 60.000, druga 40.000, tretja pa 20.000 dinarjev, podelili pa jih bodo vsako leto ob prvem maju.

Z. B. V.

IZ SINDIKALNEGA TISKA

DOLGOZOK

Kakšne pravilnike o delitvi osebnih dohodkov so sestavile delovne organizacije v Subotici? Med 340 temeljnimi organizacijami združenega dela je pravilnike doslej sestavilo samo 140, v 100 jih bodo vsak čas sprejeli, v 100 temeljnih organizacijah pa še zmeraj molčijo, čeprav je rok že zdavnaj potekel. Z večjim delom sklenjenih samoupravnih sporazumov se delovne organizacije ne morejo pohvaliti, ugotavlja subotiški dopisnik časopisa „Dolgozok" v članku: „Mislili so samo na voditelje".

Mnoge nezaposlene ženske ne morejo dobiti dela samo zato, ker so noseče. To pa ni bolezen in nikakor ne sme biti ovira za sklenitev delovnega razmerja. Če ženska, ki je noseča, toži podjetje, ker je ni zaposlilo, bi spor dobila, piše reporterka časopisa „Dolgozok".

Čeprav se z vsemi silami borimo proti temu, je pisalnih miz v podjetjih in ustanovah vedno več. Tako rekoč ni pisarne, kamor ne bi porinili še kake mize. Neproizvodno delo se vse bolj širi. S tem problemom se časopis ukvarja v članku z naslovom: „Rojstvo pisalne mize".

Mimo tega zasledimo v časopisu tudi prispevek o mednarodnem kmetijskem sejmu v Novem Sadu. Tisti, ki si želi podrobneje ogledati razstavljene izdelke, potrebuje za to več kot dva dneva, saj je ta gospodarska manifestacija dobila res svetovni obseg.

Velemestne četrti se razvijajo z veliko naglico, vendar pa njihovi prebivalci nimajo na voljo dovolj obrtniških delavnic. Če se komu kaj pokvari v hiši ali pa potrebuje kakšno drugo popravilo, mora zelo dolgo iskati mojstra. Nekatera mesta so ta problem že rešila, in za to so se odločili tudi v Novem Sadu. Dokler se razmere ne bodo izboljšale, bo naslov članka „Ni ne čevljarjev, ne brivcev" vsekakor aktualen, piše časopis Dolgozok.

LASLO MAGOŠI

SINDIKATI BIH NISO PASIVNI V BOJU PROTI SLABOSTIM

Manj zamud pri izplačilu zaslužkov

»Subjektivne slabosti« kot najpogostejši vzrok zamude pri izplačevanju osebnih dohodkov v bistvu pomenijo nesamoupravno ravnanje tistih, ki so dolžni zagotoavljati pravočasno izplačilo zaslužkov

Zadnja seja predsedstva sveta Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine je imela obsežen dnevni red. Na njej so med drugim razpravljali o nalogah sindikata v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu ter o nekaterih drugih pomembnih informacijah.

Poleg ocene, da je bilo v prvem trimesečju zabeležno povečanje skupne industrijske proizvodnje, pri čemer so nekatere panoge dosegle tudi znatno rast, so poudarili, da prve mesece tega leta v gospodarskih gibanjih spremljajo nekatere značilnosti, ki so se pokazale tudi v drugem polletju prejšnjega leta.

OD SARAJEVSKEGA DOPISNIKA

Proizvodnja se na primer s svojo strukturo, izbiro, cenami in kakovostjo še zmeraj prepočasi prilagaja zahtevam plačilno sposobnega domačega in tujega tržišča, trgovina pa ne podpira proizvodnje. Poleg tega nastaja tudi problem ustvarjanja zalog, tako izdelkov kot tudi reprodukcijskega materiala.

Ugotovili so, da si je sindikat Bosne in Hercegovine zelo prizadeval pri uresničevanju svoje družbene vloge in pri odpravljanju takšnih anomalij kot tudi pri usposabljanju osnovnih organizacij, občinskih svetov in republiških organov.

Dosežen je tudi napredek v povezovanju z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami, zlasti z osnovnimi organizacijami ZK, s samoupravnimi organi in z organi družbenopolitičnih skupnosti. Sindikat je bil ponekod pobudnik angažiranja organov družbenopolitičnih skupnosti pri reševanju nekaterih problemov v organizacijah združenega dela, ki so dolgo tleli in čakali na to, da bi jih začeli reševati.

Sindikat je, denimo, v poldrugem mesecu „prepolovil" število organizacij, kjer so imeli zamude z izplačilom osebnih dohodkov. Postavilo se je vprašanje: kako je prišlo do tega, kaj je vzrok, da so bile zamude pri izplačilih? Očitno je, da je vzrok subjektivna slabost, ki jo je bilo mogoče hitro odpraviti. Subjektivna slabost pa v tem primeru pomeni nesamoupravno vedenje tistih, ki so dolžni zagotavljati redno izplačilo osebnih dohodkov.

Ko so govorili o zamudah pri izplačilih, so omenili primer območja Bihaća. V 44 temeljnih organizacijah združenega dela so bile lani izgube sedemkrat večje kot leto poprej. Približno 30 odstotkov zaposlenih delavcev prejema osebne dohodke z zamudo, ki presega 60 dni.

Poudarili so, da v Bosni in Hercegovini ni nobene občine, kjer ne bi ustanovili koordinacijskega telesa in kjer ne bi pripravili analize položaja, v katerem se bodo znašle nekatere temeljne organizacije združenega dela z gospodarskega področja.

Ni dvoma, da je v vseh regijah Bosne in Hercegovine očitno zaostrovanje zahteve glede rednega izplačila osebnih dohodkov. Čeprav dohodke 92 odstotkom zaposlenih redno izplačujejo, so primeri, da zamude dosegajo 50 in celo sto dni. Sindikati so poudarili potrebo po večji solidarnosti, kar zadeva izplačila zaslužkov. Predlagali so tudi ustanovitev skladov solidarnosti v organizacijah združenega dela, na ravni občin pa tudi območij (Sarajevo). Nekateri so se zavzeli za to, da je to akcijo treba čimprej izpeljati, drugi pa so predlagali previdnost, ker elementov solidarnosti ni mogoče popolnoma ločevati od rezultatov dela.

Kakorkoli že, problemi v zvezi z uresničevanjem samoupravnih sporazumov o pridobivanju in delitvi dohodka so v glavnem subjektivne narave pa tudi posledice nerazvitih odnosov. Primer iz Brčkega: v delovni organizaciji Mladost so o življenjsko pomembnih vprašanjih delovnega kolektiva, konkretno o novem samoupravnem sporazumu o delitvi osebnih dohodkov obveščeni vsi zaposleni preko oglasne deske.

Do takšnih pomanjkljivosti sindikat skupaj z drugimi organiziranimi silami naše družbe ne more biti pasiven in tudi ne bo.

ESAD NJEMČEVIĆ

ZAPOSLOVANJE V BIH DO LETA 1980

Delo za 190.000 ljudi

V sedanjem planskem obdobju, ki bo končano leta 1980, bodo v družbenem sektorju Bosne in Hercegovine zaposlili približno 190.000 novih delavcev, če bo seveda doseženo povečanje zaposlenosti po poprečni letni stopnji 4,2 % in če bo naravni odliv omogočil – kot je predvideno – zaposlitev približno 40.000 delavcev. Tako bi omogočili zaposlitev celotnega naravnega prirastka delovno sposobnega prebivalstva, večje zaposlovanje povratnikov iz tujine in ljudi, ki trenutno niso zaposleni.

To je rečeno v osnutku družbenega dogovora o politiki zaposlovanja v SR BiH, ki ga je sprejel izvršni odbor skupščine zveze skupnosti za zaposlovanje te republike. Sprejeli so tudi predlog načrta zaposlovanja v letošnjem letu, ki predvideva, da bo približno 137.000 delavcev iskalo zaposlitev, med njimi približno 95.400 nezaposlenih še iz minulega leta, medtem ko bo dotok delovno aktivnega prebivalstva znašal 32.000 delavcev. Z začasne zaposlitve v tujini naj bi se vrnilo približno 10.000 delavcev z območja Bosne in Hercegovine. Po drugi strani pa ocene govorijo, da bodo lahko letos zaposlili približno 69.000 ljudi. Med njimi bo največ kvalificiranih in visoko strokovnih kadrov, delovno knjižico pa bo dobilo tudi približno 14.000 nekvalificiranih delavcev. Načrtujejo tudi, da se bo v drugih republikah in pokrajinah v tem letu zaposlilo približno 6.750 delavcev iz Bosne in Hercegovine, to pa bo za 60 % več kot lani.

E. NJ.

ABC odnosov v kolektivu

Ljubezen za pisalno mizo

Piše Azra Kristančič, diplomirana psihologinja

Med ljudmi, ki dlje delajo skupaj, ki delijo lepe in težke trenutke, se pletejo čedalje trdnejše vezi tovarištva in prijateljstva, ki se včasih razplamtijo tudi v veliko ljubezen. V ljubezen med moškim in žensko. To je povsem razumljivo in človeško. Dva delata skupaj, nenadoma pa po krajšem ali daljšem času ugotovita, da se imata tudi rada. Če mislita ostati skupaj, je najbolje, da si eden od obeh poišče delo drugje.

Zakaj?

Takšna ljubezen bo v kolektivu, zlasti v manjšem, poleg trenutkov sreče prinesla tudi obilo preglavic, v kolektivu pa povzročala pomisleke, še več pa govorice. Naj omenim nekaj znanih primerov. V majhnem kolektivu direktor in šefinja prodaje sploh ne govorita! Najnujnejše službene zadeve urejata prek tajnice, čeprav bi po naravi dela morala tesno sodelovati. Razlog? Prekinitev dolgoletne ljubezni, ki se je spremenila v sovraštvo, zdaj pa nihče noče zamenjati službe. Drugi primer: šef je predlagal za svojo sodelavko višje osebne dohodke, ker menda ogromno dela. To je sprožilo komentarje, kajti niti šef niti ta sodelavka ne skrivata, da „hodita" (mimogrede, tudi poročena sta vsak po svoje!). In glejte, ta sodelavka je resnično lahko upravičena do večjih dohodkov, toda dobila jih bo (če jih bo?) mnogo teže, kot bi jih sicer, če „situacija" ne bi bila takšna, kakršna je. Tretji primer: bolnik bi se rad pritožil zaradi ravnanja neke sestre, druga pa mu je dejala: ti se kar pritoži, bomo videli kaj boš opravil proti ljubezni našega glavnega!

Še in še bi lahko naštevali primere, kaj vse lahko povzroči ljubezen med dvema, ki sta – povedano na kratko – v isti službi. Razumljivo je, da tega ne moremo posploševati, saj je večina razumsko ali na podlagi izkušenj prišla do spoznanja, da ljubezen in služba ne gresta skupaj, ker je praktično zelo težko ločiti sicer različne interese in se izogniti različnim konfliktom. Ponekod pa jih še vedno najdemo in zato morda ni odveč takšno opozorilo.

Kako so že rekli naši pradedje? Služba je služba, klobasa pa klobasa. Pregovor, ki ni brez soli.

kupon § PRAVNIK SVETUJE

Zmanjšanje osebnega dohodka zaradi nižje izobrazbe

V podjetju sem zaposlena 17 let, opravljam pa delo, za katerega nimam ustrezne izobrazbe. Zaradi tega mi v zadnjem času osebni dohodek izplačujejo z odbitki. Vsa leta sem bila plačana po delu in mi nikoli niso zmanjševali osebnega dohodka, sedaj pa so mi ga, kot že rečeno, začeli zmanjševati. Zanima me, ali je ravnanje podjetja v skladu z zakonom.

L. M. – AJDOVŠČINA

ODGOVOR:

Iz vašega vprašanja ni mogoče izvedeti, kakšno delovno mesto zasedate in kakšna strokovna izobrazba se zanj zahteva, niti tega, kakšno izobrazbo imate. Iz tega, kar ste napisali, lahko vseeno sklepamo, da delavcu zaradi manjkajoče izobrazbe ni mogoče zmanjševati osebnega dohodka. Ni namreč v skladu z ustavnim načelom delitve po delu, da se vnaprej, avtomatično delavcem znižuje osebni dohodek z različnimi odbitki v točkah, ali v fiksnih zneskih zaradi manjkajoče izobrazbe, če ti delavci opravljajo na enakem delovnem mestu kot drugi delavci, ki izobrazbo imajo, enako delo in imajo seveda tudi hkrati enake delovne uspehe pri delu. Edini zanesljivi kazalec za ugotavljanje primernosti delavca, da lahko zaseda določeno delovno mesto, je gotovo uspešno opravljanje dela, ne pa le njegova stopnja izobrazbe. Če delavec ni sposoben z normalno uspešnostjo opravljati dela na določenem delovnem mestu, bi pač moral opravljati drugo delo.

To velja tako za tiste delavce, ki imajo strokovno izobrazbo, kot jo zahteva splošni akt o sistematizaciji delovnih mest, kakor tudi za tiste delavce, ki take izobrazbe nimajo.

Samoupravni akt, na podlagi katerega vam v podjetju zaradi manjkajoče izobrazbe odbijejo od osebnih dohodkov določen znesek, bi bilo treba po našem mnenju spremeniti.

OBLAK GROŽENJ NAD FRANCOSKIMI SINDIKALNIMI AKTIVISTI

Lov na čarovnice

Sodelovanje v stavkah delodajalci ocenjujejo kot neprimerno vedenje, hudo napako in oviranje svobode dela, posledica pa je najprej odpust sindikalnih aktivistov, ki so sodelovali v boju za delavske pravice

Za prvi maj so štirje delegati iz tovarne Paris–Rhone Lyon dobili z ministrstva za delo posebno pismo. To je bila neke vrste odslovitev, odpust, ki ga je na pragu prvega maja pripravil Durafour, minister za delo. Delegati, ki so sodelovali v stavki v eni od tovarn Lyonskega okrožja, ki najslabše plačuje delavce, so bili odpuščeni zaradi „oviranja svobodnega dela".

Minilo je že skoraj mesec dni, odkar se delavke iz Bourgogne-Electronique, tovarne v Dijonu, ki je del koncerna Thomson-CSF, upirajo odpustu njihovih 23 sodelavk. Le-te so stavkale v marcu in aprilu, da bi med drugim dosegle izboljšanje delovnih razmer in zvišanje plač. Po petih tednih stavke, ki je bila polna najrazličnejših dogodkov, so se delavke odločile, da se vrnejo na delo. Niso veliko dosegle, pravijo pa, da ni bilo mogoče storiti kaj več, kajti vodstvo tovarne ni popustilo. Ker pa samo s tem vodstvo Bourgogne-Electronique ni bilo popolnoma zadovoljno, je sklenilo, da odpusti 23 delavk zaradi „hude napake". Med njimi je bila tudi skupina sindikalne sekcije CFDT.

Lani, 9. decembra, je vodstvo Claudel-Nestle (3 sirarne s 1500 delavci) zahtevalo odpust štirih delegatov sindikalne konfederacije CFDT iz tovarne v Villedieu-les-Poeles z obrazložitvijo – „zaradi njihovega vedenja". Temu odpustu je sledila stavka, ki je za tri tedne ohromila tovarno. Zato je ministrstvo za delo 6. januarja letos ponovno zahtevalo, da odpustijo dva delegata. Zdaj osebje treh tovarn Claudel-Nestle ponovno stavka in zahteva njihovo vrnitev.

To so trije primeri, trije med mnogimi, trije iz množice podobnih . . . Očitno ne gre za neki nov pojav, kljub temu pa postaja bolj in bolj pomemben: nobena večja stavka ali socalni konflikt se ne končata več brez odpustov. V enem od Peugeotovih obratov v Beaulieu-Mandeure je komite za nadzorstvo pri delu sprejel dva delavca od devetih, ki jih je vodstvo odpustilo. Na ta način niso delavci Peugeota prav nič dosegli. Danes očitno ne gre več samo za preprosto dejstvo, da vodilni ne popuščajo, temveč da se čedalje pogosteje zatekajo tudi k represalijam.

In v čem je glavna težava: vodstvo vse teže in teže prenaša v svojih tovarnah navzočnost mladih sindikalnih sekcij, posebno sekcije CFDT, preveč sporno za njihov okus, ker se vodilni preprosto ne morejo sprijazniti z možnostjo skupnega vpliva nad tovarnami.

ANDREJ SNEDEC

kdo je kdo

LUIS CABRAL

predsednik državnega sveta Gvineje-Bissao

»Danes, ko je naše ljudstvo svobodno in popolnoma neodvisno, začenjamo novo poglavje v naši zgodovini, v težavnih razmerah, podedovanih po petih stoletjih tujega izkoriščanja in po več kot desetih letih kolonialne agresivne vojne, ki je bila posebno barbarska.« Tako meni o razmerah v svoji domovini — Gvineji-Bissao, nekdanji portugalski koloniji, predsednik njenega državnega sveta Luis Cabral, ki je bil te dni gost predsednika Tita.

Luis Cabral je bil dolga leta v vodstvu boja proti portugalskemu kolonialnemu gospostvu v Gvineji-Bissao, v ospredje pa je stopil, ko so zahrbtno umorili njegovega brata Amilcara Cabrala, enega najuglednejših afriških bojevnikov za svobodo in neodvisnost. Za svojega pokojnega brata Luis pravi, da je bil »oče naroda«, in pristavlja, da je Amilcar v svojem političnem delovanju nenehno poudarjal »brezpogojno zvestobo načelom neuvrščenosti«.

Prebivalci Gvineje-Bissao so drago plačali svojo svobodo in neodvisnost, zato so njihove izkušnje še bolj dragocene. Prav zato so zelo prepričljive besede Luisa Cabrala: »Ne bomo se ustrašili nobenega napora, ko bomo v mejah naših možnosti podpirali boj za spoštovanje pravic vseh narodov, za narodno neodvisnost vsake države, za odpravo kolonializma, rasizma in imperializma, za samoodločbo, za popolno osvoboditev zatiranih narodov.«

V sodelovanju z Jugoslavijo (prve tesne vezi so se spletle že med osvobodilno vojno v Gvineji-Bissao) Luis Cabral vidi možnosti za napredek svoje dežele, za razvoj, ki je osredotočen na kmetijstvo. Gvineja-Bissao je predvsem poljedelska dežela, zato seveda temu področju velja posebna pozornost. Toda tudi drugih področij ne zanemarjajo, saj bi radi — kot je slikovito dejal Luis Cabral — vojašnice, ki so jih prevzeli od kolonialnih čet, »spremenili v šole, bolnišnice in hotele«.

V. BARABAŠ

TRETJA KONFERENCA SINDIKATOV DRŽAV ZAHODNE EVROPE IN SREDOZEMLJA O MIGRACIJI

Visoka stopnja soglasja

Jugoslovanski sindikati veliko prispevali k uspešnemu poteku in izidu dogovora sindikatov o položaju delavcev-migrantov

V Stuttgartu je bila nedavno tretja konferenca sindikatov dežel zahodne Evrope in Sredozemlja o migraciji. Predstavniki 26 sindikalnih organizacij iz 17 držav emigracije in imigracije so na koncu sprejeli priporočilo kot izhodišče za akcijo ter se razšli v prepričanju, da so dosegli znaten napredek v medsebojnem sporazumevanju in visoko stopnjo soglasja pri sprejemanju ukrepov za izboljšanje položaja delavcev-migrantov, ki jih je skupaj s člani njihovimi družin v Evropi približno 12 milijonov.

Naloga konference je bila ugotoviti, kaj je bilo storjenega pri uresničevanju stališč prejšnje konference. Čeprav priporočila druge konference niso bila v celoti uresničena, je konferenca po splošni oceni vplivala, da je nastalo boljše ozračje za reševanje problemov delavcev-migrantov. K temu so vsekakor prispevale nacionalne sindikalne organizacije.

Pokazali so se tudi pojavi diskriminacije, ko je prišlo do različnega obravnavanja tujih in domačih delavcev. Reakcionarni krogi v nekaterih državah zvračajo na tuje delavce krivdo za težave na tržišču delovne sile, češ da njihova navzočnost otežkoča zaposlovanje domačih delavcev. Udeleženci konference so take trditve zavrnili in poudarili, da so interesi delavcev tako domačih kot tujih enotni in da je treba tako voditi tudi akcijo, saj samo govorice s tribun niso dovolj. Zato je med drugim potrebno, da se tuji delavci vključijo v sindikate držav, kjer delajo. Diskrimancija je sicer po splošni oceni zelo zapleteno vprašanje, njena stopnja pa je odvisna od številnih dejavnikov. Do diskriminacije namreč prihaja tudi zato, ker tuji delavci ne poznajo jezika dežele, kjer delajo, zakonov itd.

Poseben problem je nezakonito zaposlovanje. Čeprav je povpraševanje po delavcih znatno upadlo, mnogi delodajalci zaposlijo delavce mimo zavodovov za zaposlovanje, ker je to zanje ceneje. Po podatkih, ki so jih navedli na konferenci, dela trenutno v deželah imigracije približno 200.000 „ilegalnih" delavcev. Zato se zastavlja vprašanje, kako ravnati z njimi. Nizozemska vlada je legalizirala bivanje za 15.000 delavcev in njihovih družin, medtem ko v Franciji tega niso storili, tako da so mnogi takšni delavci izpostavljeni pritisku policije, ki jih preganja.

Zahodnonemški sindikati opozarjajo: če nekaterim legaliziramo bivanje, bo to odprlo vrata novim „ilegalcem". Glede na različna stališča in različno prakso se je konferenca zavzela za organiziranost zaposlovanja prek državnih institucij. V razpravi o vračanju delavcev pa so na konferenci izrekli enotno mnenje, da gre za začasno bivanje delavcev in njihovih družin. Prav zato je potrebno, da imajo delavci in njihove družine stike z domovino, da za njihove otroke organiziramo dopolnilno šolanje v materinščini in da se strokovno usposobijo.

Jugoslovanska delegacija, ki jo je vodil sekretar sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Vidoje Mitrović, je bila zelo delavna. Njeni člani so pripravili za vsako točko dnevnega reda sporočilo in sodelovali v razpravi o vsakem problemu. Sodelovali so tudi pri končnem oblikovanju dokumentov konference, tako da lahko trdimo, da je bil prispevek ZSJ na tej konferenci pomemben in da gre naši delegaciji več zaslug za uspešen izid tretjega dogovora sindikatov o položaju delavcev-migrantov.

DJORDJE VITEZ

TA TEDEN V ŽARIŠČU

Na uradnem obisku v Jugoslaviji je bil predsednik državnega sveta Gvineje-Bissao Luis Cabral. V Miločeru na črnogorski obali se je pogovarjal s predsednikom Titom. Državnika sta skupaj s sodelavci obravnavala odnose in sodelovanje med državama ter pomembna mednarodna vprašanja, največ pozornosti pa sta namenila pripravam na peto konferenco neuvrščenih, ki bo meseca avgusta v Colombu. Izmenjava mnenj je pokazala popolno enakost stališč o žgočih mednarodnih problemih, politiki neuvrščenosti in vlogi neuvrščenih držav, dekolonizaciji in drugih vprašanjih. Obisk Luisa Cabrala je bil pomemben tudi za nadaljnji razvoj sodelovanja med državama na vseh področjih. O tem se je gvinejski državnik posebej pogovarjal s predsednikom ZIS Džemalom Bijedićem. Luis Cabral je povabil predsednika Tita, naj obišče Gvinejo-Bissao.

V alžirskem glavnem mestu je bilo ministrsko zasedanje koordinacijskega biroja neuvrščenih, namenjeno pripravam na konferenco voditeljev neuvrščenega sveta v Colombu. V splošni razpravi je sodeloval tudi vodja jugoslovanske delegacije, zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minić. V ospredje je postavil potrebo po krepitvi enotnosti in solidarnosti neuvrščenih držav, saj je to porošrvo za uspešen izid konference v Colombu. Poudaril je tudi, da so se dosedanja merila za sprejemanje novih članic v neuvrščeno gibanje pokazala uspešna in jih zato ne kaže spreminjati.

Eno od vprašanj, ki jim je koordinacijski biro namenil precej pozornosti, je bilo tudi usklajevanje dejavnosti neuvrščenih med dvema konferencama na vrhu. Minić je opozoril na zapletenost tega vprašanja in se zavzel za takšne rešitve, ki bi ustrezale demokratičnemu bistvu gibanja neuvrščenosti, zagotavljale največjo možno učinkovitost in tako prispevale h krepitvi enotnosti in solidarnosti neuvrščenih.

Zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minić je po sestanku koordinacijskega biroja neuvrščenih v Alžiru odpotoval na uradni obisk v Tunizijo. V pogovorih z vodilnimi tunizijskimi osebnostmi je bilo največ govora o dejavnosti neuvrščenih pred zborovanjem v Colombu.

V Libanonu si še vedno zaman prizadevajo za rešitev krize, ki že več kot leto dni pesti deželo. Medtem ko si libanonski politiki navzlic vsem nesoglasjem prizadevajo, da bi morda le našli skupno govorico, pa so se razmere znova zaostrile, ko so v Libanon vkorakale nove sirske čete.

– V Parizu je bilo veliko zborovanje, na katerem sta voditelja italijanskih in francoskih komunistov Berlinguer in Marchais govorila o sodelovanju med partijama in o njuni taktiki in strategiji političnega boja za socialistične spremembe.

STROKOVNJAK OPOZARJA NA PRAVICE IN DOLŽNOSTI

VARNOST IN DISCIPLINA

Zakon o varstvu pri delu ureja varnostno vzgojo, izobraževanje, preglede delovnih priprav in naprav, zdravstvene preglede delavcev, določa vodenje evidence, ureja nadzorstvo, določa kazni, ne določa pa varnostne discipline. Kljub temu pa lahko razberemo iz vseh določil v zakonu, da je varnostna disciplina zelo nujna tako za upoštevanje varstvenih predpisov kakor tudi za redno in podrobno upoštevanje varstva v opravljanju dnevnega dela. Zato lahko sklepamo, da zakon o varstvu predpostavlja disciplino na področju varstva pri delu, pri urejanju varstva, pri vodenju in opravljanju poslov na osnovi zakona in pravilnikov ter pri neposrednem izvajanju delovnih postopkov in ustvarjanju delovnih razmerij, ki nastajajo v delovnih okoliih.

Kaj je varnostna disciplina, zakaj je zelo pomembna?

Varnostna disciplina se odraža v zavestnem ravnanju organov upravljanja, vodilnih in vodstvenih delavcev ter neposrednih delavcev, da opravljajo svoje naloge zavzeto, da bo določeni varnostni red tudi uveljavljen. Varnostna disciplina nastaja na osnovi varnostnega izobraževanja in vzgoje. Vendar varnostno znanje samo še ne rešuje in ne uveljavlja varnosti. Šele varnostna disciplina, ki se odraža v izkušnjah, uveljavlja varnost.

Obstaja bistvena razlika med varnostno vzgojo in varnostno disciplino. Varnostna vzgoja oblikuje znanje, oblikuje vpoglede ter tudi analitično predvidevanje pravilnega, varnega načina opravljanja dela, s čimer se izogibamo nesrečam ali poškodbam. Prav tako pojasnjuje in navaja uporabo ukrepov, ki zagotavljajo varnost. Dobra varnostna vzgoja je programska zato, da je preventivna. Varnostna vzgoja vzbuja odzivnost v ravnanju, vedenju, v presoji razmer in v predvidevanju nastajajočih vrst in oblik možnih nevarnosti.

Povsem drugačna je varnostna disciplina. Zanjo je značilno, da gradivo, ki smo ga spoznali tudi stvarno, dosledno uporabljamo pri delu, v vedenju ob delu, v predvidevanju pred delom in v izostrenem samokritičnem odnosu do doslednega uveljavljanja varnosti. Varnostna disciplina se odraža tudi v poustvarjanju varnih načinov dela v mikroorganizaciji faz (stopenj) v delovnih postopkih. Pri tem se disciplina odraža v sprotnem ter vnaprejšnjem presojanju načina izvajanja vsake tekoče ali naslednje faze (stopnje) dela na način, da delavec uveljavlja vsaj ključne točke, da bi se tako izognili kritičnim točkam, ki lahko povzročajo nepravilnosti in nesreče pri delu.

Varnostno disciplino ugotavljamo pri delu, v vedenju, v delovanju in v ravnanju. Varnostna disciplina zajema osebnost kot celoto in ne le znanje ali tisto, česar smo se morda le priučili.

Za delovne organizacije, za varnostne službe in še posebej za organizacije, ki proučujejo in pospešujejo varstvo pri delu, je varnostna disciplina še zlasti pomembna. Dandanes opažamo, da delavci obvladajo potrebno znanje, ki ga tudi uporabljajo, nesreče pri delu pa nastajajo v primerih, ko je pred tem popustila ali se je bistveno zožila varnostna disciplina. Zato je treba v določenem času po varnostni vzgoji (analize, seminarji, preizkusi znanja) začeti uveljavljati preizkuse in meritve varnostne discipline ter ugotavljati trenutke in obdobja, ko varnostna disciplina popušča ali upade pa jo je treba ponovno aktivirati.

Žal o tem zakon ne pove ničesar, varnostna praksa pa nam dokazuje s številnimi primeri, da je treba posvečati varnostni disciplini prav takšno pozornost kot drugim varnostnim ukrepom.

sprašujete – odgovarjamo

Prosim za odgovor na naslednji vprašanji:

– V kolikšni višini pripada regres za letni dopust upokojencu, ki si je ponovno pridobil status delavca v združenem delu?

– Ali se lahko izplača regres za letni dopust vsem delavcem enako v višini od 1.000 do 1.200 din?

L. S. LJUBLJANA

Odbor sindikatov Slovenije za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov pojasnjuje:

Regres za letni dopust pripada upokojencu, ki si je ponovno pridobil status delavca v združenem delu v višini razlike, ki jo je ta upokojenec prejel s pokojnino, do zneska, ki so ga prejeli drugi delavci v organizaciji, kjer je v delovnem razmerju.

Sredstva za izplačevanje regresa za izrabo letnega dopusta se po določilih sindikalne liste oblikujejo v višini najmanj 1.000 din do največ 1.200 din. Regres za letni dopust na posameznega delavca pa je lahko nižji od 1.000 din in višji od 1.200 din, odvisno pač od socialnega in materialnega položaja posameznega delavca. Osnove in merila za določanje višine tega regresa posameznim delavcem morajo določiti temeljne ali druge organizacije združenega dela oziroma delovne skupnosti v svojem samoupravnem splošnem aktu. Do regresa za letni dopust pa je upravičen vsak delavec, ki ima pravico do rednega letnega dopusta in ga praviloma prejme pritisti organizaciji, pri kateri izrabi dopust.

IV. ŠPORTNE LETNE IGRE PTT DELAVCEV

Ljubljana, Maribor, Kranj...

Dvodnevnih iger v Ljubljani se je udeležilo več kot 600 delavcev

Ob koncu minulega tedna so se predstavniki slovenskih PTT podjetij zbrali na svojih četrtih tradicionalnih letnih športnih igrah. Pod pokroviteljstvom Daneta Dovjaka, direktorja Podjetja za PTT promet Ljubljana, in v organizaciji sindikalne konference tega podjetja je bilo športno srečanje v ljubljanskem športnem parku Kodeljevo.

Športnice in športniki so se pomerili v sedmih športnih panogah: ženske v odbojki, streljanju, kegljanju, šahu in namiznem tenisu, moški pa poleg tega še v malem nogometu in v svoji „specialni" športni panogi – v hitri hoji.

Idealno vreme, vzorna organizacija in lepi športni tereni so veliko prispevali k dobremu razpoloženju nastopajočih in seveda tudi k zelo zanimivim srečanjem. V mnogih primerih so bili namreč boji zelo izenačeni, saj so se predstavniki slovenskih PTT podjetij dobro pripravili na svoje tradicionalno športno srečanje na najvišji ravni.

„Nedvomno je, da so IV. letne športne igre PTT delavcev Slovenije lepo uspele . . .," je po slovesnem zaključku poudaril Dane Dovjak, direktor Podjetja za PTT promet Ljubljana. „Rezultati in uvrstitve pri vsem tem niso najbolj pomembni. Bistveno je, da se zaposleni redno ukvarjajo s športno rekreacijo, da skrbijo za svoje zdravje in razpoloženje, saj so v veliki meri od tega odvisni naši delovni uspehi . . ."

Ko so organizatorji iger po finalnih bojih sešteli točke, so ugotovili, da so v skupni uvrstitvi zmagali predstavniki Ljubljane. Priborili so si 63 točk in si s tem rezultatom prislužili lep prehodni pokal. Na drugo mesto so se uvrstili Mariborčani (60), na tretje pa športnice in športniki Kranja (55). Slede: 4. Celje 54, 5. Koper 45, 6. Nova Gorica 40, 7. Murska Sobota 26, 8. Trbovlje 23, 9. Skupna ekipa 17. in 10. Novo mesto 12 točk.

Drugi rezultati:

Mali nogomet: 1. Maribor 9, 2. Nova Gorica 8, 3. Celje 7, 4. Koper 6, 5. Ljubljana 5, 6. Murska Sobota 4, 7. Kranj 3, 8. Trbovlje 2 in 9. Skupna ekipa 1.

Odbojka – ženske: 1. Kranj 7, 2. Skupna ekipa 6, 3. Ljubljana 5, 4. Celje 4, 5. Koper 3, 6. Maribor 2 in 7. Nova Gorica 1.

Odbojka – moški: 1. Ljubljana 7, 2. Maribor 6, 3. Celje 5, 4. Kranj 4, 5. Nova Gorica 3, 6. Koper 2 in 7. Skupna ekipa 1.

Namizni tenis: 1. Maribor 9, 2. Celje 8, 3. Ljubljana 7, 4. Kranj 6, 5. Trbovlje 5, 6. Murska Sobota 4, 7. Skupna ekipa 3, 8. Nova Gorica 2 in 9. Koper 1.

Kegljanje – ženske: 1. Koper 7, 2. Kranj 6, 3. Nova Gorica 5, 4. Ljubljana 4, 5. Maribor 3, 6. Celje 2 in 7. Skupna ekipa 1.

Kegljanje – moški: 1. Celje 10, 2. Koper 9, 3. Kranj 8, 4. Ljubljana 7, 5. Maribor 6, 6. Trbovlje 5, 7. Novo mesto 4, 8. Nova Gorica 3, 9. Murska Sobota 2 in 10. Skupna ekipa 1.

Streljanje – ženske: 1. Ljubljana 10, 2. Kranj 9, 3. Maribor 8, 4. Murska Sobota 7, 5. Trbovlje 6, 6. Novo mesto 5, 7. Nova gorica 4, 8. Koper 3, 9. Skupna ekipa 2 in 10. Celje 1.

Streljanje – moški: 1. Ljubljana 10, 2. Maribor 9, 3. Celje 8, 4. Kranj 7, 5. Koper 6, 6. Nova Gorica 5, 7. Murska Sobota 4, 8. Trbovlje 3, 9. Skupna ekipa 2 in 10. Novo mesto 1.

Šah: 1. Ljubljana 7, 2. Celje 6, 3. Kranj 5, 4. Maribor 4, 5. Nova Gorica 3, 6. Novo mesto 2 in 7. Koper 1.

Hitra hoja: 1. Koper 7, 2. Nova Gorica 6, 3. Murska Sobota 5, 4. Maribor 4, 5. Celje 3, 6. Trbovlje 2 in 7. Ljubljana 1. Najhitrejši v hoji na šest kilometrov je bil Ciril Škafar iz Murske Sobote, ki je pot prehodil v 33 minutah in 51 sekundah.

A. Ul.

V počastitev meseca mladosti

V okviru praznovanja meseca mladosti je bilo na Jesenicah več športnih tekmovanj, na katerih je sodelovalo veliko število mladih. Srečanja so potekala v prijateljskem, toda izredno borbenem vzdušju. Največ tekmovanj je bilo v šahu, odbojki in malem nogometu, na katerih so se ekipe osnovnih organizacij ZSMS še posebej odrezale. Naš posnetek je z enega izmed mnogih srečanj v odbojki . . . (Foto: J. Rabič)

XXVIII. REPUBLIŠKO EKIPNO SINDIKALNO PRVENSTVO V ŠAHU

Premočna zmaga moštva RTV

Šahovskega prvenstva, ki je bilo na Bledu, se je udeležilo 46 ekip

Minulo soboto so se začela na Bledu predtekmovanja za finalni del letošnjega republiškega ekipnega sindikalnega prvenstva v šahu. Ekipe so bile razporejene po moči, po dve najuspešnejši pa sta se uvrstili v finale.

Zanimivo je, da je imelo moštvo RTV iz Ljubljane, ki je osvojilo najvišjo lovoriko, v predtekmovanju težave. V finale se je uvrstilo le s pol točke prednosti pred tretjeuvrščeno ekipo.

V finalnih bojih so šahisti RTV zaigrali zelo uspešno in zbrali celo več točk kot v predtekmovanju. Za zmagovito ekipo so igrali Saradjen, Percl, Šeremet, Mencinger in Fajon.

Rezultati: 1. RTV Ljubljana 25, 2. Ingrad Celje 22,5, 3. Železarna Jesenice 22, 4. Certus Maribor 20,5, 5. MTT Maribor 20, 6. Litostroj Ljubljana 19, 7.–9. REK Velenje, Iskra Ljubljana, Krka Novo mesto 13,5, 10. TAM Maribor 10,5 itd.

Tretje mesto za Color

V ljubljanskem športnem parku Kodeljevo so bile IX. športne igre delavcev industrije barv in lakov Jugoslavije. Igre so bile v organizaciji OZD Helios iz Domžal in pod pokroviteljstvom republiškega odbora Sindikata delavcev kemične industrije Slovenije. Več kot 300 tekmovalcev in tekmovalk iz OZD Duga-Beograd, Zvezda – Gornji Milanovac, Karbon – Zagreb, Chromos – Zagreb, Color Medvode in prireditelja se je pomerilo v šestih športnih panogah in gasilstvu. Največ uspeha so imeli Zagrebčani, saj je ekipa Chromosa zasedla prvo mesto, presenetili pa so tekmovalci Colorja s tretjim mestom.

Rezultati:

Nogomet: 1. Chromos 8, 2. Duga 7, 3. Helios 6 točk.

Šah: 1. Duga 12, 2. Chromos 8, 3. Helios 5 točk.

Namizni tenis: 1. Chromos 12, 2. Karbon 8, 3. Duga 5.

Kegljanje – ženske 6 x 100: 1. Duga 2069, 2. Chromos 2048, 3. Color 2015; posamezno: 1. Draganović (Duga) 402, 2. Bilić (Color) 386, 3. Snoj (Helios) 381 podrtih kegljev. Moški – borbeno: 1. Chromos 852, 2. Color 802, 3. Karbon 780, moški 6 x 100: Color 2692, 2. Chromos 2517, 3. Karbon 2502; posamezno: 1. Zidar (Color) 502, 2. Jovanović (Karbon) 487, 3. Cvajnar (Color) 471 podrtih kegljev.

Streljanje: 1. Chromos 768, 2. Zvezda 745, 3. Color 711; posamezno: 1. Svetličić 168, 2. Ruk (obe Chromos) 166, 3. Milojević (Zvezda) 160 krogov.

Vlečenje vrvi: 1. Chromos, 2. Helios, 3. Color.

Gasilsko tekmovanje: 1. Color 765, 2. Chromos 737, 3. Helios 731.

Končni vrstni red: 1. Chromos 66, 2. Duga 41, 3. Color 35, 4. Helios 24, 5. Karbon 23, 6. Zvezda 17.

F. ROZMAN

S KOLESI OKROG ŠMARNE GORE

V Ljubljani letos načrtujejo številne TRIM akcije. Njihov namen je, da bi ogrele čimveč Ljubljančanov za aktivno razvedrilo, za prijetno in zdravo rekreacijo na prostem. Zato si organizatorji TRIM prireditev tudi prizadevajo, da bi bile omenjene TRIM akcije kar najbolj množične, saj bi bile sicer brez pravega pomena.

Letošnja četrta TRIM akcija v Ljubljani je bila minulo nedeljo. Na 32 kilometrov dolgo pot okrog Šmarne gore se je podalo več kot 1200 kolesarjev, od tega tudi 61 družin. Med udeleženci akcije smo videli ljudi vseh starosti, od najmlajših do najstarejših, od deklet in žena do fantov in odraslih mož. Najmlajša udeleženka TRIM kolesarjenja okrog Šmarne gore je dopolnila komaj tri leta, medtem ko so si nekateri kolesarji nadeli celo sedmi križ.

Skratka, akcija je v celoti uspela! Vsi udeleženci so prišli na cilj, kar je ob tako množični in pestri udeležbi vsekakor izredno pomembno. Seveda gre pohvala tako nastopajočim, kot marljivim organizatorjem, ki jim je uspelo privabiti na kolesarski izlet precej več kot 1000 ljudi.

Podobnih akcij bo letos na območju Ljubljane še veliko. Telesnokulturni delavci pravijo, da še devet! Prihodnja bo 20. junija na Viču, na programu pa bo spet kolesarjenje.

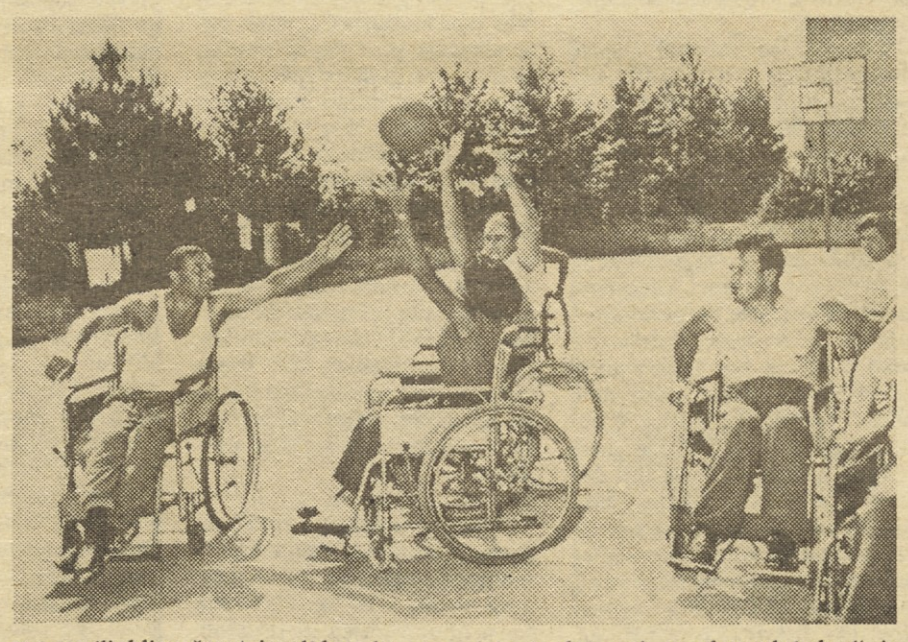

Zelo priljubljen šport invalidov, ki praznujejo te dni svoj „mednarodni dan", je košarka. Slavnostna akademija, na kateri bodo člani invalidskih organizacij SR Slovenije prikazali svojo dejavnost, bo 8. junija v ljubljanski hali Tivoli.

NOVICE, REZULTATI, MNENJA...

Kako podaljšati sezono?

Pot do tega, da bi vse delavce zajeli v organizirane oblike dopusta – kar je tudi cilj, ki so si ga zastavili na kongresu zveze sindikatov Jugoslavije – bo očitno dolga. Podatki namreč kažejo, da letne dopuste zunaj kraja bivanja preživi v Bosni in Hercegovini na Hrvaškem 57 %, na Kosovu 30 %, v Makedoniji pa le kakih 20 %. V delavskih letoviščih z blizu 90.000 ležišči v 70 dneh, kolikor so v glavnem odprti na leto, letuje samo 400.000 delavcev in članov njihovih družin

S sredstvi, ki jih odmerjamo za dopuste, pa bi lahko mnogo bolje gospodarili. S podaljšanjem sezone dopustov bi ustvarili možnost za cenejše letovanje v objektih komercialnega turizma, tako da bi bili v cenah konkurenčni delavskim letoviščem. Vendar tudi te računice kvari ‚toda"; večina delavcev gre namreč na dopust v juliju in avgustu, ker so tedaj pogoji za delo najbolj neugodni, za dopust pa najugodnejši. To je en razlog, drugi je še pomembnejši: delavci želijo oditi na dopust z družino. Šolske počitnice pa so prav v juliju.

MUTA OB DRAVI

IV. trajanski tek

V nedeljo, 30. maja, so mladinci in člani športnega društva Gortine, vasi pri Muti, priredili IV. trajanski tek, spomladansko prireditev, ki jo posvečajo dnevu mladosti. V spomladanskem krosu se je pomerilo blizu 200 tekmovalcev iz Radelj ob Dravi Slovenj Gradca, Raven na Koroškem, Dravograda, Mute in z drugih krajev ter pripadnikov JLA. Med člani je na 6000 m dolgi proti zmagal član Maribora Andrej Vastl.

Popoldne so se pomerili še v vlečenju vrvi, kar 16 ekip pa se je udeležilo turnirja v malem nogometu.

H. J.

Ženske zdravstvenega doma najboljše

Medtem ko se v vseh članskih ligah občinskega sindikalnega namiznoteniškega prvenstva boji še nadaljujejo, je v ženski konkurenci tekmovanje prvega dela že končano. Izredna izenačenost na vrhu opozarja, da bo v nadaljevanju prvenstva boj za prvo mesto izredno oster. To dokazuje vrstni red, saj imajo kar tri ekipe enako število točk, dve pa celo enako razliko v setih.

Za vodečo ekipo sta igrali dr. Aleksandra Turner in Boža Pristovnik. Preostale ekipe so dokaj izenačene in zavzemajo na lestvici pričakovano uvrstitev.

Rezultati 11. kola – članice: Elektro : PKŠ 3:0, KB Maribor : Stavbar 3:1, PTT : Zavarovalnica I 1:3, M. vodovod : ZD Maribor 0:3, Konstruktor : Gradis 0:3, Intes : Zavarovalnica II 3:0.

Lestvica ženske lige: 1. ZD Maribor, 2. Gradis, 3. Zavarovalnica I, 4. KB Maribor, 5. Stavbar, 6. PTT, 7. Inles, 8. Elektro, 9. PKŠ, 10. M. vodovod, 11. Konstruktor, 12. Zavarovalnica II.

D. Z.

Center pred Volno

V prvi skupini TRIM nogometne lige v Mostah je ekipa VP 2480 premagala predstavnike Elektrokovine. Vojaki so zabeležili prvo zmago v letošnjem prvenstvu, nogometaši Elektrokovine pa so izpadli iz boja za najvišjo uvrstitev.

Vrstni red: 1. Center 14, 2. Volna 12, 3. Odpisani 12, 4. Elektrotehna 11, 5. Amigos 10, 6. Vodmat 8, 7. Poljane II 7, 8. Golovec 6, 9. Rekord 5, 10. Poljane I 3, 11. Toplarna (-1) 3, 12. Antena 2, 13. Veterani (-1) 1, 14. VP 2480 (-2) 0 točk.

JESENICE

Obletnica kegljanja

Ob koncu minulega tedna je bil na Jesenicah dvodnevni mednarodni kegljaški turnir v počastitev 25. obletnice tukajšnjega kegljaškega kluba. Med semimi moštvi so se najbolje odrezali domačini, ki so podrli 6027 kegljev. Med posamezniki je bil najuspešnejši tekmovalec Šmid z Jesenic s 1074 podrtimi keglji.

Pomerili pa so se tudi starejši člani Jesenic in Triglava iz Kranja. Znova so zmagali domačini.

STAVKOVNO GIBANJE GRADBINCEV POLETI 1936 (II.)

»Preostalo nam je edino sredstvo — stavka!«

(Spomini Rudija Ganzitija)

Tomo Brejc je bil pred težko nalogo. Vsaka beseda je morala biti pretehtana. Govoriti je moral delavcem o potrebi sindikalne organizacije in boja proti izkoriščanju tako, da ga bodo razumeli in se prepričali, da je to edina pot, pa tudi tako, da ga policija ne bo mogla preganjati; policijski komisar je bil namreč na zborovanju. Tomo Brejc je nalogo mojstrsko izpeljal. Zborovanje je dobro uspelo, policija pa je odšla praznih rok.

Začeli smo dobro organizirano agitacijo med gradbenimi delavci. Ko smo zbirali material za analizo življenjskih razmer gradbenih delavcev, smo agitirali za sindikat in za udeležbo na predvidenem občnem zboru. Ta anketa oziroma analiza nam je bila nujno potrebna, da smo „Delavski zbornici“ dokazali, da so tudi gradbeni delavci proletarci in ne le polkmetje, kakor so trdili, in da žive v izredno težkih ekonomskih razmerah. Z vztrajnim prizadevanjem Leskovška in Brejca nam je bilo omogočeno, da smo se sestajali v prostorih „Osrednjega društva lesnih delavcev Slovenije“. Uporabili smo že leta 1933 odobrena pravila gradbenega sindikata in pripravili občini zbor, ker prvi odbor vse dotlej ni ničesar storil. Zaradi tega sodim, da je bil 15. januarja 1935. leta dejanski ustanovni občni zbor tega sindikata. Na občnem zboru smo bili poleg gradbenih delavcev izvoljeni v odbor komunisti Tomo Brejc, iz Francije izgnani Ignac Tratar, Franc Prhne in jaz. Iz Francije izgnanega Franca Berdajsa in komunista Jožeta Čeboklija smo vključili v odbor nekaj tednov kasneje. Za predsednika odbora smo izvolili Franca Šušteršiča, sicer bolnega, vendar revolucionarnega gradbenega delavca, ki še ni bil kompromitiran. Tajniško mesto je prevzel Tomo Brejc.

Ta sindikalna organizacija je bila takrat ena prvih v Ljubljani, ki jo je vodila KP. Ustanavljanje sindikata gradbenih delavcev pa takrat ni bila lahka naloga. Kljub težkim razmeram, v katerih so takrat gradbeni delavci živeli, se je člansko sprva počasi zbiralo. Nasprotna propaganda, namerno klevetanje razrednih sindikatov, zaviranje režima ter agentov reakcije in podjetij so sprva slabili naše delo.

Treba je bilo delati naglo. Zato smo za konec februarja 1936. leta organizirali veliko zborovanje gradbenih delavcev. Z zborovanjem bi morali doseči čimvečji vpis v sindikat. Vodstvo sindikata bi moralo dobiti od delavcev pooblastilo za sestavo osnutka kolektivne pogodbe, s katero bi izboljšali življenjske razmere. Udeležba je morala biti čimvečja, če smo hoteli da bi kdo sploh upošteval naše predloge.

Agitacije smo dobro pripravili. Večina gradbenih delavcev je bila takrat doma na podeželju in brez dela. Gradbeni delavci so namreč v Ljubljani zelo težko dobili stanovanje, ker je bilo stanovanj malo — zlasti takšnih, ki bi jih delavci lahko plačevali, pa tudi lastniki hiš so se bali, da jim delavci pozimi ne bodo mogli plačevati najemnin.

Ves takratni aktiv je šel na delo. V agitaciji od moža do moža je prehodil vse mesto, nekateri tovariši pa so s kolesi obšli vse vasi v ljubljanski okolici in agitirali za čimvečjo udeležbo na zborovanju, obenem pa razširjali sindikalni list „Delavec“, v katerem je Tomo Brejc priobčil članek o vlogi sindikata.

Agitacija je dobro uspela. Na zborovanje je prišlo nekaj sto gradbenih delavcev. Nekateri so se pripeljali s kolesi desetine kilometrov. Takratne oblasti pa so postale previdnejše. Zborovanje so prepovedale že dva dni pred napovedanim datumom. Toda mi smo agitirali dalje.

Komunisti so se na dan nameravanega zborovanja z aktivom nečlanov pomešali med množico in spontani protesti posameznikov so se razvneli v protestne demonstracije. Te demonstracije so bile tako presenečenje za predstavnike oblasti, da so policaji in agenti demonstrante prosili, naj se razidejo, niso uporabili niti rezervne čete policajev, ki je bila skrita na sodišču.

Čeprav zborovanja ni bilo, smo dosegli velik politični uspeh. Demonstracije velike množice in dejstvo, kako so policaji postali krotki pred odločnim nastopom množice, je vlilo delavcem zaupanje v moč organiziranega nastopa, v enotnost delavcev, v sindikalno organizacijo ter v delavsko stvar. Tega dne je mnogo gradbenih delavcev pristopilo k našemu sindikatu.

TOMO BREJC

Začeli smo s pripravami na drugo zborovanje, ker smo potrebovali pooblastilo delavcev za sestavo osnutka kolektivne pogodbe. Še bolj smo se poglobili v pripravo zborovanja in zagotovili dobro udeležbo. Da nam zborovanje ne bi prepovedali, Toma Brejca nismo prijavili kot govornika, ker je bil pri oblasteh kompromitiran.

Na zborovanju pa sta kljub temu govorila dva komunista, in sicer Franc Leskošek in Ignac Tratar. Delavci so zahtevali, naj govori tudi Tomo Brejc. Pod pritiskom množice je policijski komisar, ki je spremljal zborovanje, končno dovolil, da Brejc spregovori.

Sledila so še druga zborovanja. Gibanje gradbenih delavcev v Ljubljani je močno odjeknilo tudi med gradbenimi delavci v drugih krajih Slovenije. Z našo pomočjo so začeli ustanavljati sindikalne podružnice graditelji proge Šentjanž—Sevnica, gradbeni delavci v Mariboru, na Jesenicah, v Celju, Murski Soboti, v kamnolomu Podpeč in drugje.

Z volonterskim načinom dela svojih nalog nismo več obvladali. Zato smo kot poklicnega tajnika sindikata nastavili Toma Brejca, s skromnimi mesečnimi dohodki. Finančnih sredstev je imel takrat naš sindikat še zelo malo.

V takem ozračju se je naglo bližal prvi maj — praznik revolucionarnih delovnih ljudi. Tudi to praznovanje smo skrbno pripravili. Izdali smo proglas in v njem pozvali gradbene delavce, naj po mnogih letih spet praznujejo 1. maj. Proglas in osebna agitacija sta v celoti uspela. V Ljubljani so po mnogih letih gradbeni delavci spet praznovali 1. maj, to je napravilo nanje velik vtis. Prepričali so se, da je večina gradbenih delavcev enakega mišljenja in začutili so v tej enotnosti moč proletarcev, zlasti ker zaradi praznovanja ni bil nihče preganjan.

Enotnost gradbenih delavcev, ki se je pokazala s tem praznovanjem, je pognala nekaj strahu v kosti tudi podjetjem in oblastem. Do tedaj so predstavniki podjetij in oblasti podcenjujoč naš sindikat, nekako pomilovalno zavračali razgovore oziroma pogajanja za sklenitev kolektivne pogodbe, češ da gospodarska kriza ne dopušča kakršnekoli zvišanja plač. Po tem uspelem praznovanju so pogajanja vzeli resneje, čeprav še niso bili doseženi bistveni uspehi v prid delavcev. V maju se je zvrstilo več pogajanj, toda vsa brez uspeha. Okrog 25. maja so bila pogajanja med podjetniki in zastopniki sindikata dokončno prekinjena.

Preostalo nam je še edino sredstvo — stavka. Tako smo 2. junija 1936. leta ponovno zborovali v domu sindikatov. Zborovanje je bilo še večje od prejšnjih. Govorili so tovariši Leskošek, ki nam je s svojimi bogatimi izkušnjami v sindikalnem in političnem delu vedno in povsod pomagal. Tratar in socialdemokrat Stanko Jurij. Zborovanje je bilo izredno razgibano. Revolucionarno razpoloženje na zborovanju je podžgal tovariš Leskošek z govorom, kakor je to znal samo on.

Policija po navadi ni dovoljevala razprave. Kako je takrat prišlo do nje, ne vem. Razpravljalo je mnogo tovarišev in vsi so podprli tovariša Leskoška. Zborovalci so izglasovali stavko in izvolili stavkovni odbor. Odbor je začel zasedati takoj po zborovanju, za predsednika so izvolili tovariša Pahorja, revolucionarnega gradbenega delavca (med vojno je bil v koncentracijskem taborišču Dachau z dvema sinovoma, vrnil pa se je samo eden od sinov).

Stavkovni odbor je takoj odredil vse potrebno, da naslednje jutro začnemo s stavko. Zjutraj so stavkovne patrulje začele prinašati stavkovnemu odboru poročila o stanju na terenu. V Ljubljani so stavkali vsi gradbeni delavci. Povsod so postavili stavkovne straže z izmenami, ki so stražile ponoči in podnevi, da bi preprečile morebitne poizkuse najemanja stavkokazov ali druge provokacije.

Prav tako je bila 100-odstotna udeležba na gradbišču ceste Šentvid—Jeprca, čeprav je bila tam večina zaposelnih s kmetov (vaška revščina) in so delali šele mesec ni. Stavkati so začeli obenem tudi v Mariboru in Celju ter na celotnem področju tedanjega ljubljanskega okraja. Na gradbišču ceste Šentvid—Jeprca so utrdili sindikalno organizacijo in organizirali stavko Ivan Tomc, ki je bil sicer tovarniški delavec, a po enoletnem zaporu zaradi „komunizma“ ni dobil dela v industriji, in še dva komunista, vendar pa se njunih imen ne spominjam.

Jože Kopitar, ki je po vrnitvi iz Sremske Mitrovice (obsojen je bil na poltretje leto robije zaradi delovanja v KP) delal pri „Zidarski zadrugi“ v Ljubljani, je vodil ptrulje, ki so nadzorovale organizacijo stavke na terenu.

Po 30 mož je na kolesih prevozilo dober del Gorenjske in Dolenjske, nekaj jih je s kolesi prišlo tudi v Celje.

Stavko je uspelo organizirati — toda kako jo izvesti do konca? Večina gradbenih delavcev je bila vso zimo brez dela, mnogo jih je bilo komaj mesec dni zaposlenih, tako da je bila večina v izredno težkih gmotnih razmerah. Ne delati pomeni ne zaslužiti, kako se bo preživela družina? Tudi večina samskih delavcev je bila brez sredstev za preživljanje.

(Nadaljevanje prihodnjič)

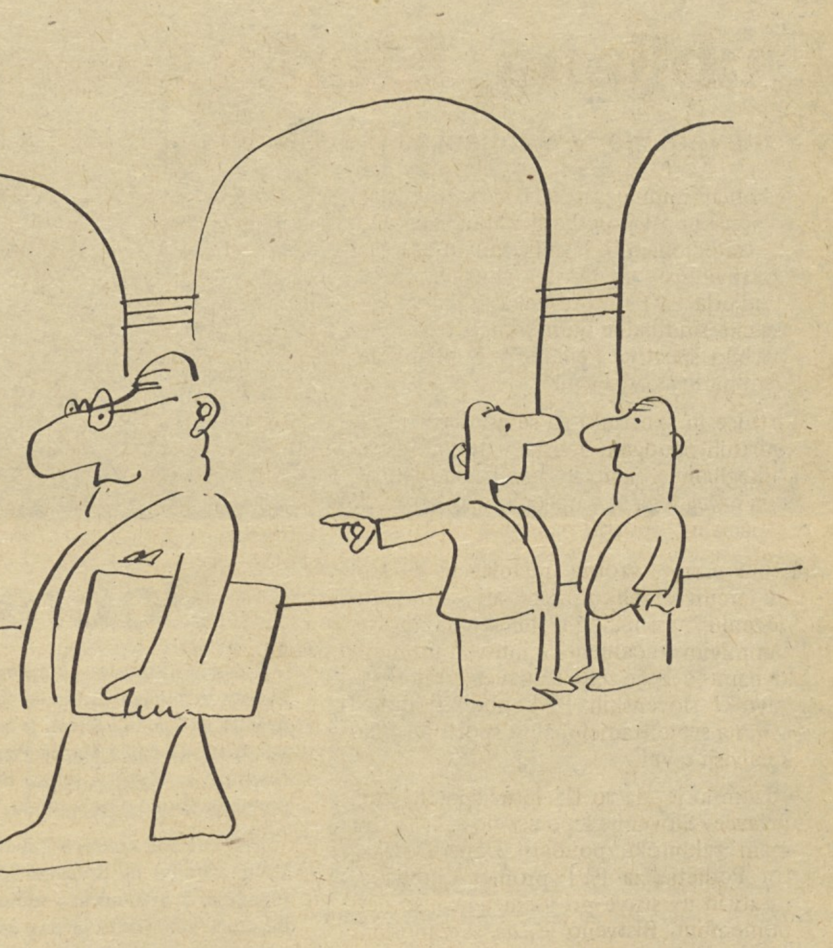

Zaradi njega smo v sporu s sosednjo TOZD: Naša TOZD hoče, da gre v službo k sosednji, sosednja TOZD pa zahteva, da ostane pri nas

Karikatura: A. Novak

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do 10. 6. 1976 na naslov: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici NAGRADNA KRIŽANKA. Nagrade 200, 150 in 100 din.

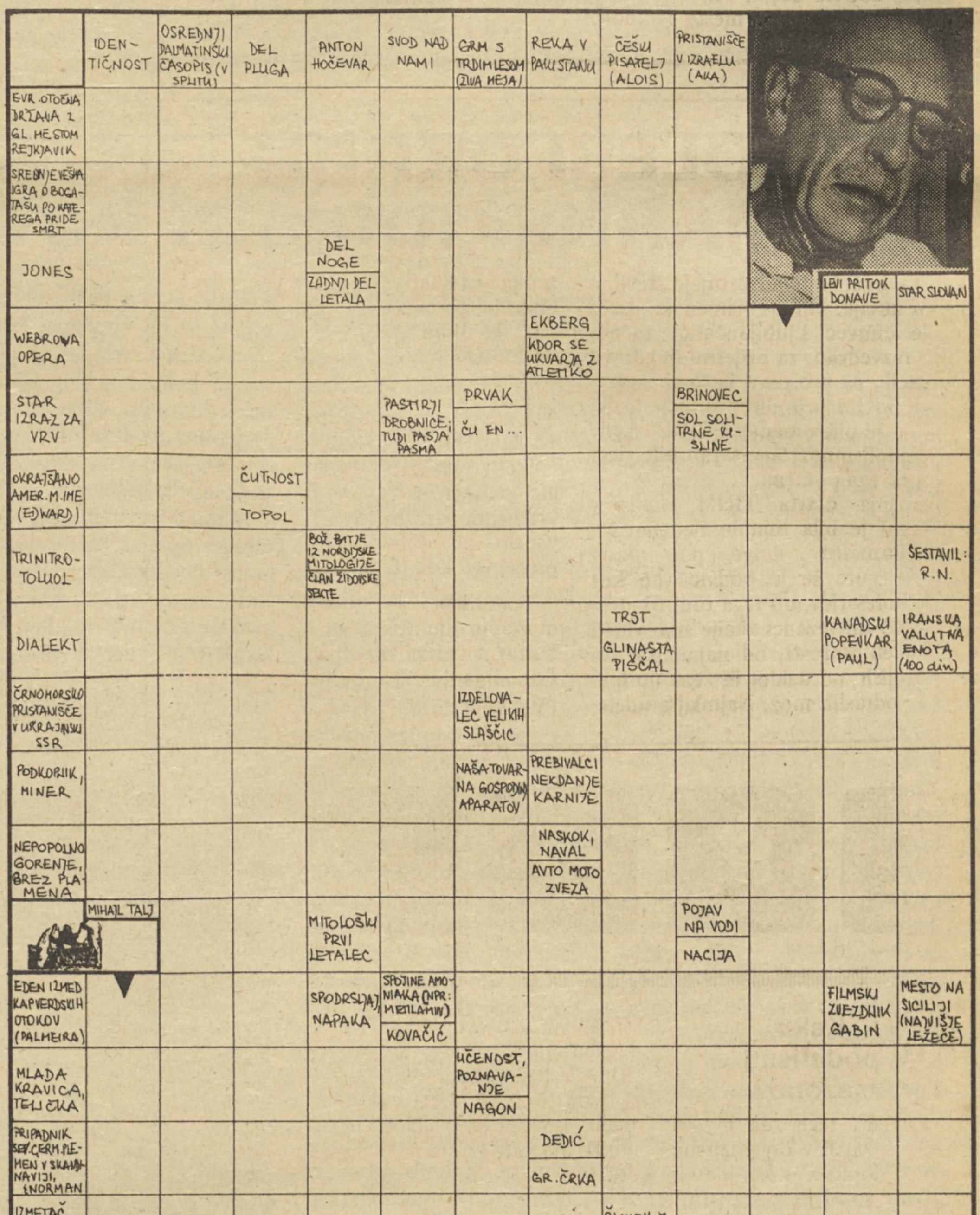

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE:

DLAKOCEPSTVO, RADIOMEHANIK, OBOR, ER, DALI, BOR, UROK, LIN, IRANKA, ILOVA, RATAR, SPA, OV, NOMADI, SODA, STROJARSTVO, RK, TIR, KNAPI, KALAN, PRILIV, AVA, RIN, VI, KEPA, KITAJEC, AKON, EMO, ACA, BANJA, ASIR, ARSENE, TRIKO, LIK, TOK, ANIS, ATA, ELA, KASA.

Izžrebani reševalci iz prejšnje številke: 1. nagrada, 200 din: Vinko Podobnik, Sinja gorica 33, Vrhnika; 2. nagrada, 150 din: Marja Bešter, Roblekovo naselje 11, Radovljica; 3. nagrada, 100 din: Mira Primožič, Na plavžu 11, Železniki.

Nagrade bomo poslali po pošti.

V kulturnem programu so sodelovali tudi učenci osnovne šole Vače.

Po orientacijskem pohodu je bilo obvezno tudi streljanje s pištolo. Za marsikoga mlajših je bilo to prvič.

Pobratenje

Srečanje krajanov krajevnih skupnosti Vače in Tabora iz ljubljanske občine Center, ki je bilo minulo nedeljo na Spodnji Slivni, je bilo prisrčno in slovesno, saj sta predsednika Martin Planinšek za Vače in Boris Uderman za Tabor v imenu obeh krajevnih skupnosti podpisala listino o pobratenju.

Več kot 500 krajanov Tabora je to nedeljo prišlo na Vače oziroma na Spodnjo Slivno. Le malo se jih je pripeljalo z avtobusom; večina – rezervne starešine, mladinci, pripadniki civilne zaščite ter člani delovnih organizacij so velik del poti opravili peš. Rezervni oficirji so imeli obvezen orientacijski pohod, drugi pa so hodili po isti poti in s podobno nalogo. Iz Moravč do Spodnje Slivne je po približno 15 kilometrov dolgi poti prišla na Spodnjo Slivno večina udeležencev srečanja. Za krajane in tabornike pa so posebej markirali trim stezo.

Na Spodnji Slivni so domačini gostom pripravili topel sprejem. V kulturnem programu so sodelovali Ljubljančani in domačini. Po „obveznem" partizanskem golažu je ljudsko rajanje trajalo še dolgo v večer.

Srečanje na Vačah pa ni bilo le zabava in rekreacija za Ljubljančane, ampak temelj prihodnjega sodelovanja obeh krajevnih skupnosti v medsebojni pomoči in številnih drugih oblikah sodelovanja.

A. AGNIČ

Partizanski golaž in svež zrak sta Ljubljančane spravila v dobro voljo

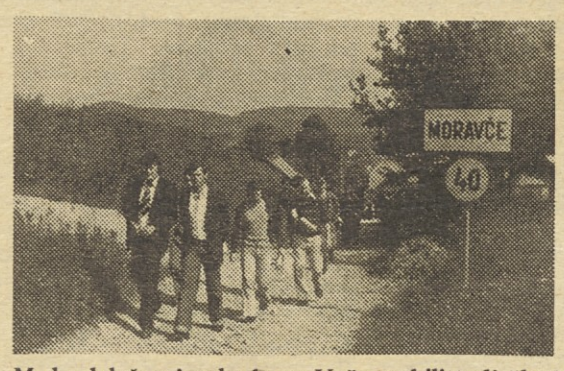

Med udeleženci pohoda na Vače so bili tudi člani kolektiva Kartonažne tovarne Ljubljana

Neverjetno, toda moderna glasba je pritegnil tudi najstarejše krajena Vač.

Med mojstri kovinskih konstrukcij

Naše podjetje, „Kovinarska", je nastalo že pred 21 leti. Osem pogumnih mož je takrat podpisalo pogodbo o ustanovitvi podjetja, danes nas je že šeststo. Podjetje so ustanovili možje, ki so vedeli, kaj je železo in kaj je jeklo, kako se da iz njega izvabljati vse tisto, kar ljudje potrebujejo. Danes pa ni med nami le spretnih delavcev, izurjenih rok, med nami je devet diplomiranih inženirjev, več diplomiranih ekonomistov, petnajst strokovnjakov z višjo strokovno izobrazbo, štirideset tehnikov. Med nami je vse več fantov in mož, ki so visokokvalificirani in kvalificirani.

Prvo, kar smo v Kovinarski začeli izdelovati, so bile jeklene konstrukcije, rezervoarji in najrazličnejša manj zamotana oprema, ki so jo naročale ladjedelnice. Z vestnim delom in z nenehnim posodabljanjem tehnologije smo se hitro razvili in postali ob Metalni iz Maribora največje podjetje, ki uspešno izdeluje najzahtevnejše jeklene konstrukcije. Nadaljnji korak v razvoju in v še večji natančnosti pri delu je prineslo tesno sodelovanje s tvrdko Wibau iz ZR Nemčije, ki izdeluje opremo za asfaltne baze. Hitro smo osvojili tehnologijo za postavljanje takšnih objektov. Zasluga za to gre predvsem našim ključavničarjem, varilcem in drugim strokovnjakom. Za nami je že 31 asfaltnih baz, 24 smo jih zgradili v domovini. Eno od baz smo postavili tudi v Afriki. Pomembno je, da je delež uvoženega materiala pri montiranju takšnih baz vse manjši in so celotne asfaltne baze že skoraj v celoti plod našega dela. V asfaltnih bazah, ki smo jih postavili, je možno vsako uro pripraviti od 60 do 160 ton asfaltne mešanice, če pa je potreba večja, lahko zmogljivost še povečamo.

Da bi zadostili vsem potrebam, ki jih imajo asfalterji, smo izdelali asfaltne baze v več inačicah. Asfaltne baze, ki jih gradimo po svetu in doma, so bodisi stabilne, bodisi mobilne, upravljati jih je možno ročno ali pa so popolnoma avtomatizirane. Mešanice, ki prihajajo iz naših baz, po kvaliteti ustrezajo vsem svetovnim kriterijem. Tudi glede rokov izdelave in montaže ter po razvejanosti mreže servisnih dejavnosti in možnosti dobave rezervnih delov smo na svetovni ravni.

Drugi pomembnejši izdelek so kotli za liti asfalt. V njih je možno pripraviti hkrati od osem do deset ton asfalta. Te kotle montiramo na vozila-prekucnike, ki imajo nosilnost od dvanajst do petnajst ton. V kotlih se asfalt ne kuha, marveč se po posebnem sistemu ogreva in meša, tako da se pravzaprav pripravlja med vožnjo in se ne more strditi.

Seveda pa se ne ukvarjamo le s proizvodi, ki so namenjeni asfalterjem. Med pomembnejše izdelke uvrščamo tudi silose za skladiščenje žit, živinske krme in nekaterih lahko tekočih proizvodov, ki jih uporablja živilska industrija. Silose izdelujemo iz profiliranega jekla, sestavljeni so po sistemu celic. Velikost silosov je poljubna. Največji silos, ki smo ga doslej zmontirali, varno hrani kar dvajset tisoč ton. Naši silosi so ceneni, zaradi domiselne in dorečene konstrukcije pa jih je možno zgraditi v zelo kratkem času. Silosi so opremljeni z vso potrebno opremo za polnjenje in praznjenje.

Mimo teh velikih proizvodov se vse bolj uveljavljamo z izdelovanjem opreme za kemijsko, prehrambeno, naftno in papirno industrijo. Izdelujemo predvsem različne mešalne naprave, reaktorje, seperatorje, rezervoarje za visoke tlake za različne medije, med drugim tudi za pline v tekočem stanju, avtoklave in drugo. Enostavnejši del te proizvodnje so navadni rezervoarji. Kot polproizvod so se uveljavile podnice vseh oblik do premera 4000 milimetrov, narejene iz pločevine do 22 milimetrov. Da vse to lahko izdelamo po najsodobnejših zahtevah tako glede kvalitete kot oblike, imamo svojo galvanizacijo. Tu nanašamo na posebne valje tudi baker. Tako obdelane valje uporabljata predvsem papirna in tekstilna industrija.

Naša „Kovinarska" se vse bolj uveljavlja na tujih trgih. Omenili smo že, da smo se z asfaltnimi bazami pojavili po Evropi in Afriki. Naša pota pa vodijo k povečanju izvoza baz predvsem v socialistične države in v države v razvoju.

Da bi lahko sledili svetovni tehnologiji in še povečali konkurenčnost na vseh trgih, se povezujemo z različnimi sorodnimi organizacijami v Sloveniji in v drugih republikah, vključujemo pa se v skupnost slovenskih železarn.

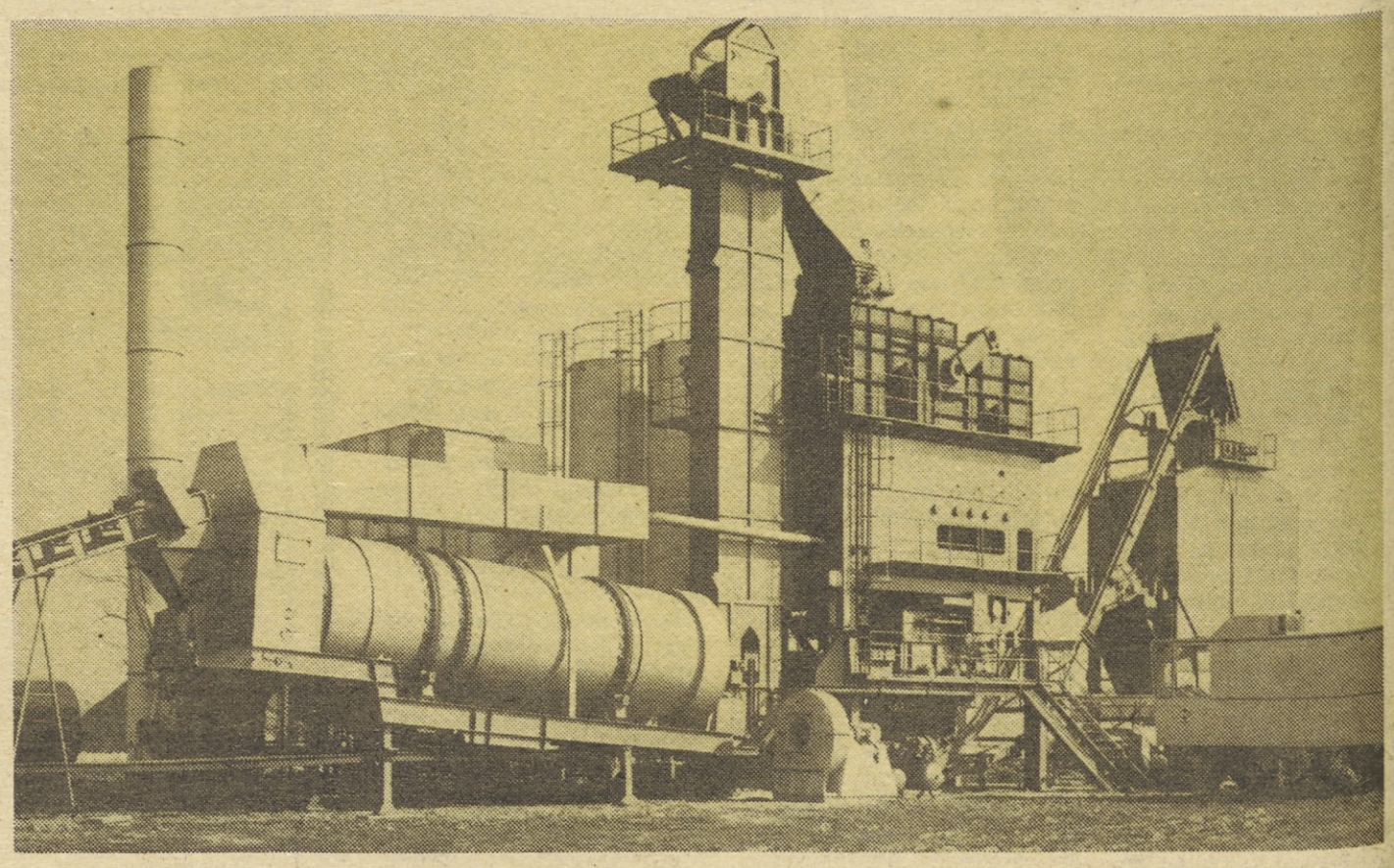

DE

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. Izdaja ČZP Delavska enotnost. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. leta. List urejajo: ANDREJ AGNIČ, VOJKO ČERNELČ (glavni urednik in direktor), SONJA GAŠPERŠIČ, MILAN GOVEKAR, MARJAN HORVAT, RAFAEL LINDIČ (tehnični urednik), BORIS RUGELJ, BOJAN SAMARIN (odgovorni urednik), JANEZ SEVER, IGO TRATNIK, ANDREJ ULAGA, IVO VIRNIK in JANEZ VOLJČ. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313/VI; naročninski oddelek tel.: 310-033, int. 278; uredništvo, tel.: 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033; komerciala: Ljubljana, Tavčarjeva 5, tel.: 312-691. Račun pri SDK Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-121100. Posamezna številka stane 3,00 din, letna naročnina je 150,00 din. Rokopisov ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini. Tisk »Ljudska pravica«, Ljubljana.

PODELITEV ZLATEGA ODLIČJA SINDIKATOV SLOVENIJE

Zlati znak sindikatov Slovenije je prejelo 10 organizacij in 49 dolgoletnih sindikalnih delavcev

Na podlagi določil statutarnega dogovora o organiziranosti in delovanju sindikatov in zveze sindikatov v SR Sloveniji ter določil pravilnika republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije o podeljevanju zlatega znaka sindikatov Slovenije je odbor za podelitev zlatega znaka sindikatov Slovenije na svoji seji 14. maja 1976 sprejel tale

s k l e p
o podelitvi zlatega znaka sindikatov
Slovenije v letu 1976.

1.

Zlati znak sindikatov Slovenije prejme v letu 1976 deset sindikalnih organizacij in devetinštirideset sindikalnih delavcev.

2.

Za večletno vzorno in učinkovito delovanje pri uresničevanju interesov članstva prejmejo znak tele sindikalne organizacije:

Osnovna organizacija sindikata „MOTVOZ IN PLATNO", Grosuplje

450 članov osnovne organizacije sindikata „Motvoz in platno", ki je samoupravno organizirana kot enovita organizacija združenega dela, sicer deluje v 21 sindikalnih skupinah, ki imajo svoje delegate v izvršnem odboru. Skupine štejejo od 11 do 25 članov in so organizirane tako, da ima res sleherni delavec – član možnost, da aktivno sodeluje v sindikalnem delu.

Organizacija združenega dela „Motvoz in platno" Grosuplje je najstarejša tovarna v občini Grosuplje. Razvila se je iz v letu 1919 skromne vrvarne in se kasneje širila z dograditvijo novih proizvodnih oddelkov. Značilno je, da so zaposlovali naprednejše delavce iz Grosupljega in njegove bližnje okolice. Delavci iz tovarne so množično odšli v partizane in oktobra 1941 vstopili v novoustanovljeno Grosupeljsko četo, preostali pa so imeli v tovarni lastno organizacijo OF in v njej aktivno delovali. Petinštirideset delavcev te tovarne je med žrtvami okupatorjev.

Tovarna je bila med tem časom dvakrat bombardirana, zato so po osvoboditvi preživeli delavci takoj na lastno pobudo pričeli obnavljati poškodovano zgradbo in stroje, čeprav je bilo sklenjeno, da bo tovarna opuščena zaradi slabih izgledov in možnosti za nadaljnje delo v pogojih velikih potreb odstranjevanja vojnih posledic in obnove. Delavci so vztrajali in uspeli. Zgradbe so pokrili, očistili stroje in pričeli z delom. Do leta 1948 so vse delo opravljali v glavnem udarniško. Leta 1948 so se priključili tovarni Induplati Jarše, ponovno so se leta 1951 osamosvojili in začeli proizvajati spet pod imenom „Motvoz in platno" Grosuplje.

Leta 1950 so 17. septembra izvolili svoj delavski svet. Nove samoupravne odnose so začeli izkazovati s težnjami po ekonomičnejšem poslovanju in po modernizaciji in razširitvi proizvodnje. Leta 1960 so nemajhen del osebnih dohodkov in ustvarjenega dohodka namenili za to. Tako so ravnali še večkrat in si s tem ustvarili solidno gospodarsko osnovo.

Delovanje osnovne organizacije sindikata je usmerjeno na vsa področja, ki zadevajo interese delavcev v delovni organizaciji in širši družbi. Ob določanju oblike samoupravne organiziranosti je sindikalna organizacija neposredno sodelovala. Pri tem si je zlasti prizadevala, da delavci čimbolj neposredno odločajo o najvažnejših vprašanjih, kot so npr.: letni plani in razvojni načrti, zaključni računi, delitev dohodka in osebnih dohodkov itn.

Sindikalna organizacija redno sodeluje tudi z delegacijo za zbor združenega dela občinske skupščine in z delegacijo za skupščine samoupravnih interesnih skupnosti. Nenehno skrbi za ustvarjanje delegatskih povezav med sindikalnim članstvom in poverjeniki v izvršnem odboru ter delegati v drugih sindikalnih telesih. Spoprijemajo se torej z neposrednimi vprašanji delovanja delegatskega samoupravnega sistema in jih pomagajo razreševati. Sindikat se je aktivno vključil tudi v stabilizacijska prizadevanja v delovni organizaciji.

Na področju urejevanja delovnih in življenjskih razmer je sindikat v „Motvozu in platnu" požel največ uspeha pri ukinjanju nočnega dela za ženske, urejevanju družbene prehrane, preventivnem zdravstvenem varstvu delavcev, organiziranju letovanja za delavce, množični rekreaciji, nabavi ozimnice, skrbi za upokojence itn.

Na pobudo osnovne organizacije sindikata je začel izhajati redni interni „Obveščevalec", prek katerega se delavci tekoče obveščajo o vsebini samoupravnih odločitev, katere bi naj sprejeli, in tudi o delu sindikalne in drugih družbenopolitičnih organizacij v delovni organizaciji.

Osnovne organizacije sindikata Tovarne glinice in aluminija „Boris Kidrič", Kidričevo

V petih osnovnih organizacijah sindikata TGA Kidričevo je organizirano 1974 članov sindikata. Znotraj teh organizacij deluje že nekaj let 46 sindikalnih skupin, ki se organizacijsko prekrivajo s samoupravnimi delovnimi skupinami. Vse osnovne organizacije se povezujejo tudi v svoji konferenci na ravni delovne organizacije, kar omogoča uskladeno in enotno delovanje sindikata v Kidričevem.

Sindikalna organizacija v Kidričevem je že ves čas najmočnejša politična organizacija delavcev v ptujski občini in je zelo vplivala na politična dogajanja v njej in na spreminjanje življenjskih razmer na nerazvitem haloškem območju. Hkrati so se spreminjali tudi notranji odnosi v kolektivu in ustvarjala zavest o družbenem značaju dela in njegovih rezultatov, ki jih dosegajo delavci v Kidričevem.

Po sprejetju delavskih ustavnih dopolnil je sindikat v TGA Kidričevo neposredno usmerjal akcijo za ustanovitev TOZD v skladu z ustavo. Razprava o ustanovitvi 4 TOZD in delovne skupnosti skupnih služb je potekala med delavci v vseh sindikalnih oziroma delovnih skupinah in je omogočila resnično politično mobilizacijo delavcev in njihovo zavestno odločitev za novo samoupravno organiziranost.

Ustanovitev sindikalnih skupin je omogočila, da je samoupravljanje zaživelo ne le v normah, temveč tudi dejansko v vsakodnevni praksi. Delegatski sistem, ki sloni na neposredni povezavi delegatov z delavci v sindikalnih oziroma delovnih skupinah, predstavlja podlago za odločanje v samoupravnih organih in organih sindikata, obenem pa omogoča tudi sprotno in učinkovito obveščanje delavcev.

Tudi na področju usmerjanja proizvodnje, planiranja in gospodarjenja sindikalna organizacija ni pasivni soudeleženec, temveč neposredno in tvorno sodeluje pri nastajanju osnutkov samoupravnih dokumentov, vodi in usmerja razpravo o njih med delavci in spremlja njihovo uresničevanje.

Na pobudo sindikata je bila v Kidričevem izdelana socialna karta za slehernega člana kolektiva. Ta socialna karta daje točen pregled dohodkov delavcev TGA in dohodkov drugih družinskih članov. Takšna socialna karta je podlaga za ugotavljanje upravičenosti delavcev do socialne pomoči. Izdelali so prioritetno listo za dodeljevanje stanovanj ter kreditiranje stanovanjske gradnje, prek katere sindikat neposredno vpliva na reševanje stanovanjskih problemov.

Sindikat si je prizadeval tudi za organiziranje preventivne zdravstvene rekreacije za vse delavce, ki delajo na težkih delovnih mestih in v težkih delovnih razmerah. Pripravili so med drugim tudi program rehabilitacije delovnih invalidov in njihovega zaposlovanja.

Sindikat v TGA posveča precejšnjo pozornost tudi šolstvu in otroškemu varstvu. Sindikalna organizacija neposredno sodeluje pri pripravljanju programov za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito in skrbi za financiranje teh dejavnosti.

Družbenopolitično izobraževanje za delegate v samoupravnih organih in sindikalne funkcionarje je tudi ena od stalnih nalog, ki jih uresničujejo sindikalne organizacije v Kidričevem, s čimer delavce usposabljajo za opravljanje njihovih samoupravnih in drugih družbenih funkcij.

Osnovne organizacije sindikata „Planika", Kranj

2715 članov sindikata iz Planike se organizacijsko povezuje v desetih osnovnih organizacijah sindikata, ki delujejo na ravni posameznih TOZD, s tem da v TOZD Tovarne obutve Kranj deluje pet osnovnih organizacij sindikata. Delavci so organizirani tudi v 75 sindikalnih skupinah, ki predstavljajo notranjo obliko delovanja posameznih osnovnih organizacij sindikata, iz teh skupin pa izvirajo tudi poverjeniki, ki delujejo v vseh desetih izvršnih odborih. Vse osnovne organizacije sindikata se medsebojno povezujejo v sindikalno konferenco, ki deluje na ravni delovne organizacije.

Sindikalne organizacije v Planiki so ves čas delovale ob tesnem sodelovanju z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami zlasti pri uresničevanju skupnih akcij. Razvijale so samoupravljanje in se vanj tudi neposredno vključevale. Delo sindikata je bilo v zadnjih letih uspešno zlasti v akciji za organiziranje TOZD na ustavni podlagi, v vodenju predkandidacijskih in kandidacijskih postopkov za volitve delegatov v samoupravne organe in v delegacije za skupščine družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti, pri razvijanju in utrjevanju delovanja samoupravne delavske kontrole, ob oblikovanju samoupravnih odnosov v normativnih aktih oz. v sporazumih, skrbi za obveščanje delavcev itd.

Delo sindikalne organizacije pa ni bilo usmerjeno le na tako imenovana politična in samoupravna vprašanja oz. v sodelovanje pri sprejemanju političnih oz. samoupravnih odločitev. V veliki meri se je sindikat v Planiki soprijel z neposrednimi življenjskimi vprašanji delavcev, z urejanjem delovnih razmer, organiziral je rekreacijsko dejavnost, spodbujal delavce za udeležbo na kulturnih prireditvah, jim pomagal nabavljati ozimnico itd. Sindikat je dosegel, da imajo delavci kranjske Planike svojo obratno in zobno ambulanto. Sindikalne organizacije v Planiki organizirajo letovanja za zdravstveno in socialno šibke delavce, katerim dodeljujejo tudi socialno pomoč. Pri urejanju stanovanjskih vprašanj je sindikalna organizacija uveljavila takšno politiko, ki omogoča delavcem, da čim hitreje rešujejo ta vprašanja.

Osnovne organizacije sindikata „TEKSTILINDUS", Kranj

Delavci „Tekstilindusa" so organizirani v pet osnovnih organizacij sindikata, te pa se združujejo v sindikalno konferenco na ravni delovne organizacije. Sedanje osnovne organizacije sindikata, ki delujejo na ravni TOZD, so bile ustanovljene v začetku leta 1974. Od 2416 delavcev, članov sindikata, jih 94 opravlja delegatske funkcije v sindikalnih organih, 490 v samoupravnih organih TOZD in delovne organizacije, 125 v delegacijah za zbor združenega dela in skupščine samoupravnih interesnih skupnosti.

Sindikalna organizacija je bila od uvedbe samoupravljanja, zlasti pa ob

POROČILO

odbora za podelitev zlatega znaka sindikatov Slovenije v letu 1976

Odbor za podelitev zlatega znaka sindikatov Slovenije pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije je na javni razglas prejel letos skupno 96 predlogov za podelitev zlatega znaka sindikatov Slovenije.

Odbor je prejel 12 predlogov za podelitev znaka sindikalnim organizacijam. Med drugim je osem občinskih svetov zveze sindikatov oziroma njihovih pristojnih organov predlagalo, naj se zlati znak podeli:

– v sedmih primerih vsem osnovnim organizacijam sindikata, ki delujejo v določeni organizaciji združenega dela;

– v štirih primerih posamezni osnovni organizaciji sindikata, eno med njimi so izbrali izmed osnovnih organizacij večje organizacije združenega dela;

– v enem primeru konferenci, v katero se povezujejo osnovne organizacije sindikata v večji organizaciji združenega dela.

Vsi predlagani delujejo v gospodarstvu.

Odbor je prejel tudi 84 predlogov, naj podeli zlati znak sindikalnim delavcem, ki so delovali ali pa še delujejo na različnih območjih Slovenije.

Odbor ugotavlja, da so osnovne organizacije sindikata in občinski ter republiški organi sindikatov in zveze sindikatov izbirali svoje predloge večinoma zelo premišljeno in odgovorno.

Glede na to izbira seveda ni bila enostavna, čeprav je republiški svet Zveze sindikatov Slovenije letos ponovno sklenil, da lahko dobi zlati znak več odlikovancev, kot je to sicer predvideno. Odbor je to pobudo republiškega sveta tudi sprejel. Tako stališče namreč omogoča, da bodo to visoko odličje slovenskih sindikatov, ki je bilo uvedeno šele pred dvema letoma, dobili najzaslužnejši aktivisti revolucionarnega ddelavskega gibanja.

Odbor se je odločil, da podeli deset zlatih znakov sindikatov Slovenije, namenjenih sindikalnim organizacijam. Izbral je sindikalne organizacije iz sedmih občin, in to vse štiri predlagane posamične osnovne organizacije sindikata, po en zlati znak pa je dodelil tudi 61 osnovnim organizacijam, ki delujejo v šestih organizacijah združenega dela.

Člani odlikovanih osnovnih organizacij sindikata delajo v različnih gospodarskih panogah: v črni in barvni metalurgiji, v kovinski, elektro, tekstilni in čevljarski industriji ter v kmetijstvu, v eni od njih pa so organizirani delavci in učenci pri zasebnih delodajalcih.

Odbor je mimo tega izbral še 49 sindikalnih delavcev, med njimi pet žensk, dvaindvajset kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev, deset aktivistov revolucionarnega delavskega in sindikalnega gibanja iz obdobja pred 2. svetovno vojno in petindvajset takih, ki so se v to gibanje vključili med narodnoosvobodilnim bojem.

Odlikovanci so iz šestindvajsetih občin, večina odlikovancev iz Ljubljane pa je začela svojo pot sindikalnega aktivista na drugih območjih ter dober del svojega dela tudi vložila v razvoj revolucionarnega gibanja na različnih območjih Slovenije.

Odbor za podelitev zlatega znaka sindikatov Slovenije je svoje delo v zvezi z letošnjo podelitvijo zlatih znakov opravil na več sejah, z vsemi odločitvami pa smo soglašali vsi člani. Seveda smo svojo nalogo lahko opravili le ob sodelovanju organizacij in organov sindikatov in Zveze sindikatov Slovenije.

Za odbor za podelitev zlatih znakov sindikatov Slovenije
Predsednik
BRANKO BABIČ

sprejemanju sedanje samoupravne organiziranosti, ki je usklajena z ustavo, aktiven dejavnik, prek katerega so delavci neposredno vplivali na vsebino svojih samoupravnih norm in način njihovega uresničevanja.

Sindikalna organizacija je posvetila veliko pozornost urejanju življenjskih in delovnih razmer delavcev in zlasti delavk. Pri tem je uspela, da se je nočno delo žensk zmanjšalo za 90 %. Sedaj dela v nočni izmeni le še 100 delavk, medtem ko je bilo nočno delo za delavce mlajše od 18 let, leta 1974 ukinjeno.

Stanovanjska vprašanja delavcev se v Tekstilindusu rešujejo ob neposrednem sodelovanju sindikata. Doslej je dobilo najemna stanovanja več kot 450 delavcev, 94 delavcev pa kredite za nakup stanovanj. Imajo dom za samske delavce hotelskega tipa, v katerem je 271 postelj, kredite za individualno stanovanjsko gradnjo pa je prejelo še 450 delavcev, članov kolektiva. Imajo tudi tri počitniške domove v Novigradu, Bohinju in na Krvavcu s skupno 725 posteljami. Zelo dobro so uredili družbeno prehrano, saj imajo tri restavracije, v katerih prejema topli obrok vseh 2400 delavcev.

Sindikalna organizacija pomaga socialno šibkim delavcem tako, da jim daje finančno pomoč za nakup ozimnice in omogoča letovanje na stroške sindikalne organizacije vsako petdesetim delavcem. Delavci z nizkimi dohodki imajo tudi prednost pri dodeljevanju najemnih stanovanj, v letu 1975 jim je bilo dodeljeno 28 stanovanj.

Sindikalna organizacija je neposredno sodelovala pri reševanju številnih problemov, ki so se pojavljali v delovni organizaciji in s tem preprečevala morebitne spore. Člani sindikata se zavedajo, da sta uspešnost podjetja in nadaljnji razvoj odvisna od njih samih in rezultatov njihovega dela.

Osnovna organizacija sindikata tovarne vijakov „Plamen", Kropa

Osnovno organizacijo, ki šteje 529 članov, tvorijo člani sedemnajstih sindikalnih skupin. Ima svoj izvršni odbor, v katerega so iz vseh skupin izvolili svojega delegata. V organizaciji deluje tudi aktiv stoštiriinštirideset mladih delavcev.

Sindikalna podružnica tovarne vijakov Plamen, Kropa oz. sedanja osnovna organizacija sindikata ima dolgoletno revolucionarno delavsko tradicijo. Delavci v Plamenu Kropa pojmujejo sindikat kot lastno razredno organizacijo, zato je tudi tako močno zakoreninjena in ima pomembno politično vlogo v samem kraju Kropa. Ves čas je bila sindikalna organizacija med pomembnejšimi v občini Radovljica in je v njej dostikrat dajala razredni poudarek vsemu sindikalnemu delovanju.

Sindikalna organizacija v tovarni Plamen Kropa se je odločno lotila reorganizacije tovarne po ustavnih načelih in v zahtevnem toda dosledno izpeljanem postopku izvedla vse potrebno. Tako so brez zamude sprejemali vse samoupravne akte, se integrirali v SOZD Slovenske železarne, uveljavili delovne skupine kot temeljne enote odločanja in tudi prevzeli pobudo za reševanje kadrovskih problemov, značilnih za manjši kraj.

Dosledna reorganizacija sindikata po 8. kongresu ZSS in temeljito izpeljan delegatski sistem v sami osnovni organizaciji sindikata sta dala spodbudo tudi občinskemu odboru sindikata delavcev kovinske industrije, kakor tudi občinskemu svetu, saj so delegati te osnovne organizacije sindikata praviloma najbolj kritični do svojega dela in do dela drugih.

Močan poudarek dajejo že po tradiciji socialni politiki in kulturnemu delu. Poleg udeležbe v vseh športnih rekreativnih in kulturnih akcijah v občini ali v okviru slovenskih železarn, so tudi sami prireditelji in organizatorji vrste kulturnih in športnih srečanj med delavci sosednjih temeljnih in drugih organizacij združenega dela. Neposredno sodelujejo tako z zvezo komunistov kot tudi z organi samoupravljanja.

Znana je akcija te sindikalne organizacije v letu 1972 pod geslom „80 ur za 80 let maršala Tita", saj je bil to prvi neposredni odziv delavcev na stabilizacijsko usmeritev. Ta akcija, ki so jo sami dosledno izvedli, jih je spodbudila k še enotnejši organizirani sindikalni dejavnosti.

Značilne za osnovno organizacijo sindikata tovarne PLAMEN Kropa so dolgoletna revolucionarna tradicija, ki pogojuje njihovo zavest, da je sindikalna organizacija temelj njihove razredne organiziranosti, velika kritičnost in presoja s stališča dejanskih interesov delavcev, organizirana sindikalna pobuda za stabilizacijsko ponašanje, vsakoletno sprejemanje letnih delovnih načrtov po sindikalnih skupinah in njihovo stalno preverjanje in obravnavanje na letni skupščini, nepretrgano delovanje v občinskih organih sindikata in zveze sindikatov, razvita športna in rekreativna dejavnost, uveljavljeno neposredno medsebojno obveščanje, čvrsto sodelovanje med samoupravnimi organi in vsemi družbenopolitičnimi organizacijami ter številne pobude družbenih akcij v krajevni skupnosti.

Osnovna organizacija sindikata delavcev in učencev pri zasebnih delodajalcih v občini Maribor, Maribor

Leta 1971 je bila ustanovljena osnovna organizacija sindikata delavcev in učencev pri zasebnih delodajalcih občine Maribor. Kljub težkim pogojem dela (dislociranost) se je v dokaj kratkem roku okrepila in pričela delovati kot pomemben politični činitelj v zasebni obrti.

Organizacija ima sedaj 630 članov v primerjavi s 1857 zaposlenimi. Upoštevaje dejstvo, da so delavci in učenci raztreseni v 597 obrtnih delavnicah v občini, zaradi česar jih je težk povezati v organizirano celoto, je to lep uspeh te organizacije, pa tudi njenega izvršnega odbora. Ob tej ugotovitvi tudi ni mogoče prezreti dejstva, da se je v zadnjih petih letih zaposlilo na drugih področjih 1200 delavcev, ali drugače povedano: člani te sindikalne organizacije so se v tem času pravzaprav popolnoma zamenjali.

Kljub temu se je ta osnovna organizacija sindikata vključila s svojo dejavnostjo v vse tisto, kar je neposredno zadevalo njene člane. Aktivno je sodelovala pri oblikovanju in sprejemu kolektivne pogodbe z zasebnimi delodajalci v letu 1972 pa tudi pri vseh njenih kasnejših spremembah in dopolnitvah.

Posebne uspehe so člani organizacije dosegli pri reševanju svojih stanovanjskih potreb. Rešili so stanovanjsko vprašanje enajstim delavcem, uspešno pa zbirajo sredstva za nadaljnje zadovoljevanje teh svojih potreb.

Osnovna organizacija je bila v letu 1973 pobudnik za ustanovitev sklada za dopolnilno izobraževanje delavcev iz zasebnega sektorja. Do sedaj je že 14 delavcem pokrila stroške dopolnilnega izobraževanja. V tem času so za to zbrali od zasebnikov prek 800.000 din. Osnovna organizacija sindikata je od svoje ustanovitve obravnavala in reševala več kot dvesto delovnih sporov in tudi tako nudila delavcem potrebn pomoč ter podporo.

V petih letih svojega obstoja je osnovna organizacija sindikata delavcev pri zasebnih delodajalcih občine Maribor dosegla lepe uspehe. V primerjavi s podobnimi organizacijami drugod je povezala dokajšen del teh delavcev, ki so bili pred tem ne le neorganizirani, ampak tudi odmaknjeni od družbenopolitičnega delovanja. Člani te organizacije oblikujejo na področju zasebnega sektorja začetna jedra samoupravnih odnosov, denimo, ob zadovoljevanju svojih stanovanjskih potreb, na področju dopolnilnega izobraževanja ob delu, na področju socialne politike in podobno.

Osnovne organizacije sindikata Mariborske tekstilne tovarne MTT, Maribor

V MTT je 4526 delavcev, ki so vsi včlanjeni v sindikat. V njej deluje 14 osnovnih organizacij sindikata, med seboj povezanih v sindikalni konferenci, ki šteje 62 delegatov. V vseh osnovnih organizacijah sindikata aktivno deluje 101 sindikalna skupina.

V sindikatu MTT je že pred vojno delovalo več znanih revolucionarjev. Takoj po osvoboditvi so delavci MTT sami začeli obnavljati delno porušene tovarne. Sindikalna organizacija je bila takrat na čelu prizadevanj za čimprejšen začetek proizvodnje, pri čemer so delavci opravili nešteto udarniških ur in zabeležili veliko delovnih uspehov. Že 29. februarja 1950 je bil v takratni predilnici in tkalnici, sedanja delovna organizacija „Tabor", ustanovljen prvi delavski svet podjetja.

Sindikat v MTT je bil ves čas nosilec prizadevanj za razvoj samoupravnih odnosov v kolektivu. Ta razvoj je bil dinamičen in zaradi tega je bil kolektiv tudi uspešen.

Zavoljo razmer v tekstilni industriji se je sindikalna organizacija v MTT ves čas temeljito posvečala življenjskim in delovnim problemom svojega članstva. Od leta 1950, ko je sindikat sprožil zahtevo za gradnjo stanovanj, so delavci MTT dobili 1317 novih stanovanj, obnovljeno pa je bilo 400 stanovanj, ki so bila poškodovana med vojno.

Veliko problemov se je porajalo ob veliki rasti delovne organizacije po vojni, pritegovanju delavcev s podeželja, pomanjkanju strokovnjakov, neurejenih delovnih razmerah, neurejeni družbeni prehrani itd. Vse to so uspešno reševali in premagovali in so danes v tem pogledu med najboljšimi v občini.

Sindikat se je zavzemal in tudi zahteval boljše zdravstveno varstvo delavcev. Zato je že leta 1947 bila ustanovljena prva lastna zdravstvena ambulanta, danes pa delajo v vseh delovnih organizacijah MTT.

Sindikalne organizacije so se še zlasti posvetile problemom zaposlenih delavk in reševanju njihovega socialnoekonomskega ter družbenega položaja. V sindikatu so pričeli z bitko za odpravo nočnega dela žena in so bili kot največji tekstilni kolektiv v Sloveniji pobudniki in organizatorji številnih akcij. Omeniti pa je treba tudi organizacijo javne tribune: „Besedo ima proizvajalka" ob letu žensk 1975, ki so jo zgledno pripravili.

Skrb za rekreacijo in oddih je bila ves čas prisotna v sindikatu MTT. Tako ima danes kolektiv svoj tabor v Poreču in še nekaj manjših objektov za letovanje. V okviru delovne organizacije deluje več športnih sekcij in samostojnih društev (planinci, gasilci, strelci itn.), v katerih sodeluje veliko število delavcev. Posebno veliko pozornost so delavci MTT posvetili svojemu izobraževanju. Družbenopolitično izobraževanje je bilo ves čas izredno razvito in je omogočalo usposabljanje delavcev za samoupravljanje in politično delo. V MTT že od leta 1958 izhaja mesečno tiskano glasilo, ki bo sedaj postalo 14-dnevnik. Ob tem izhaja še tedenski ciklostirani informator.

Osnovne organizacije sindikata Kmetijskega kombinata, Ptuj

V Kmetijskem kombinatu Ptuj so člani sindikata oblikovali 25 osnovnih organizacij sindikata s skupno šestintridesetimi sindikalnimi skupinami. V teh organizacijah je včlanjeno 1906 članov. Med njimi kakih 20 odstotkov mladih delavcev, deset odstotkov pa jih je med delegati sindikalnih skupin v izvršnih odborih osnovnih organizacij sindikata.

Med prvimi v ptujski občini so se delavci kombinata konstituirali v 15 temeljnih organizacij združenega dela in delovno skupnost za skupne zadeve. Hkrati so tudi sklenili samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev in opredelili svoje pristojnosti ter pristojnost in odgovornost svojih samoupravnih in izvršilnih organov. Skladno z ustavo so opredelili skupno s kmeti kooperanti tudi medsebojne odnose v kooperacijski proizvodnji.

Vsi ti dosežki so plod predvsem ustreznega delovanja osnovnih organizacij sindikata in njihovih organov. Že januarja 1973 so sprejeli sklep o organizacijski uskladitvi svoje dejavnosti in so v vsaki TOZD osnovali vsaj eno osnovno organizacijo sindikata. Člani sindikata v Kmetijskem kombinatu Ptuj sodijo med tiste v Sloveniji, ki so ne le s svojimi stališči, ampak tudi s svojo že uresničeno prakso delovanja vplivali in omogočili 8. kongresu ZSS sprejeti z ustavo skladne statutarne odločitve in druge sklepe o delu sindikatov v Sloveniji.

Poseben pomen dajejo tudi svojim stališčem in prek njih samoupravnim odločitvam na področju kadrovske politike, kot eni izmed poglavitnih sestavin samoupravnega gospodarjenja in odnosov. Socialne in druge svoje potrebe urejajo na podlagi medsebojne solidarnosti. Posebno pozorni so pri tem na potrebe družbenega in splošnega ter strokovnega izobraževanja, na reševanje stanovanjskih potreb delavcev in vse drugo, kar je bitno za njihovo življenje in delo.

Osnovne organizacije sindikata so zagotovile v kombinatu organizirano družbeno samozaščito in nenehno izpopolnjujejo tudi svojo pripravljenost za splošni ljudski odpor. Načrtno tudi sprejemajo politične odločitve s področja športa in rekreacije, uveljavile so zgledno obveščenost delavcev in se medsebojno obveščajo tudi o svoji lastni dejavnosti, stališčih in sklepih. V okviru sindikata obravnavajo svoje posebne probleme tudi mladi delavci in se v njem tudi povezujejo z ostalimi, da zagotovijo primerne rešitve.

Sindikalne organizacije kombinata so v preteklem obdobju imele nesporne zasluge tudi za razvoj zadružništva, kar je predstavljalo izhodiščno osnovo za razvoj kooperativnih odnosov in s tem za podružbljanje kmetijske proizvodnje.

Osnovne organizacije delujejo v ptujskem kombinatu v več krajevnih skupnostih v občini in izven nje in predstavljajo s svojo napredno vlogo in delom zarodek kulturnega, gospodarskega in družbenega razvoja na vasi.

Osnovna organizacija sindikata TOZD 114. panoge Železarne Štore, Štore

Osnovna organizacija sindikata TOZD 114. panoge Železarne Štore je po številu svojih članov največja v železarni. Že od nekdaj je znano, da so se prav plavžarji, jeklarji, valjarji in drugi delavci te organizacije aktivno udeleževali revolucionarnih akcij in kasneje tudi spodbujali in razvijali samoupravne socialistične odnose.

Člani te osnovne organizacije sindikata so se organizirali tako, da je sleheren med njimi soudeležen pri obravnavi in odločitvah o vseh pomembnejših zadevah. Izoblikovali so 36 sindikalnih skupin in se povezujejo prek svojih delegatov v izvršni odbor.

V svojih sindikalnih odločitvah in v samoupravnih organih dosledn uveljavljajo načela kadrovske politike, opredeljena v temeljnih dokumentih zveze komunistov in sindikata ter zveze sindikatov. Dosledno so tudi v svoji temeljni organizaciji uresničevali načela delegatskega sistema in vsakodnevno uveljavljajo delegatska razmerja. Osnovna organizacija tvorno sodeluje pri izvajanju vseh akcijskih programov temeljne organizacije združenega dela.

S svojo zavzetostjo so člani sindikata ob sodelovanju in podpori drugih družbenopolitičnih dejavnikov pripomogli k dobrim delovnim in poslovnim rezultatom in so svoj akcijski program tudi uspešno izpolnili z dobrim gospodarskim uspehom.

Člani sindikata posvečajo prek svoje organizacije še posebno skrb delovnim in življenjskim razmeram svojih sodelavcev. Dosegli so pomembne uspehe med drugim pri zboljšanju tehnične varnosti pri delu, saj so bistveno zmanjšali število nezgod. To so omogočili v precejšnji meri z modernizacijo svojih obratov in delovnih mest v njih. V temeljni organizaciji združenega dela so uveljavili zelo pristne, človeško tople in tovariške medsebojne odnose.

Osnovna organizacija sindikata je k temu pripomogla s posebno skrbnim izvajanjem družbenopolitičnega izobraževanja svojih članov. Ustvarjala pa je tudi vzdušje, ki je ugodno za strokovno usposabljanje delavcev.

Osnovna organizacija sindikata je pokazala vidne uspehe pri uresničevanju nalog na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite, zavidljivo so organizirali dnevno in tedensko rekreacijo, pa tudi letni oddih delavcev.

Osnovni organizaciji sindikata „ISKRA", Železniki

752 članov sindikata v „Iskri" v Železnikih je organiziranih v dveh osnovnih organizacijah, v njima pa delujejo tudi sindikalne skupine.

V letu 1962 se je kovinsko podjetje NIKO pripojilo k združenemu podjetju Iskra. Takoj se je reorganizirala tudi sindikalna organizacija, ki se je tvorno vključila v izpolnjevanje svojih nalog. Tovarna ni bila še popolnoma dograjena, zato so na pobudo članov sindikata organizirali prostovoljno delo in je vsak delavec napravil 40 in več prostovoljnih ur. Tovarna Iskra Železniki se je znašla v letih 1966–1967 v krizi. Sindikalna organizacija je takrat vložila velike napore, da je proizvodnja normalno stekla.

Delavci-člani sindikata Iskre redno sodelujejo pri vseh akcijah od gradnje cest, šol, kino dvorane, kulturnega doma, elektrifikacije, toplovoda, do bazena, pri gradnji samskega doma in drugem v Selški dolini. Vse te akcije so bile izvršene prav na njihovo pobudo, saj so delavci tesno povezani s krajevno skupnostjo. Uredili so si tudi družbeno prehrano.

Sindikalni organizaciji Iskre Železniki se odlikujeta po prizadevanjih za urejena medsebojna razmerja delavcev, za zboljšanje njihovih delovnih ter življenjskih razmer, za njihovo izobraževanje in kulturno dejavnost ter oddih in rekreacijo. Njihov cilj je, da bi imel vsak zaposleni osemletko, zato veliko sredstev namenjajo izobraževanju strokovnih kadrov. Z izrednim posluhom razvijajo in uveljavljajo medsebojno delavsko solidarnost in pomoč. Sindikat vedno spodbuja gradnjo stanovanj, saj je pobudnik odločitve, da prejme vsak varčevalec za stanovanjsko gradnjo še namensko posojilo v OZD.

V tovarni Iskra Železniki deluje sindikat od ustanovitve tovarne leta 1962 zelo uspešno in je bil stalni pobudnik in nosilec samoupravnega razvoja. Delavci Iskre so se vedn organizirali skladno z ustavnimi načeli in so dobro organizirani v samoupravnem in političnem smislu. V letošnjem letu imajo v načrtu dokončno reorganizacijo sindikata, tako da bi oblikovali okrog 5 osnovnih organizacij in 16 sindikalnih skupin. Ustanovili so tudi 250-članski aktiv mladih delavcev, ki je po svoji organiziranosti in dejavnosti vzor ostalim v občini.

Po 8. kongresu ZSS sta osnovni organizaciji sindikata sprejeli in že načrtn uresničujeta naloge, kot je uskladitev samoupravnih sporazumov z ustavo, oblikovanje stališč in sodelovanje ob razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov, skrb za posebne potrebe zaposlenih žensk, zlasti mater, sodelovanje pri uresničevanju gospodarskega načrta in samoupravnem gospodarjenju, uveljavitev samoupravne delavske kontrole in pomoč socialno ogroženim članom.

3.

Za uresničevanje delavskih interesov z dolgoletnim delom v sindikalni organizaciji in za pomembne uspehe v njenem uveljavljanju in razvoju prejmejo znak.

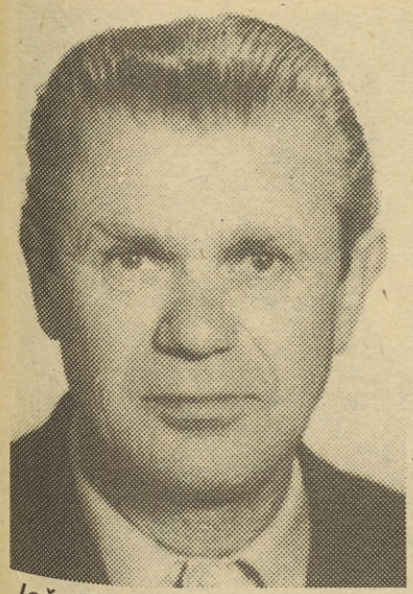
Jože Balon

Janez Barborič

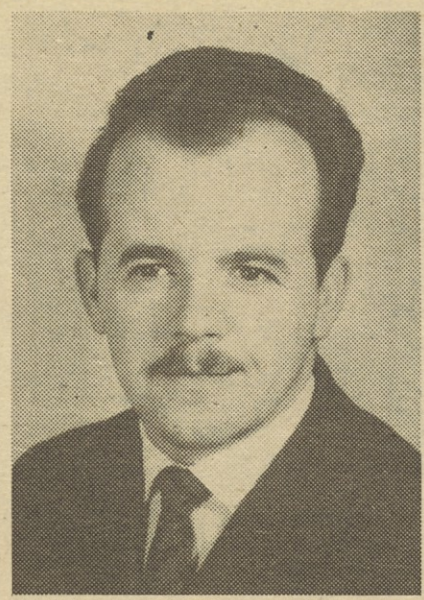
Franc Bertoncelj

Mirko Bezjak

Dolfka Boštjančič

Drago Bratina

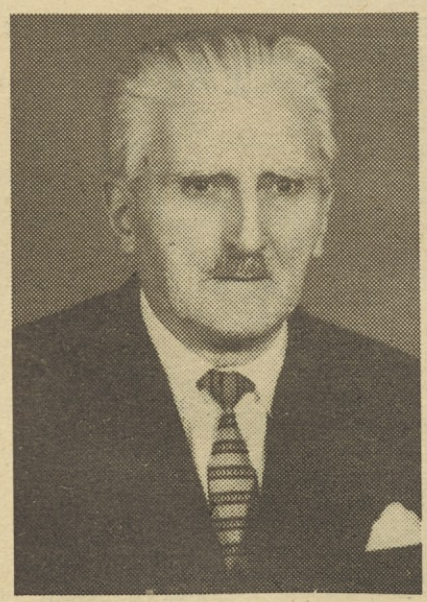
Niko Bricelj

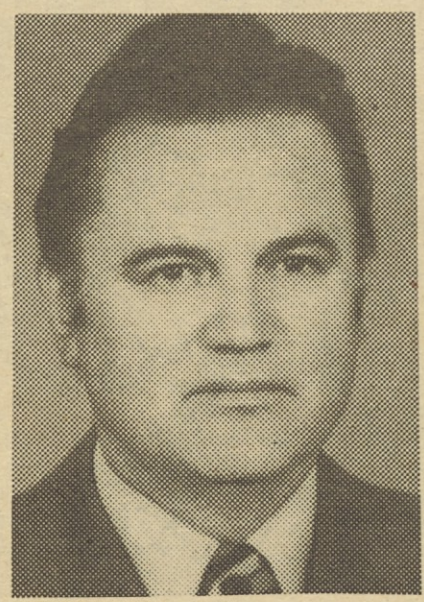
Alojz Cepuš

Drago Čater

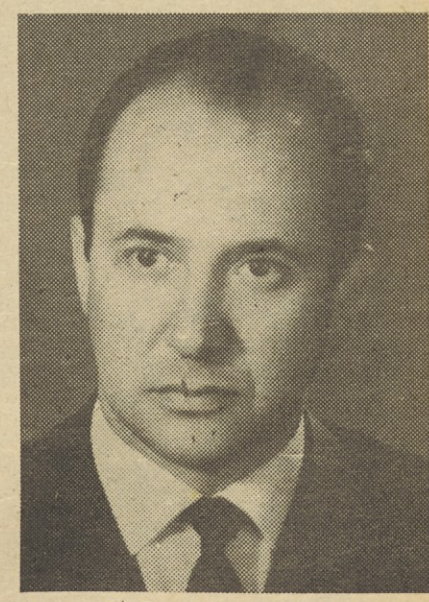
Rado Dolgan

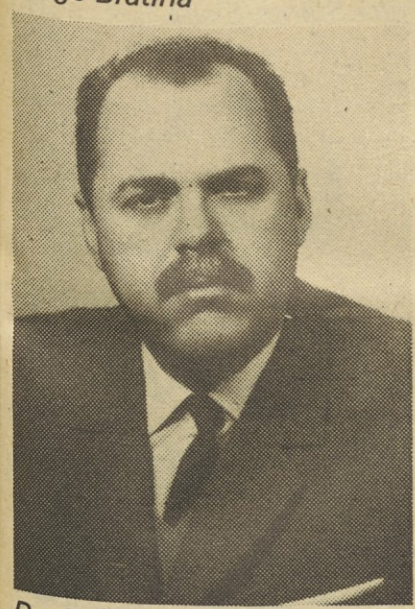
Danilo Emeršič

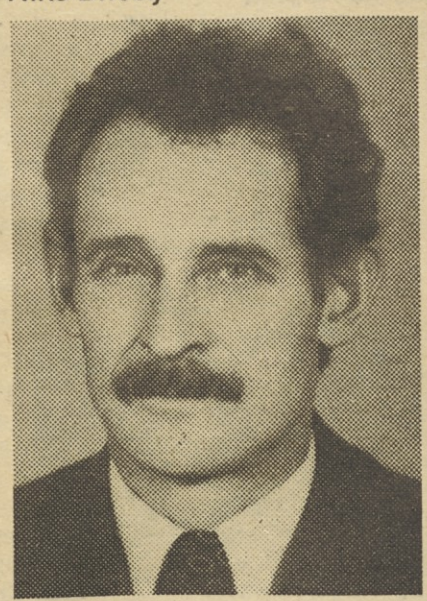
Vinko Fink

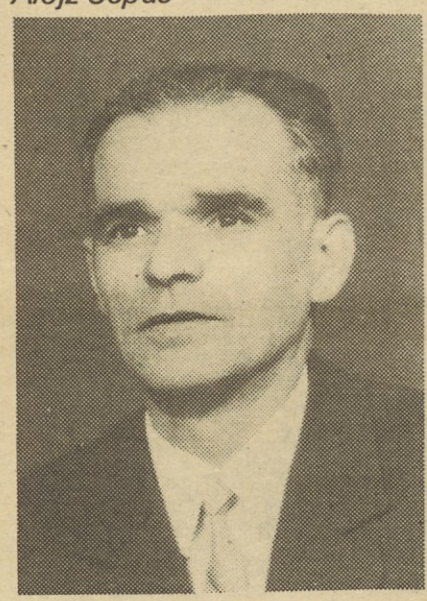
Janez Gabrovšek

Maks Gašparič

Slavko Grčar

Francka Kolenko

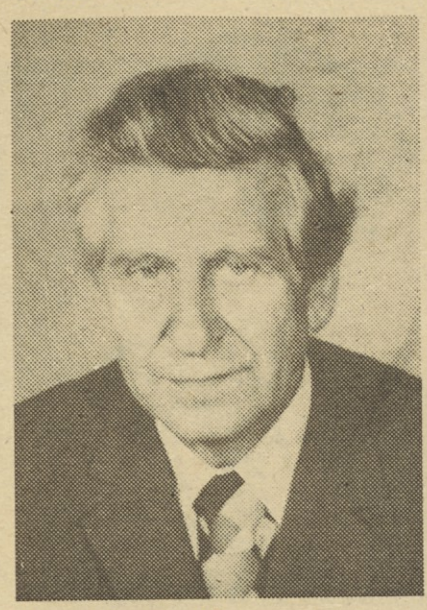
Ivan Kugovnik

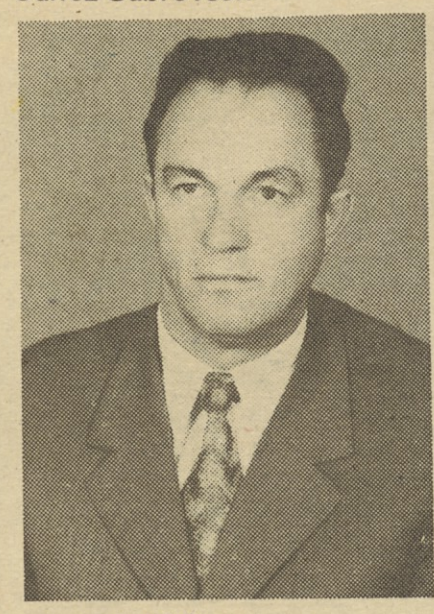
Janez Lesjak

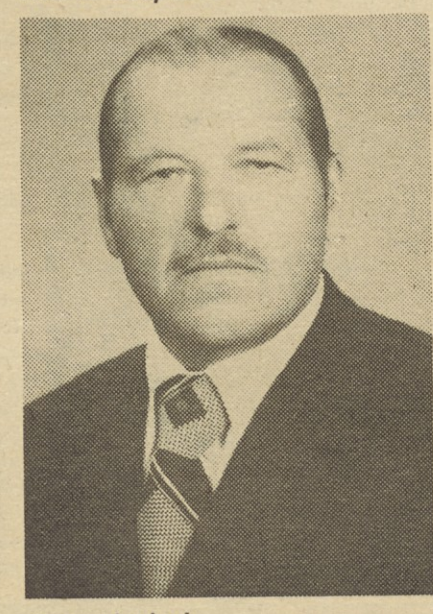
Franc Lubej

Hilda Lučovnik

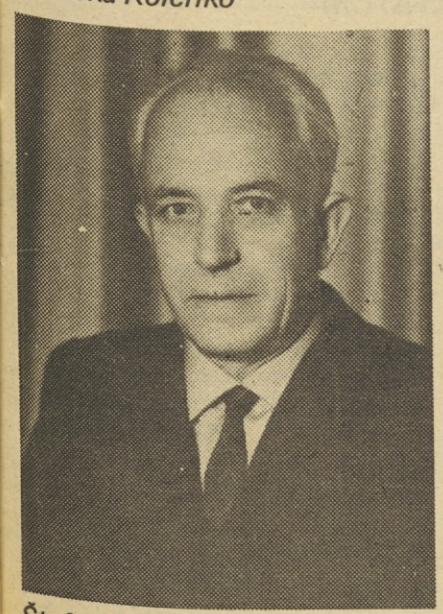
Štefan Matjašec

Marija Mežek

Lojze Ocepek

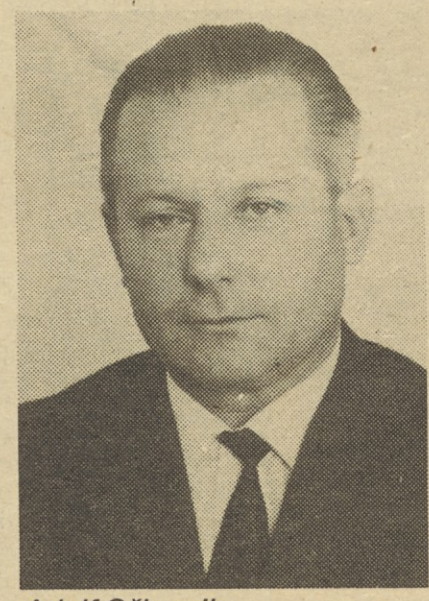
Adolf Ošlovnik

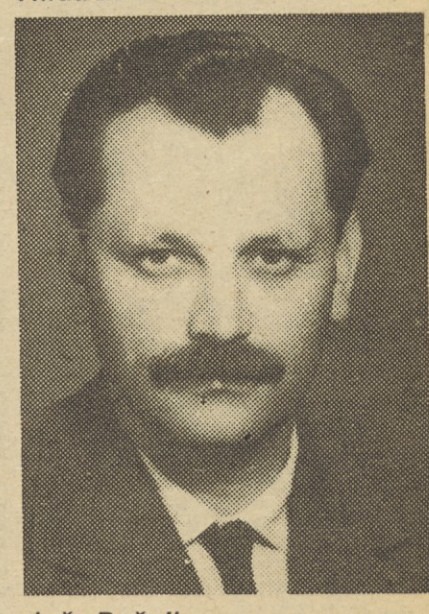
Jože Pečnik

Jože Pikl

Mihael Pirnat

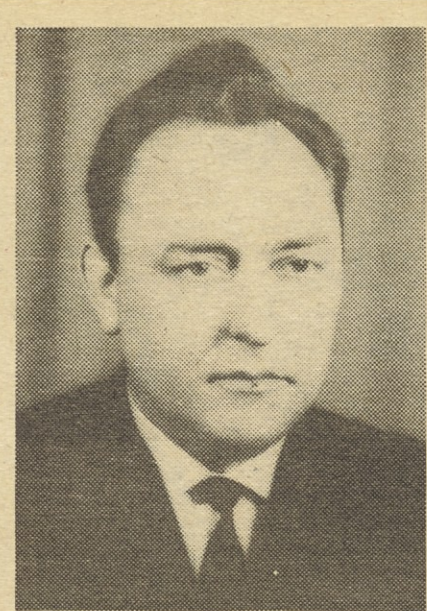
Julij Planinc

Adolf Podobnik

Franc Poklšek

Leopold Rapuš

Franc Ravšer

Cvetka Reven

Stanko Robnik

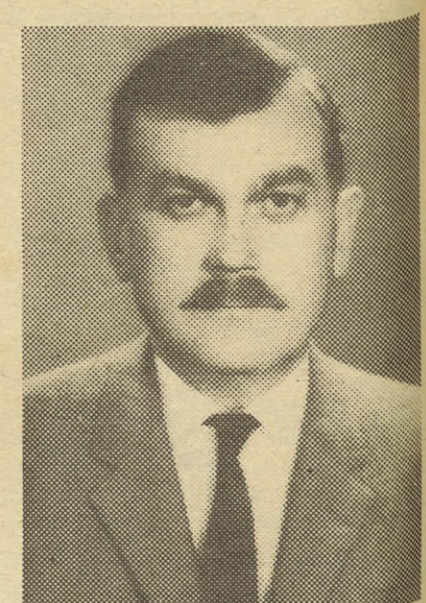
Peter Stante-Skala

Andrej Stegnar

Stjepan Šaubert

Anton Šercer

Viktor Šinko

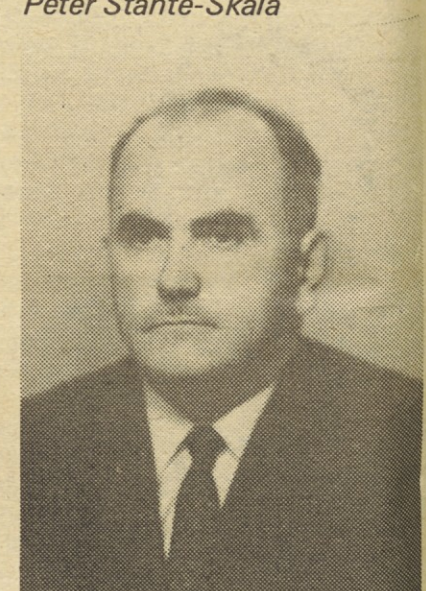
Ivan Šlosar

Valentin Šparovec

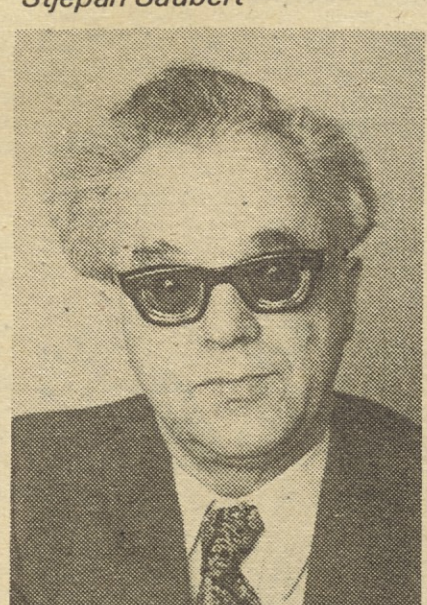
Jože Tavčar

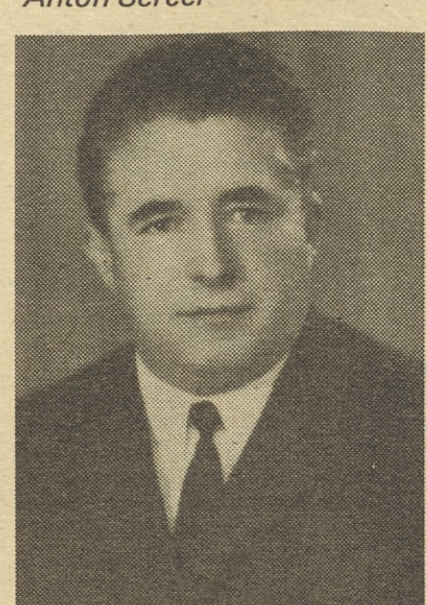
Franc Tomažič

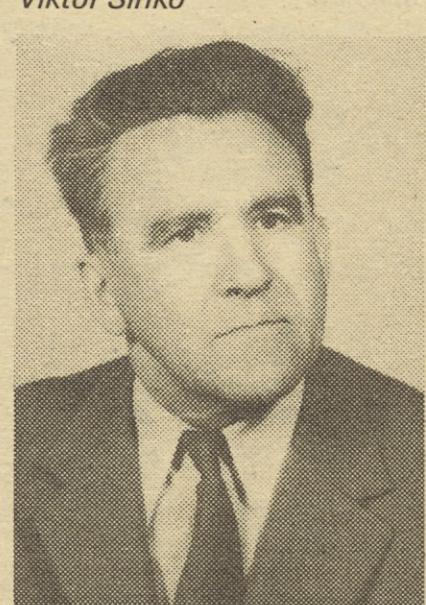
Alojz Toplikar

Ivan Urh

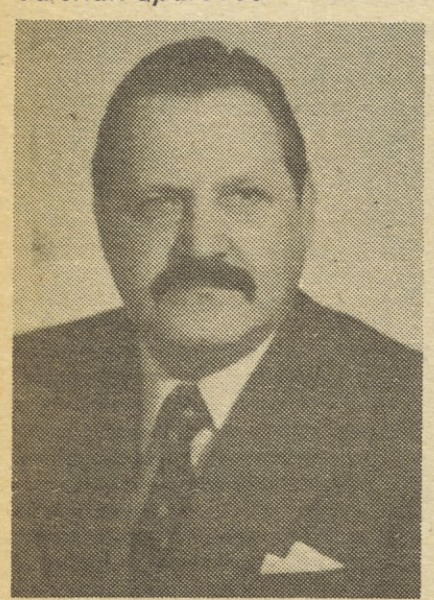
Bruno Uršič

Franc Veselič

Ivan Vidovič

Marjan Zadnik

4.

Znaki bodo podeljeni 31. maja 1976 v Ljubljani.

Številka: 95-4-3/Ve

Datum: 14. maja 1976

Predsednik
odbora za podelitev zlatega znaka
sindikatov Slovenije
BRANKO BABIČ